



Anna Kovács, Adelina Lovisa, Justus Mättö

# Monipaikkaisuuden hyödyntäminen Keski-Karjalan kulttuuritoimen kehittämisessä ja elinvoimaisuuden moottorina

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Kulttuurituotanto

Kulttuurituotannon tutkinto-ohjelma

Opinnäytetyö

15.2.2022

## Tiivistelmä

Tekijät:	Anna Kovács, Adelina Lovisa & Justus Mättö
Otsikko:	Monipaikkaisuuden hyödyntäminen Keski-Karjalan kulttuuritoimen kehittämisessä ja elinvoimaisuuden moottorina
Sivumäärä:	81 sivua + 3 liitettä
Aika:	15.2.2022
Tutkinto:	Kulttuurialan ammattikorkeakoulututkinto, Kulttuurituottaja
Tutkinto-ohjelma:	Kulttuurituotannon tutkinto-ohjelma
Ohjaaja:	Kulttuurituotannon tutkintovastaava Leena Björkqvist

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia monipaikkaisuuden ilmiön tuomia mahdollisuuksia Keski-Karjalan seudun kuntien kulttuuritarjonnan kehittämiseen. Työn lähestymistapana käytettiin ennakoitua ja sen tilaajana toimi Keski-Karjalan kehitysyritys KETI Oy. Opinnäytetyö on laadittu Keski-Karjalan Kehitysyritys Oy:n toteuttaman Meille maalle -hankkeen toimeksiannosta. Hanketta rahoittavat Euroopan maaseuturahasto (leader) sekä Keski-Karjalan kunnat.

Kehittämistyön teoreettinen viitekehys koostuu monipaikkaisuudesta, elinvoimaisuudesta ja megatrendeistä. Työssä tarkasteltiin monipaikkaisuuden monia ulottuvuuksia haasteineen ja mahdollisuuksineen. Siinä avattiin elinvoimaisuuden teoriaa sekä siihen kuuluvia pito-, veto- ja lumovoimaisuutta ja niiden merkitystä aluekehittämiseen. Koska työssä keskityttiin pitkän aikavälin toimiin ja tulevaisuusajatteluun, tarkastelimme tuloksia megatrendien kautta.

Työn lähestymistavaksi valikoitui ennakoitua, koska halusimme selvittää nimenomaan tulevaisuuden mahdollisuuksia monipaikkaisuuden hyödyntämiselle. Menetelminä työssä käytettiin skenaariotyöskentelyä, havainnointia, haastattelua, mobiilidatan analyysia, benchmarkingia ja tulevaisuustyöpajaa.

Tuloksina pystyttiin todentamaan monipaikkaisuuden ilmenemisen laajuus alueella ja tunnistamaan sen hyödyntämisen potentiaalin sekä tarjoamaan asiantuntijoilta ja monipaikkaisilta kulttuuritoimijoilta kerättyjä konkreettisia ideoita toiminnan kehittämiseen. Tuloksien ja teorian pohjalta muodostettiin kolme kehittämissuositusta: monipaikkaisuuden laajemman kartoituksen tekeminen seudulla ja sen johdonmukainen edistäminen, seudun lumovoiman kartoitus ja ideointi sekä saavutettavan seudun kulttuuritehtävät ja -tilat kattava alusta. Kehittämissuosituksia voidaan käyttää Keski-Karjalan kulttuurikentän elävöittämisessä, alueen lumovoimaisuuden lisäämisessä sekä monipaikkaisten toimijoiden potentiaalin tunnistamisessa ja hyödyntämisessä. Loimme kehittämissuositusten pohjalta myös ohjekirjan, jota paikalliset kulttuuritoimijat voivat käyttää työnsä tukena.

Avainsanat: Monipaikkaisuus, elinvoimaisuus, aluekehittäminen

## Abstract

Authors: Anna Kovács, Adelina Lovisa & Justus Mättö  
Title: Benefiting multilocality in developing the culture scene and as a motor of vitality in Central Karelia  
Number of Pages: 81 pages + 3 appendices  
Date: 15th February 2022

Degree: Bachelor of Culture and Arts  
Degree Programme: Degree Programme in Cultural Management  
Instructor: Leena Björkqvist, Head of Degree Programme in Cultural Management

The goal of the thesis was to gather possibilities brought by multilocality in developing the culture industry in the region of Central Karelia. The approach of the work is forecasting, and it was ordered on behalf of Meille maalle project assigned by Central Karelia Development Company KETI Ltd. The project was funded by European Agricultural Fund for Rural Development (leader) and municipalities of Central Carelia.

The theoretical framework included multilocality, vitality and megatrends. The work unfolded the challenges and possibilities of multilocality, the theory of vitality and its sub-phenomena of pulling and keeping appeal and enchantment and their role in regional development. As the work focused on long term solutions and future thinking, it was vital to take the theory of megatrends into account.

We chose forecasting as our approach to the work because we wanted to research future opportunities for utilizing multilocality. As methods we used scenario work, observation, interviews, document analysis, benchmarking and future workshops. The scenario work was used as a backbone for the methods by utilizing it in interviews and workshops. By doing observation, interviews and document analysis we charted the present state of culture and multilocality in the region as well as future views from the aspect of multilocality. With the future workshops we gathered ideas for developing the region from both public administration and multilocal professionals in the culture industry.

As results we were able to verify the extent of multilocality in the region, to recognize the potential in utilizing it and to offer concrete ideas by specialists and multilocal culture workers on how to develop the region. Based on the results and the theory we formed three suggestions for development: a wider study on the scope of multilocality in the region and its consistent promotion, surveying and innovating enchantment of the region and creating an accessible platform to unite the operators and venues of the culture industry. The suggestions can be used in invigorating the culture scene of Central Karelia, increasing the enchantment of the region and recognising and utilizing the potential of multilocal operators. We also made a guidebook based on the suggestions for people working in the cultural field to support their work.

Keywords: Multilocality, vitality, regional development

1	Johdanto	1
2	Monipaikkaisuus, elinvoimaisuus ja megatrendit	4
2.1	Monipaikkaisuus	4
2.1.1	Monipaikkaisuuden monet ulottuvuudet	6
2.1.2	Monipaikkaisuus kulttuurikentällä	8
2.1.3	Monipaikkaisuuteen liittyviä haasteita ja mahdollisuuksia	9
2.1.4	Monipaikkaisuuden tulevaisuus ja kestävyys	10
2.2	Elinvoimaisuus	11
2.2.1	Vetovoimaisuus	13
2.2.2	Pitovoimaisuus	13
2.2.3	Lumovoimaisuus	13
2.3	Megatrendit ja trendit	14
3	Taustaa työn tilaajasta ja Keski-Karjalan seudusta	15
3.1	Tutkimustyön tilaaja	15
3.2	Keski-Karjala	16
3.3	Kulttuuri Keski-Karjalassa	17
3.4	KETI:n kysely monipaikkaisille	19
3.5	Keski-Karjalan tulevaisuustavoitteet	21
3.6	Keski-Karjalan seutuun tulevaisuudessa vaikuttavat ilmiöt	22
4	Tutkimuskysymykset	25
5	Ennakoinnissa käytetyt menetelmät	25
5.1	Skenaariotyöskentely	26
5.2	Havainnointi	27
5.3	Haastattelut	28
5.4	Dokumenttianalyysi - Mobiilidata	28
5.5	Benchmarking	29
5.6	Tulevaisuustyöpaja 1: Backcasting ja tarinatyöskentely	30
5.7	Tulevaisuustyöpaja 2: Toivelistatekniikka ja Learning Café	32
6	Tulokset ja analyysi	34
6.1	Havainnoinnin, haastatteluiden ja dokumenttianalyysien sekä työpajojen tulokset	34



6.1.1	Menetelmien tukipilari	34
6.1.2	Keski-Karjalan elinvoimaisuuden havainnointi	35
6.1.3	Kulttuuritoimijoiden näkemyksiä monipaikkaisuudesta - Haastattelut	37
6.1.4	Liikkuvuus Keski-Karjalan alueella - Dokumenttianalyysi	44
6.1.5	Lumovoimaisuuden case-tapaus	51
6.1.6	Keski-Karjalan monipaikkaisen kulttuurin edistäjät, jarruttajat ja tulevaisuus – Työpajat 1 ja 2	52
6.2	Analyysi	61
6.2.1	Seudun elinvoimaisuus	62
6.2.2	Monipaikkaisuus Keski-Karjalassa	63
6.2.3	Alueen elinvoimaisuutta uhkaavat tekijät	67
6.2.4	Olemassa olevat resurssit	70
7	Kehittämissuositukset	71
7.1	Seudun lumovoiman kartoitus ja ideointi	72
7.1.1	Lumovoimatyöpaja	73
7.1.2	Kyselytutkimus	73
7.1.3	Luonto voimavarana	75
7.2	Monipaikkaisille toimijoille saavutettava alusta	75
7.2.1	Monialainen verkostoituminen	76
7.2.2	Sisäänheittäjät	76
7.2.3	Saavutettava rahoitus ja infrastruktuuri	77
7.2.4	Portaali tai vastaava toiminta-alusta	77
7.3	Sydänkarjala-brändin jatkokehittäminen	78
8	Pohdinta ja arviointi	79
	Lähteet	82
	Liitteet	87

# 1 Johdanto

Mitä monipaikkaisuus on? Millä tavoin se voi toimia haja-asuttujen alueiden kulttuurielämän moottorina? Mitkä tekijät tekevät alueesta houkuttelevan kulttuurialan työntekijälle?

Opinnäytetyön tavoitteena on tutkia monipaikkaisuuden ilmiön tuomia mahdollisuuksia Keski-Karjalan seudun kulttuuritarjonnan kehittämiseen, etsiä seudun elinvoimaisuustekijöitä sekä tukea monipaikkaisten ihmisten vuorovaikutusta alueen toimijoiden kanssa. Työmme tietopohjana toimivat monipaikkaisuuden, elinvoimaisuuden sekä megatrendien teoriat. Työn tilaajana toimi Keski-Karjalan kehitysyhtiö KETI Oy. Opinnäytetyö on laadittu Keski-Karjalan Kehitysyhtiö Oy:n toteuttaman Meille maalle -hankkeen toimeksiannosta. Hanketta rahoittavat Euroopan maaseuturahasto (leader) sekä Keski-Karjalan kunnat.

Monipaikkaisuudella tarkoitetaan pääasiassa ilmiötä, jossa ihmiset viettävät aikaa vähintään kahdella eri paikkakunnalla. Tämä voi olla esimerkiksi työntekoa kotipaikkakunnan ulkopuolella, kausiluonteista mökillä oleskelua tai halua yhdistää kaupunkiympäristön ja maaseudun hyvät puolet asumalla kahdella eri paikkakunnalla tiettyjä aikoja. Monipaikkaisuus voi liittyä myös identiteettiin tai esiintyä virtuaalisesti. (Sitra 2011, 4.)

Monipaikkaisuutta on ollut olemassa jo pitkään, mutta erityisesti covid-19-pandemian johdosta se on noussut yhä useammin otsikoihin. Aihe on ajankohtainen ja tärkeä myös kulttuurituottajien kannalta kulttuuritarjontojen ollessa erityisen keskittyneitä kaupunkialueille. (Dufva 2020, 22.) Koemme monipaikkaisuuden tuovan useita mielenkiintoisia mahdollisuuksia kulttuurialan tekijöiden työllistymisen ja pienempien paikkakuntien kulttuurillisen elävöittämisen kannalta.

Tutkimusta tekevät kolme kulttuurituotannon opiskelijaa: Anna Kovács, Adelina Lovisa ja Justus Mättö. Meidän kaikkien innostus monipaikkaisuuteen perehtymiseen on samasta lähtökohdasta, kiinnostuksesta monipaikkaisesti toimimiseen

kulttuurituottajina. Koemme, että monipaikkaisesti eläminen ja työskentely toisi virkistävää vaihtelua omiin näkemyksiin ja ympäristöihin. Tällaisessa tilanteessa olisi mahdollista nauttia kaupungin vilkkaasta elämästä, mutta päästä myös välillä rauhallisempaan ympäristöön lähelle luontoa pienemmällä paikkakunnalla. Myös pienten ja suurten kuntien kulttuurikenttien erot ja erilaiset mahdollisuudet kiehtovat meitä kaikkia. Etenkin covid-19-pandemian vaikutusten johdosta olemme kiinnostuneita kartoittamaan ilmiön tarjoamia mahdollisuuksia kulttuuritoiminnalle haja-asutuilla alueilla.

Anna Kovács: Olen varttunut Pohjois-Karjalan Kontiolahdella, ja Keski-Karjala on minulle jokseenkin tuttua aluetta nuoruusvuosilta. Itä-Suomen pienillä paikkakunnilla on erityinen paikka sydämessäni, vaikka asun tällä hetkellä Etelä-Suomessa. Yhteiskunnalliset aiheet ovat osa arkeani niin töiden kuin yleisen kiinnostuksen kautta. Tutkimustyössä olen keskittynyt erityisesti ennakointiin ja tulevaisuuskuviin.

Adelina Lovisa: Olen hämmästellyt kulttuurituotannon opintojen aikana pääkaupunkiseutukeskeisyyttä ja sitä, kuinka varjoon pienten paikkakuntien kulttuurielämä jää keskusteluissa. Mielestäni kulttuurin painottuminen kasvukeskuksiin jakaa Suomea eikä takaa yhdenvertaista kulttuurikasvatusta kaikille. Tutkimustyössä minua on kiinnostanut erityisesti väestöltään vähenevien seutujen piilevä potentiaali ja sen valoon saattaminen.

Justus Mättö: Taustani on vahvasti monipaikkainen. Olen varttunut pienellä maaseutupainotteisella paikkakunnalla, kuitenkin lähellä Helsinkiä liikkuen pienestä pitäen kulttuurin ja palveluiden perässä. Olen myös matkaillut paljon ja usein toistuvasti samoihin kohteisiin niin tuttavien kuin kulttuurin takia. Koen itseni ennen kaikkea kaupunkilaiseksi, kuitenkin olen ylpeä maaseututaustastani ja sen tuomista kokemuksista. Minua kiinnostavat paikalliskulttuurien ja valtakulttuurien yhteentörmäykset erityisesti taidesisällöissä ja niiden tuottamisessa sekä monipaikkaisuus yhtenä merkittävänä tekijänä niiden tulevaisuudessa.

Tarkastelemme Keski-Karjalan tilannetta nykytilanteen ja tulevaisuuskuvien kautta. Nykytilannetta tutkiessa nostamme näkyväksi jo olemassa olevat tavat ja toimintamallit, joiden kautta kartoitamme mahdollisia tulevaisuuskuvia ennakkoinnin viitekehyksessä. Tutkimme monipaikkaisuuden teoriaa ilmiönä sekä sen pysyvyyttä ja merkitystä yleisellä tasolla. Pohdimme kulttuurin merkitystä seudun elinvoimaisuuteen sekä monipaikkaisuuden tuomia mahdollisuuksia sen kehittämiseen. Aihe on ajankohtainen ja uskomme, että mielenkiinto sitä kohtaan tulee kasvamaan.

Työmme keskittyy erityisesti elinvoimaisuuden teorian pehmeisiin tekijöihin, kuten paikalliskulttuuriin, imagoon, identiteettiin, tapahtumiin ja kykyyn vaikuttaa omaan elinympäristöön. Tunnistamme kuitenkin kovien tekijöiden, kuten talouden ja työllisyyden osan pehmeiden tekijöiden edesauttajana, ja otamme ne huomioon työssämme. (Taegen, Verma & Arpiainen 2020, 17.) Haluamme löytää erilaisia keinoja tunnistaa ajankohtaisia ja tulevaisuuteen vaikuttavia ilmiöitä ja tekijöitä, jotka huomioon ottamalla voisi ennaltaehkäistä pienten kuntien asukas- ja elinvoimaisuuskatoa.

Käytämme työssämme monipuolisesti eri menetelmiä saadaksemme mahdollisimman kattavan kokonaiskuvan kehittämisehdotuksille. Keräämme tietoa niin mobiilidatan kuin haastattelujen ja työpajojen kautta. Tutkimme monipaikkaisuuden mahdollisuuksia ja esteitä peilaamalla niitä Keski-Karjalan nykytilaan ja tulevaisuuskuviin. Olemme keränneet niihin analysoitavaksi kulttuuri- ja taidealan tekijöiden, aluekehittämisen, monipaikkaisuuden ammattilaisten ja mökkeilijöiden näkemyksiä.

Koko työn tulos paketoidaan saavutettavampaan muotoon ohjekirjaksi tilaajan käyttöön. Ohjeistuksen tavoitteena on tukea Keski-Karjalan kulttuurin parissa toimivia henkilöitä antamalla konkreettisia neuvoja ensiaskeliin seudun kulttuuritoiminnan kehittämiseksi. Ehdotukset, joita ohjeistuksesta löytyy, ovat tutkimuksen aikana muotoutuneita kehitysehdotuksia tiivistetyssä muodossa.

## 2 Monipaikkaisuus, elinvoimaisuus ja megatrendit

Mikä saa ihmiset liikkumaan paikasta toiseen ja toimimaan monipaikkaisesti? Miten globaalit muutokset vaikuttavat pienten seutukuntien elämään? Tässä luvussa esittelemme työlle keskeistä tietopohjaa, joka koostuu monipaikkaisuuden, elinvoimaisuuden ja megatrendien käsitteistä.

Monipaikkaisuus ja elinvoimaisuus nivoutuvat tiiviisti yhteen ja niiden vuoropuhelu muodostaa työmme teoreettisen perustan. Megatrendien tietopohja auttaa hahmottamaan myöhemmin mahdollisia Keski-Karjalan tulevaisuuskuvia ja niihin vaikuttavia kehityslinjoja.

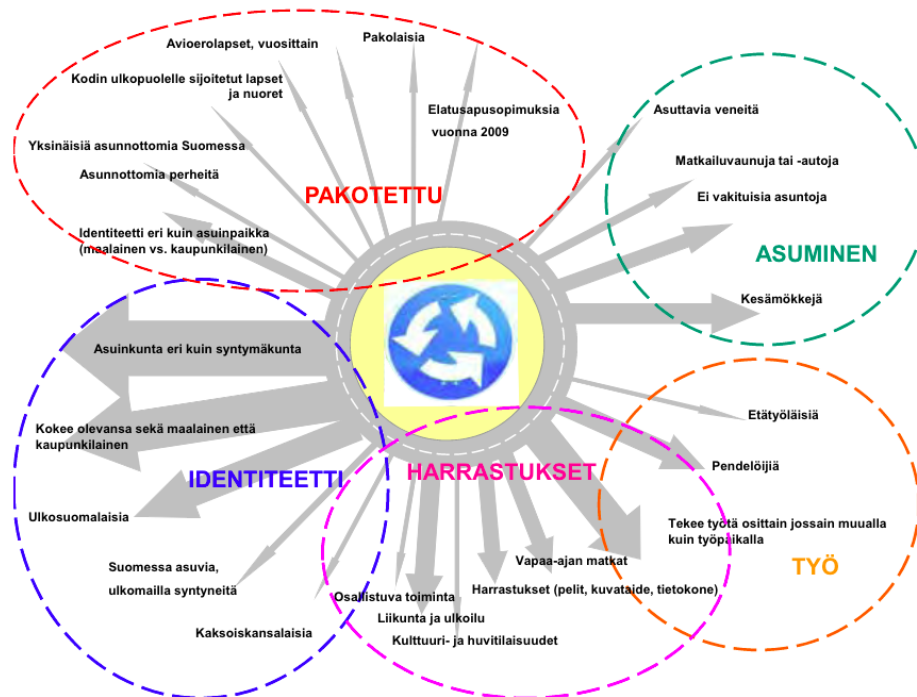
Tietopohjassa esitetyt käsitteet tukevat tavoitettamme selvittää kehittämismahdollisuuksia alueen elinvoimaisuuden parantamiseen ennakkoinnin viitekehityksessä.

### 2.1 Monipaikkaisuus

Yksinkertaisuudessaan monipaikkaisuudella tarkoitetaan ihmisten toimimista useassa paikassa samanaikaisesti tai toistuvasti. Se on kuitenkin monimuotoinen ilmiö, joka koskettaa yli kolmea miljoonaa suomalaista esiintyen lukuisissa eri muodossa. Monipaikkaisuus läpäisee elämäntapaa, kulttuuria ja päivittäisten rutiinien rakennetta. Se koostuu useiden merkityksellisten paikkojen välillä tapahtuvasta liikkumisesta, asumisesta, työstä, palveluista, harrastuksista ja kokemuksista sekä koetusta identiteetistä. (Sitra 2011, 4, 6, 13.)

Monipaikkaisuus ei ole uusi ilmiö, mutta sitä on viime aikoina nostettu paljon esille aluekehittämisessä. Tässä alaluvussa esittelemme monipaikkaisuuden ulottuvuudet ja niiden ilmentymiä sekä tarkastelemme ilmiötä kulttuurialan ja tulevaisuuden näkökulmista. Sitra on tehnyt ilmiöstä kattavan tulevaisuusorientoituneen selvityksen ja Aluekehittämisen konsulttitoimisto MDI on yhdessä Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) kanssa laatinut tutkimuksemme kanssa samanaikaisesti tuoreemman selvityksen omasta näkökulmastaan. Selvityksestä osana julkaistiin jo syksyllä joukko monipaikkaisuuskortteja, joita olemme käyttäneet tietopohjana.

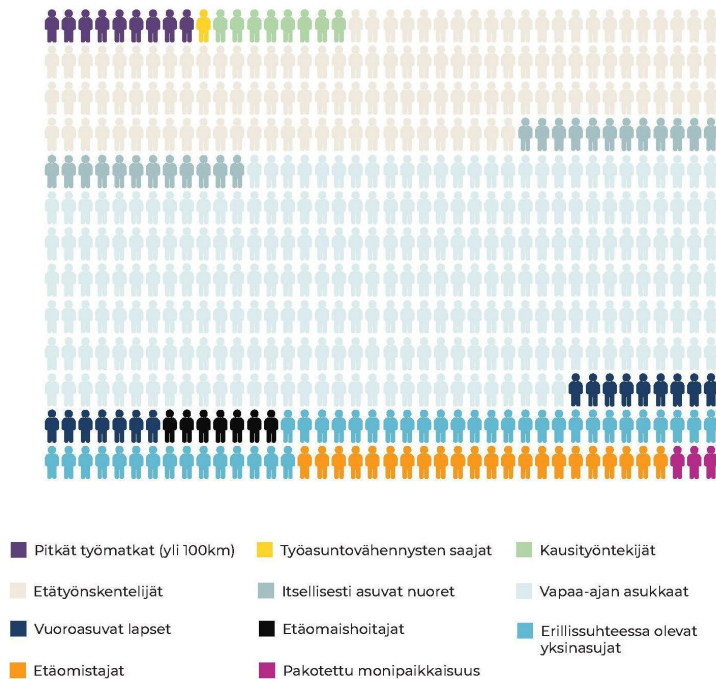
Vaikka Sitran ja MDI:n näkemykset monipaikkaisuudesta ovat monin tavoin samanlaisia, eroavaisuuksia ilmiön eri muotojen määrittelyissä ja jäsentelyssä löytyy. Kuvassa 1 monipaikkaisten eri muodot Sitran jäsentelemänä.



Kuva 1. Erilaiset monipaikkaiset. (Pöyry, Sitra 2011, 12.)

Liikenneympyrän eri haarojen paksuudet edustavat muotojen laajuutta suuripiirteisesti. Monipaikkaisuus on jaettu identiteettiin, harrastuksiin, työhön, asumiseen ja pakotettuun perustuviksi. Seuraavassa kuvassa näkyy miten monipaikkaisuuden eri muodot ilmenevät SYKE:n mukaan:

 = 10 000 hlö



Kuva 2. Monipaikkaisuuden eri muodot. (Suomen ympäristökeskus 2020.)

Kuva 2 taas esittää SYKE:n hieman erilaisen jäsentelyn havainnollistaen eri muotojen laajuuksia hahmojen määrillä. Näistä suurin monipaikkainen ryhmä koostuu vapaa-ajan asukkaista ja etätyöskentelijöistä.

### 2.1.1 Monipaikkaisuuden monet ulottuvuudet

Monipaikkaisuuden eri muodot esiintyvät usein syklisinä tai limittyneinä päällekkäin. Monipaikkaisuus on jossain kohtaa osa lähes kaikkien elämää. Näkyvimmin se on liikkumista usean paikan välillä päivittäin, viikoittain, kausittain tai epäsäännöllisemmin perustuen työhön, asumiseen, harrastuksiin tai opiskeluun. Päivittäinen liikkuminen tapahtuu usein kunnan tai lähiseudun sisällä, kun taas viikoittainen voi ylettyä toiselle seudulle tai maakuntaan ja kausittainen hyvinkin pitkälle aina ylijärjestyksen asti. (Pitkänen, Strandell, Rehunen, Sirén & Nurmio 2020a.)

Fyysisen liikkuvuuden ohella esiintyy valtavasti identiteettiin perustuvaa monipaikkaisuutta sekä yhä enemmän läsnä on myös virtuaalinen monipaikkaisuus. Identiteetti voi toimia myös fyysisen liikkumisen moottorina. Monipaikkaisuus ei myöskään aina ole vapaaehtoista vaan usein etuoikeutetun monipaikkaisuuden rinnalla esiintyy pakotettua monipaikkaisuutta. (Sitra 2011, 4.) Vaikka keskitymme työssämme vapaaehtoiseen monipaikkaisuuteen, ei sen pakotettuja ilmentymiä tule unohtaa.

Sitra on monipaikkaisuuden muotoja jäsennessään linkittänyt asumisen ja vapaa-ajan etenkin vapaa-ajan asumisen suhteen, mutta nostanut osioon myös lomilla ja vapaa-ajalla liikkumisen. Monipaikkaiseen asumiseen liittyy myös opiskelusta johtuva monipaikkaisuus ja monin tavoin perhesyyt etäsuhteiden, etäälle suuntautuvien hoivasuhteiden ja erolasten suhteen sekä pakotetun monipaikkaisuuden muodot asunnottomuuden, pakolaisuuden, lasten huostaanottojen, laitoshoidon ja vankilatuomioiden suhteen. (Sitra 2011, 17–20; Pitkänen ym. 2020b; Pitkänen ym. 2020c; Pitkänen ym. 2020d; Pitkänen ym. 2020e; Pitkänen ym. 2020f.)

Vapaa-aikaperusteista monipaikkaisuutta on myös matkailu, johon taas liittyy väliaikainen majoittuminen niin majoitusliikkeissä, vuokramökeissä kuin sukulaisten ja ystävien luona. Lomailun ja harrastusmatkojen sekä ystävien, tuttavien ja sukulaisten luo tehtyjen vierailumatkojen lisäksi ei tule unohtaa työmatkailua. (Pitkänen ym. 2020f.) Työhön perustuvaa monipaikkaisuutta ovat myös pendelöinti sekä kausi- ja etätyö toisella paikkakunnalla (Pitkänen ym. 2020g; Pitkänen ym. 2020h; Pitkänen ym. 2020i). Myös työhön perustuva monipaikkaisuus voi olla osittain pakotettua (Sitra 2011, 11).

Identiteetti on laajin monipaikkaisuutta aiheuttava tekijä. Usein identiteettiperusteinen monipaikkaisuus liittyy omaan taustaan asuinkunnan poiketessa syntymäkunnasta tai -maasta. Myös ulkosuomalaiset sekä kaksoiskansalaiset ovat monipaikkaisia. Sitra keskittyi Maamerkit-barometrissään identiteetin monipaikkaisuuteen maalaisuuden ja kaupunkilaisuuden kautta. Koska asuinpaikka ei aina vas-



taa koettua identiteettiä, aiheutuu siitä myös pakotettua monipaikkaisuutta. Suurten kaupunkien keskustoissa ja pikkukaupungeissa asuu identiteetiltään maalaisia, kun taas maalla elää identiteetiltään kaupunkilaisia. (Sitra 2011, 11–12, 31–33.) Keskitymme työssämme kuitenkin pääosin fyysisen liikkumisen monipaikkaisuuteen.

## 2.1.2 Monipaikkaisuus kulttuurikentällä

Kulttuurikentällä on vakiintunut historia monipaikkaisuudesta aina kiertävistä teattereista megatähtien maailmankiertueisiin. Kulttuuritoimijat näkyvät luovassa taloudessa ja kaikissa älypuhelimista katsotuissa viihdesisällöissä.

Tarkastelemme monipaikkaisuuden ilmenemistä kulttuurikentällä sekä kulttuuritoimijan että kulttuurin kuluttajan näkökulmasta. Kulttuuritoimijan ja kulttuurin kuluttajan käsitteet ovat omia tapojamme monipaikkaisuuden ilmentämiseen kulttuurikentällä. Käytämme käsitteiden määrittelyn tukena kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cuporen julkaisua taiteilijoiden liikkuvuudesta.

Liikkuvuus kulttuurikentällä on monelle kulttuuritoimijalle luonnollista. Suomen kulttuuritoimijoille on tavallista, että työskentely sisältää kansallisia ja kansainvälisiä verkostoja ja toimintaa. Määrittelemme monipaikkaisen kulttuuritoimijan henkilönä, joka toimii ammattimaisesti kulttuurin kentällä taide- ja kulttuurisisältöjen luoja ja mahdollistajana. Hän voi asua kahdella tai useammalla paikkakunnalla, liikkua työnsä puolesta tai työskennellä etänä eri paikkojen välillä. (Hirvi-Ijäs, Sokka, Rensujeff & Kurlin 2019, 5.)

Cuporen taiteen ja kulttuurin barometrissa reilusti yli puolet kyselyyn vastanneista oli jossain vaiheessa uraa työskennellyt ulkomailla. Kuitenkin jopa noin kolmasosa oli sitä mieltä, että työmahdollisuudet eivät lisääntyisi, jos muuttaisi asumaan ulkomaille. Oma maa ja paikkakunta nähdään siis hyvänä tukikohtana. Vaikka kaikki vastaajat eivät näe liikkuvuutta välttämättömänä taiteilijana kehittymiselle, monet kokevat, että mahdollisuus matkustamiseen ja muualla työskentelyyn on oleellista läpi koko taiteilijauran. (Hirvi-Ijäs ym. 2019, 5.)

Vaikka barometrissa keskityttiin ulkomaihin, antaa se meille hyvän katsausta siihen, kuinka monipaikkainen toimiminen koetaan kulttuuritoimijoiden keskuudessa. Taiteilijoiden motiivi liikkumiselle on muun muassa oman taiteellisen työn kehittyminen. Eri ympäristöissä tapahtuvat näyttelyt, festivaalit ja muut niihin kohdistuneet esiintymiset koetaan taitelijoiden puolelta myös hedelmällisimpänä valmiiden tukiverkostojen kautta. (Hirvi-Ijäs ym. 2019, 6.)

Kulttuuritoimijalle on tärkeää oikean kohdeyleisön löytäminen. Monipaikkaiset kulttuuria kuluttavat ihmiset liikkuvat paikkojen välillä kulttuuripalveluiden perässä. Monipaikkainen kulttuurin kuluttaja voi olla myös potentiaalinen kohdeyleisö, jota ei ole vielä otettu huomioon kulttuuripalveluiden suunnittelussa. Mitä kulttuuripalveluita Keski-Karjalalla on tarjota, jota lähialueen tai miksei pidemmältäkin tuleva kulttuurin kuluttaja voisi tarvita säännöllisesti? Mitä sellaista puuttuu, jota monipaikkainen kulttuurin kuluttaja etsii?

Tarkastelemme monipaikkaista kulttuurin kuluttajaa koska meitä kiinnostaa monipaikkaisuuden muotojen vaikutus kulttuurin kulutukseen. Mitä kulttuuripalveluita esimerkiksi Keski-Karjalassa mökillä etätöitä tekevä tai Joensuusta alueella pendelöivä etsii tai voisi tarvita?

### 2.1.3 Monipaikkaisuuteen liittyviä haasteita ja mahdollisuuksia

Sitra ja Turun Tulevaisuuden tutkimuskeskus nostivat vuonna 2010 järjestämässään Tulevaisuuslinikassa laajalti monipaikkaisuutta haastavia seikkoja logistisesta näkökulmasta ekotehokkuuteen. Tässä tutkimuksessa puolestaan tarkastellessamme monipaikkaisuuden tukemista kulttuurin avulla keskitymme kulttuuriseen ja sosiologiseen näkökulmaan sekä palvelunäkökulmaan. (Heinonen & Ruotsalainen 2011, 18–31.)

Kulttuuriseen ja sosiologiseen näkökulmaan lukeutuvat uudet verkostot ja yhteisöllisyyden muutokset esimerkiksi vapaa-ajan asuntojen käytön lisääntyessä ja virtuaalisen elämän yleistymisen vastareaktionä, kuluttajat tuottajina eli prosumerismi sekä kulttuuriset törmäykset, arvomuutokset ja vastuullisuus. Palvelunäkö-

kulma taas liittyy palvelujen alueelliseen ja sosiaaliseen tasa-arvoon eli saata-  
vuuteen yli kuntarajojen ja monipaikka-asujien osallistamiseen strategisesti yl-  
häältäpäin sekä verotuskäytäntöihin. Klinikassa nostettiin esiin myös paradig-  
mahaaste liittyen alueelliseen erilaistamiseen identiteettiin perustuvalla brän-  
däyksellä, älytekniikan sulauttamiseen kaikkialle, osaamistarpeisiin tietä-  
mysyhteiskunnassa sekä lisääntyviin liikkumisen haasteisiin. (Heinonen & Ruot-  
salainen 2011, 18–31.) Peilaamme näitä näkökulmia esiin nostamiimme moni-  
paikkaisuuteen vaikuttaviin megatrendeihin ja analyysissa esiteltäviin tulevai-  
suuskuviin.

#### 2.1.4 Monipaikkaisuuden tulevaisuus ja kestävyys

Tulevaisuusklintikka muistuttaa monipaikkaisuuden asettumisesta ihmiskunnan  
kehityksen suuriin kaariin sekä lähestyy sen kestävyyttä uusien yhteiskuntavai-  
heiden kautta. Myös nämä näkökulmat tarjoavat perspektiiviä tulevaisuuskuviin  
pohdintaan.

Monipaikkaisuuden voidaan nähdä asettuvan seuraavana askeleena yhteiskun-  
tavaiheiden jatkumoon keräily- ja metsästysyhteiskunnasta nomadiyhteiskunnan,  
maatalousyhteiskunnan sekä teollisuusyhteiskunnan kautta tietoyhteiskuntaan ja  
siitä edelleen mobiiliin elämysyhteiskuntaan. Globaalisti vaiheet toteutuvat tieten-  
kin eri aikaan eri paikoissa, mutta Suomessa on jo pitkään eletty tietoyhteiskun-  
nassa. Viimeisimmissä murroksissa on tavallaan palattu viljelykulttuurin aiheutta-  
masta ”hetkellisestä” paikkasidonaisuudesta jälleen ihmiskunnan alkuhämärän  
monipaikkaisuuteen. Aiemmat vaiheet eivät suinkaan täysin katoa, vaan esiinty-  
vät rinnakkain kuitenkin uudella tuotannollisella, teknisellä ja so-  
siokulttuurisella painotuksella. (Sitra 2011, 36.)

Tulevaisuudentutkimuksen kirjallisuus havainnoi pääpiirteittäin kolmenlaista  
uutta yhteiskuntavaihetta: bioyhteiskunta (ekoyhteiskunta), digiyhteiskunta  
(ubiikkiyhteiskunta) ja elämysyhteiskunta, joista eritoten kahteen viimeiseen lin-  
kittyä olennaisesti monipaikkaisuus. Elämysyhteiskunnan keskiössä on elämys-  
talous, jossa tuotteisiin ja palveluihin liittyy oleellisesti identiteettien ja merkitysten

upottaminen sekä asiakasräätelöinti. Se voi tarkoittaa myös arvon antamista hi-tauden, hiljaisuuden, luonnossa liikkumisen ja yhdessä olon tapaisille pelkiste-tyille elämyksille. Keskeisiä elämyksellisyyteen ja monipaikkaisuuteen vaikuttavia megatrendejä ovat ilmastonmuutos, väestönmuutos, globalisaatio ja digitalisaa-tio. Parhaimmillaan tulevaisuuden yhteiskunnat ovat ekotehokkaita ja yhdistävät kaupunki- ja maaseutukulttuureja liittyen täten identiteettiperusteiseen monipaik-kaisuuteen. (Sitra 2011, 36–37.)

## 2.2 Elinvoimaisuus

Tässä luvussa avataan mitä elinvoimaisuus tarkoittaa ja mitä käsitteitä siihen liit-tyy. Elinvoimaisuus sisältää monia tekijöitä, kuten veto-, pito-, ja lumovoimai-suutta. Seutujen elinvoimaisuus jaetaan usein koviin ja pehmeisiin tekijöihin. Ko-vat tekijät toimivat vuorovaikutuksessa muiden tekemiin päätöksiin ja olemassa oleviin resursseihin kuten työhön, asumiseen ja investointeihin. Pehmeitä teki-jöitä ovat paikalliskulttuuri, imago, identiteetti, elämykset, tapahtumat, yhteisölli-syys ja kyky vaikuttaa omaan elinympäristöön. Tässä opinnäytetyössä, keski-tymme erityisesti kulttuurin luomaan elinvoimaisuuteen. (Taegen ym. 2020, 16–17.)

Elinvoima rakentuu asukkaiden, yritysten ja yhteisöjen kautta. Elinvoimaisella kunnalla on taloudelliset mahdollisuudet tuottaa ihmisten tarvitsemat peruspalve-lut ja luoda toiminnallaan mahdollisuuksia, jotka houkuttelevat yrityksiä sijoittu-maan alueelle. Kaiken keskiössä on hyvinvoiva yhteisö, joka kokee myönteisiä tunteita, merkityksellisyyttä, yhteisöllisyyttä ja inspiraatiota. (Taegen ym. 2020, 16–17.)

Kulttuurin yhteiskunnallinen merkitys osana hyvinvoinnin mittareita on tunnistettu jo kauan. Kulttuuripalveluilla on merkitystä seutujen elinvoimaisuuteen sekä ih-misten henkiseen hyvinvointiin. Kulttuurimyönteinen ilmapiiri voi synnyttää vaih-televaa, viihtyisää ja monikerroksellista ympäristöä, jota myös monipaikkaiset et-

sivät. Kulttuuri osana arkea lisää viihtyvyyttä sekä elämän mielekkyyttä, ja seudun elinvoimaisuustekijät houkuttelevat monipaikkaisia alueelle. (Lehtinen 2020.) Seuraavassa taulukossa kooste kulttuurin luomasta elinvoimaisuudesta:

Kulttuurin luoma elinvoimaisuus		
Vetovoimaisuus	Pitovoimaisuus	Lumovoimaisuus
<p>Seudun maine/ tunnettavuus</p> <p><b>Moottorit:</b> Vetovoimaiset kulttuuri-, ja vapaa-ajan -palvelut</p>	<p>Oma/jaettu identiteetti</p> <p><b>Moottorit:</b> Osallisuus ja yhteisöllisyys</p>	<p>Erottavuus/ ainutlaatuisuus</p> <p><b>Moottorit:</b> Wow-efektit ja persoonallisuus</p>

Taulukko 1. Kulttuurin luoma elinvoimaisuus. (Taegen ym. 2020 16–17; Lehtinen 2020)

Kuntien tehtävä on mahdollistaa hyvinvointia tukevia hankkeita ja aloitteita. On otettava ajoissa huomioon myös pitkän aikavälin trendit ja vaatimukset, eikä reagoida niihin vasta sitten, kun vaikutukset pakottavat muutokseen. Elinvoima kuvaa yhteisön kykyä viedä muutoksia läpi ja ottaa riskejä. (Baldauf 2010, 24–25.)

Ihmiset tahtovat viettää aikaa elinvoimaisissa ympäristöissä omien intressien pohjalta. Elinvoiman lähteitä ovat kyky vaikuttaa omaan elinympäristöön, arvostava ja välittävä vuorovaikutus ihmisten ja yhteisöjen välillä sekä toiveiden ja tulevaisuuskuvien huomiointi. Elinvoimaisuutta voidaan vahvistaa kulttuurityöllä ja toimilla, jotka edistävät mahdollisimman monen näkemyksen vapaata virtaamista. Uudistuminen ei onnistu ylhäältä alas käskyttämällä, vaan osallistavasta ihmisten välisestä dialogista. (Baldauf 2010, 28.)

Elinvoimaisuutta edistävät eri veto- ja pito-, lumovoimaisuustekijät. Aluekehittämisen konsulttitoimisto MDI:n asiantuntija Timo Aro kuvaa näitä kolmea tekijää

keskeisinä osina elinvoimaisuuden luomisessa. (Lehtinen 2020.) Meidän mielestämme kulttuurin kannalta oleellisin näistä on lumovoimaisuus ja tässä opinnäytetyössä keskitytään myöhemmissä vaiheissa erityisesti siihen.

### 2.2.1 Vetovoimaisuus

Vetovoimaisuuteen vaikuttava tekijä on alueen maine, eli kuinka houkuttelevana alue koetaan ulkopuolisen näkökulmasta. Kulttuurin merkitys alueen maineelle ja tunnettavuudelle on merkittävä. Vaikka maine koetaan ulkopuolelta, se rakennetaan sisäpuolelta. Kuinka vetovoimainen Savonlinna olisi ilman Savonlinnan oopperajuhlia? Tai kuinka tunnistettu Sodankylä olisi ilman sen kulttimaineeseen ylittänyttä Sodankylän Elokuvajuhlia? (Lehtinen 2020.) Seutujen vetovoimaisuusteikijöitä tutkivassa Seutukaupunkien vetovoimaisuus 2019-julkaisussa kulttuuri- ja vapaa-ajan palvelut olivat kolmanneksi tärkein vetovoimaisuuden mittari kahden-toista muun joukossa. (Laamanen & Kultanen 2019, 44.)

### 2.2.2 Pitovoimaisuus

Parasta vetovoimaisuutta on kuitenkin alueella toimivien ihmisten oma viihtyvyys eli pitovoimaisuus. Lupaukset vetovoimaisuudesta ovat katteettomia, jos alueella toimivat eivät ole itse tyytyväisiä. Pitovoimatekijöitä voidaan luoda kulttuurin ja tapahtumien keinoin, sillä ne rakentavat alueellista identiteettiä ja yhteisöllisyyttä. Yhteisöllisyys luo myönteisiä kokemuksia ja jaettua identiteettiä, jotka toimivat pitovoimatekijöinä. Esimerkiksi osallistavuudella, kulttuuriympäristön vaalimisella, tapahtumilla ja perinteiden ylläpitämisellä voidaan vahvistaa identiteettejä ja lisätä integroitumista alueelle. Yhteenkuuluvuuden tunne ja tunnesiteet alueeseen lisäävät pitovoimaisuutta ja kulttuurilla on merkittävä voima näiden tunteiden herättäjinä. (Lehtinen 2020.)

### 2.2.3 Lumovoimaisuus

Kun tarkastellaan elinvoimaisuutta monipaikkaisuuden näkökulmasta, on hyvä muistaa, että ihmiset etsivät alueilta jotain mitä toisaalla ei ole tarjota. Tätä on erottuvuus ja ainutlaatuisuus eli lumovoimaisuus. Seutujen kamppaillessa näky-

vyydestä korostuvat erityisesti kulttuurin, taiteen, elämysten ja tapahtumien merkitykset. Luovuus ja erikoisuus ovat hyviä keinoja erottautua, mutta myös pysyminen omana itsenään on seudulle tärkeää. Omien erityispiirteiden korostaminen kannattaa, sillä se voi synnyttää kaivattua lumovoimaisuutta. (Lehtinen 2020.)

Kulttuurin luomaa elin-, veto-, pito-, ja lumovoimaisuutta voidaan johdattaa haluttuun suuntaan strategisella kulttuurityöllä. Elinvoimaisuustekijät toimivat moottoreina, joilla voidaan johdatella myös monipaikkaisten liikkumista. Elinvoimaisuutta voidaan edistää lisäämällä resursseja aloitteisiin, jotka mahdollistavat veto-, pito-, ja lumovoimaisuustavoitteiden saavuttamista. Yhdessä ne lisäävät elinvoimaisuuden edellytyksiä ja synnyttävät ympäristöä, jonne ihmiset tahtovat tulla tai josta he eivät tahdo lähteä pois. Paikat, joissa ihmiset kokevat tyytyväisyyttä ovat elinvoimaisia, ja näitä alueita myös monipaikkaiset etsivät. (Taegen ym. 2020, 17.)

## 2.3 Megatrendit ja trendit

Kun mietimme mitä voimme tietää Keski-Karjalan seudun tulevaisuudesta, voimme käyttää pohtimisen tukena tulevaisuutta ennakoivia katsauksia. Tulevaisuuden ennakoinnissa on kyettävä hahmottamaan mahdollisia skenaarioita ja varauduttava niihin. Siksi suurista ja myös hitaasti etenevistä muutoslinjoista on oltava perillä. Varautumalla tulevaisuusskenaarioihin voi sekä turvata että parantaa seudun elinvoimaisuutta. Sitra on julkaissut vuodesta 2011 lähtien trendikatsauksia, joiden pohjana toimii tulevaisuuden yhteiskunnallisten ilmiöiden ennakoiminen.

Megatrendit luovat kokonais kuvan Suomen kannalta merkittävistä yhteiskunnallisista muutoksista. Nämä tulevaisuusennusteet voivat toimia työkaluina ja pohjana muutoksista keskustelulle sekä erilaisten päätösten perusteluiksi. Megatrendeillä tarkoitetaan laajoja muutoksia ja yleisiä kehityssuuntia, jotka tapahtuvat globaalilla tasolla ja jatkuvat luultavasti samanlaisena vielä pitkään. Megatrendit eivät ole yllättäviä, vaan ne antavat kuvaa tulevaisuuden melko varmoista muu-

toksista. (Dufva 2020, 2.) Trendit kuvaavat nähtävillä olevia muutoksia ja kehityssuuntia, jotka voivat vaihdella alueittain. Trendit ovat pienempiä kuin megatrendit, sillä ne voivat muuttua lyhyelläkin aikavälillä. (Dufva 2018.)

### **3 Taustaa työn tilaajasta ja Keski-Karjalan seudusta**

Tässä luvussa avaamme perustietoa opinnäytetyön tilaajasta ja työn merkityksestä, Keski-Karjalan seudusta ja sen kulttuurielämän nykytilasta. Käymme läpi lyhyesti, miten seudun historia kytkeytyy monipaikkaisuuteen ja mitkä globaalit ilmiöt vaikuttavat tulevaisuudessa myös Keski-Karjalaan. Lopuksi avaamme seudun omia tulevaisuuden tavoitteita, joita peilataan myöhemmässä vaiheissa tutkimustyön tuloksiin.

#### **3.1 Tutkimustyön tilaaja**

Opinnäytetyön tilaaja on Keski-Karjalan Kehitysyhtiö KETI Oy ja työ on laadittu yhtiön toteuttaman Meille maalle -hankkeen toimeksiannosta. Hanketta rahoittavat Euroopan maaseuturahasto (leader) sekä Keski-Karjalan kunnat. KETI on Keski-Karjalan seutukuntien omistama osakeyhtiö, jonka tavoitteena on seudun elinkeinojen kehittäminen yritysneuvonnan, hanketoiminnan ja seutumarkkinoinnin kautta. KETI:n seutumarkkinointitoiminnan tehtävänä on alueen markkinointi ja tulomuuttohankkeiden vetäminen. KETI:n seutumarkkinoinnin seutusivu [www.keskikarjalaan.fi](http://www.keskikarjalaan.fi) tiedottaa asumisesta ja palveluista Keski-Karjalan alueella paikallisille, vieraille ja vapaa-ajan asukkaille. Kaikki seudulle muuttavat uudet asukkaat saavat KETI:n toimesta tervetuliaispaketin. Seudulla toimivat myös muuttokummit, jotka auttavat asukkaiden integroitumisessa alueelle. (KETI 2021a; Spoo 2021.)

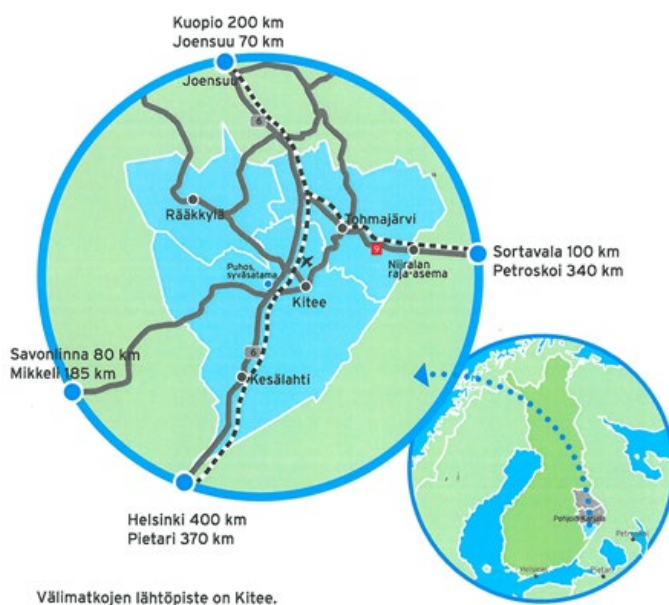
Työmme merkitys on osapanoksemme seudun kehittämistyöhön. Seudulle tarvitaan uusia ihmisiä, jotka voivat harjoittaa yritystoimintaa tai olla mukana elinkeinokehittämissä hankkeissa. Monipaikkaisuuden tukeminen voi mahdollistaa tekijöiden asumista, toimimista tai työskentelyä alueella. Työ seutukuntien eteen



voi lisätä koko alueen elinvoimaisuutta ja paikallisten hyvinvointia. Meille merkityksellisyyttä luo myös aloja rikkova yhteistyö, jossa kulttuurilla pyritään löytämään ratkaisuja alueen kehittämiseen.

### 3.2 Keski-Karjala

Keski-Karjala on Pohjois-Karjalan seutukunta, johon kuuluvat Kiteen kaupunki sekä Rääkkylän ja Tohmajärven kunnat. Alue on käynyt läpi suuren kuntaliitoksen, kun yksi sen entisistä kunnista Kesälahti liitettiin Kiteen kaupunkiin vuonna 2013. Keski-Karjala sijaitsee Pohjois-Karjalan eteläosassa, Venäjän rajan ja Saimaan tuntumassa. Alueen läpäisee rautatie sekä merenkulun väylä. Keski-Karjalasta on 70 kilometriä matkaa maakunnan suurimpaan kaupunkiin Joensuuhun, jossa sijaitsee myös lentokenttä. Pohjois-Karjalan ainoa kansainvälinen rajanylityspaikka sijaitsee Tohmajärvellä. (KETI 2021b.). Seuraavassa kuvassa näkyy missä Keski-Karjala sijaitsee Suomen kartalla:



Kuva 3. Keski-Karjalan seudun sijainti Suomen kartalla ja sen seutukunnat. (KETI 2021b)

Rajaliikenne vilkastuttaa seudun elämää, sillä rajan ylittää vuosittain noin 1,2 miljoonaa ihmistä. Näistä suurin osa on venäläisiä. Venäläisiä saapuu myös opiskelemaan Kiteen lukioon muun muassa Sortavalasta ja Petroskoista. (KETI 2021b; Spoof 2021; Pulkkinen 2021.)

Keski-Karjalan seudun yhteenlaskettu väkiluku on 16 306 rekisteröityä asukasta. Näistä Kiteen kaupunki on väkiluvultaan suurin 9 933, Tohmajärven kunta toiseksi suurin 4 307 ja Rääkkylän kunta pienin 2 066 rekisteröidyllä asukkaalla. Seudulla on myös yli 5200 vapaa-ajan asuntoa, joka on kolmasosa seudun rekisteröidystä kokonaisuasukasluvusta. (KETI 2021b; Tilastokeskus 2020.)

### 3.3 Kulttuuri Keski-Karjalassa

Keski-Karjalassa on monipuolisesti harrastus- ja vapaa-ajanviettomahdollisuuksia. Seudulla on yli 25 museota ja historiallista kulttuurikohdetta ja neljä teatteria, joista kaksi toimii kesäteattereina. Kuntien järjestämää kulttuuritoimintaa ovat kansalaisopistot, kirjastot, museot ja kulttuurikohteet. Kiteen kaupungissa sekä Tohmajärven ja Rääkkylän kunnissa toimivat lähikirjastot, kansalaisopistot ja musiikkiopisto. Yhdistysten, seurojen, yrittäjien ja yksityisten toimijoiden toimintaa ovat teatterit, elämyskohteet, erilaiset kurssit ja harrastustoiminnat. (KETI 2021a; KETI 2021c.) Seuraavassa taulukossa näkyy, kuinka kulttuuri- ja vapaa-ajan toiminta jakaantuu kuntien ja yhdistysten välillä.



Taulukko 2. Kulttuuri- ja vapaa-ajan toimintaa Keski-Karjalassa. (KETI 2021c; Sydänkarjala 2021)

Kiteen kaupungissa järjestetään vuosittain noin 50 tapahtumaa, mikä tarkoittaa noin yhtä tapahtumaa viikossa. Suurimpia kulttuuritapahtumia seudulla ovat Kihaus Folk, Kukkakuhhaus, Kima-Festivaali, Potsipäivät, Muikkumarkkinat ja City-Mahaton liikuntaviestitapahtuma. Karjalaista perinnekulttuuria juhlietaan Puhoksen Perinnepäivillä. Kävijämäärä tapahtumassa on ollut parhaimmillaan kuusi tuhatta ihmistä. (KETI 2021c; Pulkkinen 2021.) Myös pesäpallo on seudulle tärkeää ja Kiteellä sijaitsevaa Rantakenttää (kuva 4) on kunnostettu katetulla katsomolla. (Kitee 2019.)



Kuva 4. Havainnekuva Kiteen Rantakentän katsomosta (Kitee 2019)

Keski-Karjala on tunnettu Nightwish ja Värttinä -yhtyeistä, jotka ovat kotoisin seudulta. Yhtyeiden alkuperä on alueella tärkeää, ja se ilmenee paikallisissa näyttelyissä sekä festivaaleilla. Nightwish näkyy seudulla yhtyeen taustaan keskittyvässä A Nightwish Story -näyttelyssä sekä Kima-Festivaalilla. (Kitee-Festival 2021; KETI 2021b.) Emma-gaalassa palkittu Värttinä perustettiin Rääkkylässä, ja se toimii edelleen seudun vetonaulana tapahtumissa. (Kihaus 2021; Värttinä 2020.)

### 3.4 KETI:n kysely monipaikkaisille

Keski-Karjalan suurin monipaikkainen ryhmä muodostuu vapaa-ajan asukkaista ja KETI toimitti heille kesällä 2021 yleisiä palveluntarpeita kartoittavan kyselyn. Saimme tulokset tarkasteltavaksi myös tätä tutkimustyötä varten. Käytämme tuloksia myöhemmin analyysissä.

Kysely oli toteutettu kesä-elokuussa 2021 ja siihen tuli 169 vastausta, joista valtaosa oli 51–65-vuotiailta ja työssäkäyviltä henkilöiltä. Kyselyssä selvitettiin muun muassa vapaa-ajan asukkaiden etätyöskentelyä sekä halukkuutta osallistua kuntien kulttuuritoimintaan. (KETI 2021e.) Kyselyssä ei ollut suoraan opinnäytetyön aiheeseen linkitettyjä kysymyksiä, mutta vastauksissa ilmeni monipaikkaisuutta ja kulttuuripalveluita käsitteleviä vastauksia.

Kyselyyn vastanneiden mukaan suurin osa toiminnasta, johon on osallistuttu tai tahdottaisiin osallistua, liittyy yhteisölliseen tekemiseen tai kulttuuripalveluihin. (KETI 2021e.) Seuraavassa taulukossa on kooste keskeisistä opinnäytetyöhön liittyvistä vastauksista:

**Kooste vapaa-ajan kyselystä.  
Aktiviteetit, joihin vapaa-ajan asukkaat ovat osallistuneet  
tai tahtoisivat osallistua seudulla**

**Kulttuuritapahtumat**

- Konsertit (esim. nousevat bändit ja klassinen musiikki)
- Kansantanssit ja lavatanssit
- Taidetapahtumat
- Näyttelyt ja yhteisnäyttelyt
- Perinnekuulttuuri
- Museokierrokset
- Rantatapahtumat
- Koko perheen tapahtumat
- Elokuvat
- Musiikki-illat
- Kesäteatterit

**Yhteisöllinen tekeminen**

- Kiteen rautatieaseman kaunistaminen kesäisin kukkaistutuksilla
- Kylän yhteiset tapahtumat
- Mökkiläisille suunnatut tapahtumat
- Mökkiläisten yhdistystoiminta
- Siivoaminen talkootyönä
- Vanhusten laulattaminen ja liikuttaminen
- Yhteiset kahvittelet
- Tapahtumat, joissa tutustuu muihin mökkiläisiin
- Yhteistä olemista paikallisten kanssa

**Luonto- ja virkistystoiminta**

- Yhteiset luonto-, melonta-, ja kanoottiretket
- Luontopolkukävelyt
- Avouinti
- Jooga
- Jumppa
- Ratsastus
- Lentopallo ja beach volley
- Ryhmäliikunta
- Luonnonsuojelutoiminta
- Ohjattua vaellusta
- Ympärivuotisia retkikohteita

**Muut tapahtumat ja palvelut**

- Puutarhatapahtumat
- Tila, jossa on tapahtumaa myös iltaisin
- Rantakahvila
- Kotieläinpiha
- Välinevuokraus (sähköpyörät, kajakit, kanootit, SUP-laudat)
- Kirpputorit ja pubit
- Pidemmät aukioloajat kirjastoille
- Hiihtoladut
- Kunnon pulkkamäki
- Kuntosali, joka ei vaadi sitoutumista
- Toritapahtumat, jossa ohjelmaa
- Kaupallisia tapahtumia
- Jänispolun kunnostaminen

Kurssit	Tiedottaminen, jota kaivataan lisää
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Kädentaito (kudonta kangaspuilla)</li> <li>• Perinneruokien valmistaminen paikallisten ohjeiden mukaan</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ulkoilu-, maasto-, ja melontareitit</li> <li>• Kulttuuritapahtumat</li> <li>• Lähellä tuotetut ruoat ja tuotteet</li> <li>• Kanava, josta löytyy kaikki tieto</li> </ul>

Taulukko 3. Kooste vapaa-ajan asukkaille lähetetystä kyselystä. (KETI 2021e)

Palveluiden saavutettavuutta koskeviin kysymyksiin vastanneista 46 prosenttia kertoi löytävänsä useimmiten tietoa palveluista ja tapahtumista, kun taas 32 prosenttia kertoi löytävänsä tietoa vain satunnaisesti. Pieni osa ilmoittaa, että ei löydä tietoa lainkaan. Kyselystä ilmenee, että osa vapaa-ajan asukkaista toivoo kanavaa, josta löytyisi kaikki tieto yhdestä paikasta. (KETI 2021e.)

Etätyötä koskevissa kysymyksissä 45 prosenttia kertoo tekevänsä etätöitä mökilleen ja 37 prosenttia haluaisi tehdä niitä myös enemmän. Suurin este etätyöskentelyyn liittyy huonoihin nettiyhteyksiin. Vain kaksi kyselyyn vastanneista etätyöskentelijöistä kertoi, etteivät tahdo sekoittaa työtä ja mökkeilyä keskenään. (KETI 2021e.)

### 3.5 Keski-Karjalan tulevaisuustavoitteet

Opinnäytetyötä tehdessämme Keski-Karjalan seutukunnan tulevaisuusstrategia on kehitteillä, eikä tuoreinta versiota päästä tarkastelemaan tässä työssä. Sen sijaan tarkastelemme Pohjois-Karjalan maakunnan strategiaa 2040 ja sen kulttuuriin ja monipaikkaisuuteen keskittyviä tavoitteita. Lisäksi taustoitamme uutta matkailubrändiä Sydänkarjalaa, joka kehitettiin vuonna 2021.

Pohjois-karjalan maakuntastrategiassa kulttuuri ja monipaikkaisuus nostetaan elin-, veto-, ja pitovoimaisuutta parantaviksi osatekijöiksi. Pohjois-Karjalan maakunnan tavoitteena on saavutettava ja tasavertainen kulttuuri, jossa tarjonta ei

pakkaudu vain tiettyihin kaupunkeihin tai kuntiin. Kaikille väestöryhmille tahdotaan tarjota samat mahdollisuudet kulttuuriin ja luovuuteen. Pohjois-Karjalan maakunta tahtoo erottua Suomen muista alueista ainutlaatuisuudellaan modernin identiteetin, yhteisöllisyyden, kulttuuriympäristöjen, elämysten, tapahtumien ja itsetunnon parantamisen keinoin. Nämä tavoitteet ilmenevät matkailussa ja ne koetaan myös hyväksi väyläksi tavoitteiden edistämässä. (Turunen 2020, 17–23.)

Tulevaisuusstrategiassa nostetaan esille monipaikkaisuus ja sen vaikutukset. Monipaikkaisuutta edistävinä tekijöinä pidetään halpoja asuntoja, monipuolisia luontotekijöitä ja kansainvälisyyttä. Myös maahanmuuton tuoma monikulttuurisuus tahdotaan huomioida alueen vahvuutena. Pohjois-Karjala ei tahdo lisätä muutttoa kasvukeskuksiin, vaan tarkoituksena on vahvistaa maaseutujen elinvoimaisuutta ja sujuvaa yhteistyötä. Tavoitteena on monipaikkaisen elämisen, yrittämisen ja työnteon mahdollistava maakunta. Venäjä rajanaapurina tahdotaan ottaa huomioon valttikorttina ja rajojen välisiä liikenneyhteyksiä parantaa. Myös digitaalisten palveluiden saatavuus sekä kattavien tietoliikenneyhteyksien varmistaminen nostetaan tulevaisuuden tavoitteisiin. (Turunen 2020, 17–26.)

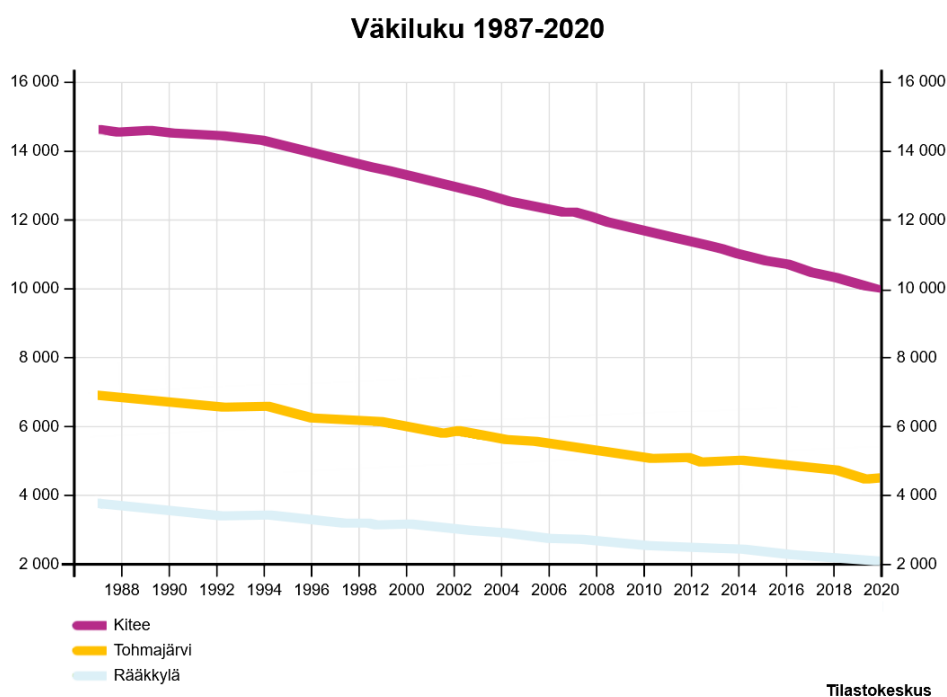
Tunnettavuuden lisäämiseksi seudulle on luotu hiljattain uusi matkailubrändi Sydänkarjala. Sydänkarjalan tavoitteena on koota yhteen alueen matkailuun liittyvät vetovoimatekijät. Brändillä tavoitellaan alueen yleisen vetovoimaisuuden kohentamista, jossa keskiössä on rauhallinen elämänrytmi ja luonto. Sydänkarjalalla pyritään lisäämään myös pitovoimaisuutta kokoamalla kaikki alueen nähtävyydet ja kiinnostavat paikat saavutettavampaan muotoon myös paikallisille. (KETI 2021b; KETI 2021d.)

### 3.6 Keski-Karjalan seutuun tulevaisuudessa vaikuttavat ilmiöt

Keski-Karjalaan vaikuttaa muiden Suomen seutujen tavoin eri kehityssuunnat, joita Sitra käsittelee megatrendeinä. Näitä megatrendejä ovat väestörakenteen

muutokset kuten väestön ikääntyminen, syntyvyyden lasku, kaupungistuminen sekä uudet sukupolvet.

Väestörakenteen muutokset näkyvät Keski-Karjalassa. Seudun kunnat Tohmajärvi ja Rääkkylä sekä Kiteen kaupunki ovat olleet Tilastokeskuksen mukaan muuttotappiollisia vuodesta 1988 lähtien. (Tilastokeskus 2020.) Seuraavassa kuvassa kooste väkiluvun kehityksestä kaikissa kunnissa.



Kuva 5. Kooste väkiluvun kehityksistä Keski-Karjalan alueella vuosina 1987–2020. (Tilastokeskus 2020)

Muuttotappiollisuutta selittää muun muassa kaupungistuminen, mikä on ollut kasvavaa globaalisti jo pitkään. Tilastoissa ennustetaan, että vuonna 2050 lähes 70 prosenttia maailman väestöstä asuu kaupungeissa. (Dufva 2020, 22.)

Myös syntyvyys laskee, väestö vanhenee ja eliniät pitenevät. Syntyvyys jatkaa laskua koko Suomessa ja mikäli ilmiö pysyy nykyisellä tasolla, vuoteen 2050 mennessä Suomessa on 100 000 ihmistä vähemmän kuin nyt. Läntisissä yhteiskunnissa nuorista tulee vähemmistö, ja tämä näkyy jo Keski-Karjalassa. Vielä 1980-luvulla Keski-Karjalan kuntien suurin ikäryhmä muodostui 21–50-vuotiaista.



2010-luvun aikana suurin väestö muodostuu eläkeläisistä. Tohmajärvellä työikäisten määrä on vielä suhteellisen korkea, mutta Rääkkylässä ja Kiteellä luvut ovat jo huomattavasti alhaisemmat. (Pohjois-Karjalan maakuntaliitto.)

Myös ihmisten eliniät pitenevät koko Suomessa. Vuoteen 2040 mennessä miesten elinajanodotteiden oletetaan pitenevän noin viidellä ja naisten noin kolmella vuodella. Eliniän pidentyessä työikäisten määrä tulee vähenemään ja vaikuttamaan väestölliseen huoltosuhteeseen myös Keski-Karjalassa. Sitran mukaan ihmisten toimintakyky voi tulevaisuudessa olla ikää määrittävämpi tekijä. (Dufva 2020, 22–23.)

Keski-Karjala on ollut vuoden 2021 alkuvuonna Pohjois-Karjalan heikoimmin taloudellisesti menestynyt seutukunta. Muista seutukunnista jälkeenjääneeseen talouskehitykseen vaikuttaa eritoten Kiteen sahan lakkauttaminen vuonna 2019. (Kämpö 2021.) Julkinen talous on kuitenkin ollut rakenteellisesti alijäämäinen jo vuosikymmenien ajan erityisesti väestön ikääntymisen takia. Alijäämäisyyteen oman lisänsä on tehnyt koronapandemia. Julkisen talouden elpymistä ennustetaan kuitenkin lähivuosille, joskin tilanne tulee silti pysymään alijäämäisenä ja julkisen velkasuhteen odotetaan kasvavan koko 2020-luvun ajan. Koronan vaikutukset kuntatalouteen eivät ole vielä selvillä. (Kitee 2020.)

Vauraudella ja taloudellisilla jakaumilla on suuri merkitys tulevaisuuteen. Vaurauden keskittyminen vain pieneen prosenttiin väestöstä ei ole pelkästään globaali ongelma, sillä myös Suomessa varakkaimmalla kymmenyksellä on puolet suomalaisten varallisuudesta. (Dufva 2020, 47.) Vaurauden keskittyminen johtaa pitkällä tähtäimellä eriarvoisuuden kasvuun. Kulttuurin saralla tämä vaikuttaa suoraan kansan eriarvoisiin ja yleisellä tasolla väheneviin mahdollisuuksiin kohdistaa varojansa kulttuurikokemuksiin. Toisaalta väestön haasteelliset taloudelliset tilanteet voivat korostaa haja-asuttujen kuntien vetovoimaisuutta verrattuna kaupunkeihin niiden verrattain halvoilla asumiskustannuksilla. (Kuntaliitto 2020, 10.)

## 4 Tutkimuskysymykset

Keski-Karjalan seutu kuuluu niihin haja-asutun Suomen alueisiin, joilla on uhkana autoitua muuttuvassa maailmassa. Kaupungistuminen jatkuu, mutta koronapandemian kiihdyttämä monipaikkaisuuden trendi toimii sen vastailmiönä. Uskomme, että monipaikkaisuuden ymmärtäminen ja hyödyntäminen voivat toimia yhtenä ratkaisuna haja-asuttujen alueiden elävöittämisessä yhdessä kulttuurin luoman elinvoimaisuuden kanssa. Tästä syystä keskeisin tutkimuskysymyksemme on *mitä toimia tarvitaan Keski-Karjalan kulttuuritoimen kehittämiseen, jotta se voi tukea monipaikkaisuutta?*

Koemme monipaikkaisuuden olevan ilmiö, jota ei vielä tunnisteta yleisessä keskustelussa, eikä monipaikkaisia mielestämme hyödynnetä tehokkaasti kohderyhmänä. Tästä syystä apututkimuskysymyksemme on, *miten monipaikkaisuus ilmenee Keski-Karjalassa?* Koemme, että moni haja-asutun Suomen seuduista ei tunnista omaa potentiaaliaan tai ylivoimaa sen. Omien erityispiirteiden löytämiseen liittyy lumovoimaisuus. Tästä syystä tutkimme *mitä lumovoimatekijöitä Keski-Karjalasta löytyy?* Työmme lähestymistapana on ennakointi, siksi etsimme ratkaisua myös kysymykseen *Miltä Keski-Karjala voi näyttää vuonna 2040?*

## 5 Ennakoinnissa käytetyt menetelmät

Käytimme kehittämistyön lähestymistapana ennakointia. Ennakointi on tulevaisuudentutkimukseen rinnastuva tutkimuksellisen kehittämistyön lähestymistapa, jossa hallitaan tulevaisuutta kohti muuttuvaa nykyisyyttä. Ennakointiin kuuluu menneisyyttä, nykyisyyttä ja tulevaisuutta koskevan tiedon hankinta sekä hankitun tiedon käsittely, muokkaus, analysointi ja raportointi. Tietoa voidaan hankkia esimerkiksi megatrendien avulla. (Rubin a.) Valitsimme lähestymistavan tutkimusaiheemme rajautuessa tulevaisuudessa hyödynnettäviin monipaikkaisuuden tuomiin mahdollisuuksiin. Tässä luvussa avaamme käyttämämme aineistohankintamenetelmät ja perustelemme miksi päädyimme niitä käyttämään.

Skenaariotyöskentely toimi tavallaan aineistotyöskentelyn runkona ja sovelsimme sitä useissa menetelmissä. Nykytilan analysointiin valitsimme menetelmiksi havainnoinnin, haastattelut ja dokumenttianalyysin. Järjestimme kaksi tulevaisuustyöpajaa, joissa menetelminä käytimme Backcastingia, tarinatyöskentelyä, toivelistatekniikkaa sekä Learning Café -työskentelyä. Toteutimme työpajat etänä, jotta niihin oli mahdollista osallistua miltä paikkakunnalta tahansa ja huolehtimatta koronaturvallisuudesta. Lisäksi käytimme Benchmarking-menetelmää kehittämisehdotusten ideointiin.

Olemme toimineet Metropolia Ammattikorkeakoulun tietosuojaohjeistusten mukaan ja saaneet suostumukset osallistujilta käyttää menetelmissä kerättyjä tietoja kehittämistyössämme.

## 5.1 Skenaariotyöskentely

Kehitystyömme viitekehyksenä on ennakointi ja koko prosessin keskiössä tulevaisuusajattelu. Skenaariotyöskentely on paitsi luonut pohjan teorian reflektointiin, myös toiminut kahden järjestämämme tulevaisuustyöpajan rakenteena sekä ollut läsnä haastatteluissa.

Skenaariotyöskentely on skenaarioiden laatimisen menetelmien joukko, joka sisältää niin kvalitatiivisia kuin kvantitatiivisia menetelmiä ja niiden yhdistelmiä. Skenaariolla tarkoitetaan "ajallisesti peräkkäisten, loogisesti etenevien ja perusteltavissa olevien, mahdollisten tulevaisuuskuvien sarjaa". Se on kertomus, joka on esitetty tulevaisuuskuvien avulla. Skenaariota voidaan pitää tulevaisuuden toiminnallisena käsikirjoituksena tavoitteen saavuttamiseksi. (Rubin b.)

Skenaariot nähdään tulevaisuudentutkimuksessa useiden erilaisten tulevaisuus-tilojen mahdollisuuksina, jotka ovat yhteisesti jaettuina ja toimintaan innostavia sekä lisäävät toimijan joustavuutta strategioiden valinnassa antaen mahdollisuuden varautua samanaikaisesti moniin erilaisiin tulevaisuuksiin (Rubin c). Skenaario on tulevaisuuspolku, jolla on alku- ja lopputilanteen ohella useita välivaiheita.

Vaiheiden tarkastelu havainnollistaa mahdollisuuksia polun haarautumiselle sekä syy- ja seuraussuhteita päätösten ja valintojen ja tapahtumien kehityksen välillä.

Skenaariotyön mahdollistama dramatisointi auttaa usein murtamaan urautunutta ajattelua, mutta vaatii runsasta yksinkertaistamista periaatteiden, ongelmien ja kysymysten valaisemiseksi. Skenaariotyöskentelyssä voi käyttää kahta äärivaihtoehtoa, kuten toivottavaa ja ei-toivottavaa tulevaisuuskuvaa, mutta suotuisampaa on luoda niiden sijasta useita skenaarioita. Työskentelyssä käytetään sen eri vaiheissa monenlaisia aineiston keruu- ja analyysimenetelmiä. Mahdollisista menetelmistä olemme käyttäneet tulevaisuustyöpajoja sekä niiden puitteissa tulevaisuustaulukkoa. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2015, 146–148.)

## 5.2 Havainnointi

Kävimme kolmen päivän mittaisella vierailulla Keski-Karjalassa kesäkuussa 2021. Matkan aikana tavoitteenamme oli tutustua seutuun ja selvittää mistä Keski-Karjalan elinvoimaisuus koostuu ja miten se näyttäytyy meille luonnollisessa ympäristössä. Käytimme apuna havainnointia.

Havainnointi on tutkimuksellinen kehittämistyön menetelmä, jonka avulla on mahdollista saada tietoa siitä, miten ihmiset käyttäytyvät ja mitä tapahtuu luonnollisissa ympäristöissä. Havainnointia voidaan käyttää esimerkiksi haastatteluiden tukena ja kehittämiskohteen ollessa ympäristö. Käytimme havainnointia seudun elinvoimaisuustekijöiden tunnistamisen apuna. Tarkastelemme omien kokemusten kautta, miten kokemuksemme luonnollisessa ympäristössä vastaavat seudun omia tavoitteita. (Ojasalo ym. 2015, 114.)

Vierailumme ajoittui keskelle viikkoa, jonka vuoksi emme nähneet alueella niin paljon liikennettä tai hälinää. Vietimme suurimman osan ajasta Kiteellä. Intensii-visen aikataulun vuoksi emme ehtineet käydä Keski-Karjalan kolmannessa kunnassa Rääkkylässä ja vierailu Tohmajärvelle jäi myös lyhyeksi. Tästä syystä keräsimme havaintoja eniten Kiteen kaupungista.

### 5.3 Haastattelut

Toteutimme haastattelut, joiden tavoitteena oli selvittää enemmän Keski-Karjalan kuntien kulttuuritoimen nykytilasta ja kuinka monipaikkaisuus huomioidaan ja koetaan seudulla. Käytimme menetelminä puolistrukturoitua haastattelua ja strukturoitua sähköpostihaastattelua.

Puolistrukturoidussa haastattelussa haastatteliija voi vaihdella ennakoon laadittujen kysymysten järjestystä haastattelun kulun mukaisesti ja kysymysten tarkat sanamuodot voivat vaihdella. Tilanteeseen soveltumattomia etukäteen laadittuja kysymyksiä ei myöskään tarvitse kysyä ja vastaavasti haastattelun kuluessa mieleen tulleita uusia kysymyksiä voidaan kysyä. Strukturoidussa haastattelussa taas ennalta määritellyt kysymykset esitetään tietyssä järjestyksessä. Vastauksen sisältö jätetään kuitenkin avoimeksi, mikä erottaa sen kyselytutkimuksesta. (Ojasalo ym. 2015, 108.)

Haastattelimme Kiteen kulttuuriohjaaja Markus Pulkista kasvotusten Keski-Karjalan vierailun aikana. Tohmajärven kirjasto- ja kulttuuritoimenjohtaja Liisa Mäenpää sekä Rääkkylän vapaa-aikasihteeri Jyrki Kymäläinen vastasivat myöhemmin samoihin kysymyksiin sähköpostitse. Kulttuuriyrittäjä Anna-Liina Lindebergin haastattelu toteutettiin Zoom-alustalla.

### 5.4 Dokumenttianalyysi - Mobiilidata

Dokumenttianalyysissä käsitelimme teleoperaatioyhtiö Telia Company AB:ltä kerätyn ”Telia Crowd Insights -Liikkumisen tilannekuva” -mobiilidata-aineiston tuloksia vuosilta 2019–2021. Tiesimme entuudestaan, että Keski-Karjalassa on paljon vapaa-ajan asukkaita, ja vapaa-ajan asuminen on yksi monipaikkaisuuden muodoista. Emme kuitenkaan tienneet, onko seudulla myös muunlaista monipaikkaisuutta. Tästä syystä tutkimme Telialta saatua mobiilidataa väestön liikkuvuudesta seudulla. Aineisto avattiin dokumenttianalyysin keinoin.

Dokumenttianalyysi on menetelmä, jossa kirjallisessa muodossa olevasta aineistosta pyritään tekemään päätelmiä. Dokumentin sisällön analysoinnilla pyritään järjestämään aineisto tiiviiksi, selkeäksi ja saavutettavaksi. Analyysin tarkoitus on informaatioarvon lisääminen. Sillä pyritään luomaan selkeyttä aineistoon, jotta voidaan tehdä luotettavia johtopäätöksiä. (Ojasalo ym. 2015, 136.)

Tilastokeskuksesta saatu rekisteröity asuinpaikkadata ei kerro reaaliaikaista kuvaa siitä, miten väestö todellisuudessa liikkuu ja jakaantuu. Tiedetään, että väestö kuitenkin vaihtelee ja liikkuu myös kausittain. Mobiilidata, eli teleoperaatioyhtiöiden tarjoamat matkaviestiverkon tilastot tarjoavat suoraa dataa, josta saadaan tietoa ihmisten liikkuvuudesta. (Koskela, Harvio, Rantala, Iosla, Vujicic, Santasalo 2021, 38.) Mobiilidata paljasti, kuinka paljon ihmisiä on todellisuudessa oleillut Keski-Karjalassa ja missä he viettävät aikaa. Saimme tietoa myös liikkumisen muutoksista. Sen sijaan mobiilidatalla ei pystynyt vastaamaan siihen, miksi ihmiset liikkuvat missä liikkuvat.

## 5.5 Benchmarking

Koska monipaikkaisuutta tutkitaan vielä vähän, on vaikea löytää hyvin kerättyä aineistoa monipaikkaisten tarpeista tai ajatuksista. Löysimme kuitenkin Kangasalan kaupungin toteuttaman ”Lumoava Kangasala” -ympäristö- ja taideohjelman, jonka pyrkimyksenä oli seudun elinvoimaisuuden kehittäminen monipaikkaiset huomioiden. Benchmarkkasimme ohjelman puitteissa toteutettua kyselyä ja etsimme sieltä asioita, joita Keski-Karjalan kulttuuritoimet ja KETI voisivat soveltaa.

Benchmarking on menetelmä, jonka perustana on kiinnostus siihen, miten toiset toimivat tai menestyvät. Benchmarkingissa pyritään oppimaan muilta ja ottamaan käyttöön muualla hyväksi havaittuja tapoja toimia. Oman toiminnan vertaaminen toisten toimintaan nopeuttaa innovaatioita ja kehitystä. (Ojasalo ym. 2015, 186.)

Käytimme benchmarkkausta analyysissa esimerkkinä vastaavanlaisen kyselyn toteuttamisesta. Kyselyssä etsittiin kaupungin lumovoimaa yhdessä paikallisten ja monipaikkaisten kanssa. Valitsimme kyselyn, koska se oli toteutettu hyvin ja

vastaavanlaisesti toteutettu kysely voisi auttaa myös Keski-Karjalan monipaikkaisien ryhmien ja heidän kiinnostuksenkohteiden tunnistamisessa.

## 5.6 Tulevaisuustyöpaja 1: Backcasting ja tarinatyöskentely

Ensimmäinen työpaja järjestettiin tiistaina 9.11.2021 Zoom-alustalla, ja siihen osallistui 10 henkilöä. Työpajaan kutsuttiin sähköpostitse monipaikkaisuuden ja aluekehittämisen asiantuntijoita sekä Keski-Karjalan seudun kunta- ja kulttuuri-toimijoita. Valitsimme vieraat, koska halusimme ideoida nimenomaan Keski-Karjalan seudun tulevaisuuskuvia kulttuurin ja monipaikkaisuuden näkökulmasta. Työpajan kesto oli 1,5 tuntia.

Alustukseksi avasimme monipaikkaisuuden, väestön liikkuvuuden ja elinvoimaisuuden teemoja Keski-Karjalan näkökulmasta. Seuraavaksi jaoin osallistujat kahteen ryhmään, joissa he käyttivät molempia työskentelymenetelmiä. Tehtäviin orientoitumisen apuna ryhmällä oli käytettävissä muistilista termistöstä sekä havainnointiimme perustuva SWOT-taulukko Keski-Karjalan elinvoimaisuudesta.

Jaoin osallistujat kahteen ryhmään Zoom-huoneisiin. Tehtävät suoritettiin Googlen Docs- ja Sheets-verkkopalveluilla. Työpajavieraat pohtivat ryhmissään Keski-Karjalan elinvoimatekijöitä utopia- ja dystopiapolkujen kautta pohjautuen Backcasting-menetelmän skenaariotyöskentelyyn. Ensin osallistujien tuli täyttää seudulle kaksi tulevaisuuskuvaa, jonka jälkeen kummankin tulevaisuuskuvan alle merkittiin kolme merkittävää tekijää vaadittavine toimenpiteineen viiden vuoden intervallein vuodesta 2040 aina nykyisyyteen. Valitsimme menetelmän, koska se soveltui hyvin työmme viitekehukseen ja antaa pohjan työmme päätteeksi toteutettavan ohjekirjan tekemiseen.

Backcasting on skenaariomenetelmä, jossa ennalta määriteltyä tavoiteltavaa tulevaisuustilaa tai päämäärää kohti pyritään rakentamaan siihen johtavia vaihtoehtoisia kehityspolkuja (Laakso 2016). Käytimme seuraavaa taulukkoa backcasting työskentelyssä:

	Utopiapolku			Dystopiapolku		
<b>Skenaarion kuvaus</b>						
Tekijä						
Visio 2040						
Toimenpiteet 2035						
Toimenpiteet 2030						
Toimenpiteet 2025						
Toimenpiteet 2022						

Taulukko 4. Backcasting-tehtävätaulukko. (Työpaja 1, 2021)

Backcasting-tehtävän jälkeen ryhmät jatkoivat Google Docsiin tarinatyöskentelyn pariin. Tulevaisuustarinan kirjoittamisen pohjana käytettiin taulukotyöskentelyn tulevaisuuskuvia. Tehtäviin varatun ajan jälkeen osallistujat palasivat takaisin Zoomin päähuoneeseen purkamaan työskentelyn antia tulevaisuustarinoiden kautta ja yhdessä keskustellen. Seuraavassa taulukossa on tehtävänanto, jota tarinatyöskentelyssä käytettiin:



Laatikaa tulevaisuustaulukkoon muodostamienne tarinapolkujen pohjalta hahmottuva tarina.

### **Nyt on 9.11.2040 ja me olemme...**

Kaikki meni kuten suunnittelitte. Kuvailkaa tulokset vuonna 2040.

- Miltä toivottava Keski-Karjala näyttää vuonna 2040?
- Mitä toimia on tehty?
- Ketkä osallistuivat suunnitteluun?
- Mitkä teot mahdollistivat tämän?
- Visualisoi polku vuosina 2022, 2025, 2030, 2035 ja 2040.

Taulukko 5. Tulevaisuustarinan tehtävänanto. (Työpaja 1, 2021)

Tarinallistaminen on muun muassa palvelumuotoilussa paljon käytetty tuotteistamiseen liittyvä työkalu, jossa toiminnalle luodaan aina asiakaslähtöisesti elämyksellinen, tarinallinen ja niin asiakkaan kuin toimijan arvoja, asiakkaan elämäntyyliä sekä palvelun kautta tarjottua muutosta heijasteleva kehys. Palvelua innovoidaan, kehitetään ja suunnitellaan tarinalähtöisesti ja tarinallinen juoni mahdollistaa palvelu- ja mielikuvakokemuksen hallinnan aivan toisella tasolla muuhun palvelukulttuuriin nähden. (Kalliomäki 2014, 13–14.)

Tarinatyöskentelyllä mahdollistimme sekä keskusteltujen näkökulmien ja kenties taulukkoon kirjoittamatta jääneiden seikkojen saattamisen osaksi materiaaliamme, että ryhmätyöskentelyn jälkeisen avoimen keskustelun aiheesta.

## **5.7 Tulevaisuustyöpaja 2: Toivelistatekniikka ja Learning Café**

Toinen tulevaisuustyöpaja järjestettiin 23.11.2021 Zoom-alustalla ja siihen osallistui yhdeksän henkilöä. Lähestyimme työpajaa kulttuurialalla monipaikkaisesti

toimimisen näkökulmasta, ja kutsuimme siihen monipuolisesti erilaisia kulttuurialan toimijoita niin tuotannon kuin kulttuurisisällön saroilta. Osalle vieraista monipaikkaisuus oli konseptina enemmän ja osalle vähemmän tuttu. Työpajaan osallistuivat taiteen ja kulttuurin tekijät, joilla oli joko kokemusta tai kiinnostusta monipaikkaisuuteen. Työpajan kesto oli 2,5 tuntia.

Alustimme aihetta ensimmäisen työpajan tapaan monipaikkaisuuden, väestön liikkuvuuden ja elinvoimaisuuden teemoilla. Emme rajanneet näkökulmaa tällä kertaa Keski-Karjalaan, koska halusimme osallistujilta vastauksia yleisellä tasolla monipaikkaisuuteen liittyen, emmekä kokeneet juuri Keski-Karjalan seudun rajaamista oleelliseksi tässä työpajassa.

Työskentelyalustana toimi Googlen Jamboard-verkkoalusta. Koostimme etusivulle tiivistelmät työpajassa käytettävistä termeistä ja teemoista osallistujien työskentelyn tueksi.

Keräsimme ensin kaikilta vierailta toivelistatekniikan avulla näkökulmia optimaaliseen monipaikkaiseen toimimiseen kulttuurialalla. Tehtävässä he vastasivat kysymyksiin ”Miksi haluaisin toimia tulevaisuudessa monipaikkaisesti?”, ”Miten haluaisin toimia tulevaisuudessa monipaikkaisesti?” ja ”Millä perusteella valitsisin seudut, joilla toimisin monipaikkaisesti?”.

Toivelistatekniikka on yhteisöllinen ideointimenetelmä, jonka avulla selvitetään millaisia toiveita osallistujaryhmällä olisi kyseessä olevaan aiheeseen, ellei heillä olisi mitään rajoituksia (Ojasalo ym. 2015, 172–173).

Yhteisen ideoinnin jälkeen jaoinme vieraat kolmeen ryhmään, joissa he Learning Café -menetelmällä ideoivat vuorollaan monipaikkaiseen toimimiseen liittyviä toiveita ja esteitä sekä elinvoimaisuustekijöitä haja-asutuilla seuduilla vastaten Jamboardissa oleviin kysymyksiin: ”Mitkä asiat mahdollistavat monipaikkaisesti toimimisen tällä hetkellä?”, ”Mitkä asiat estävät monipaikkaisuuden tällä hetkellä?” sekä ”Miten jonkin alueen elinvoimaisuutta voitaisiin lisätä? ja Mitkä tekijät estävät sitä?” Ryhmät pohtivat yhtä kysymyskokonaisuutta kerrallaan noin 15 minuutin ajan huonetta kohden.

Learning Café eli oppimiskahvila on yksi yhteisöllisen ideointimenetelmän Aivo-riihen muodoista. Siinä ideoidaan kyseessä olevaa teemaa eri näkökulmista useassa eri pienryhmässä. Ryhmät ideoivat vuorotellen eri näkökulmia käsittelevissä pöydissä (tai huoneissa) ja vaihtavat pöytää tietyn ajan jälkeen niin, että muiden ryhmien aiemmat ideoinnit ovat heille näkyvillä ja he voivat niitä täydentää. Ryhmien kiertoa eri pöydissä jatketaan, kunnes kaikki ryhmät ovat ideoineet kaikki näkökulmat läpi. (Ojasalo ym. 2020, 160–162.)

## **6 Tulokset ja analyysi**

Tässä luvussa avaamme ensin menetelmien kautta saamamme tulokset samassa järjestyksessä, kuin menetelmät on käyty edellisessä luvussa läpi. Tulosten avaamisen jälkeen esitämme tekemämme analyysin.

### **6.1 Havainnoinnin, haastatteluiden ja dokumenttianalyysien sekä työpajojen tulokset**

Tässä alaluvussa käymme läpi tulokset. Ensimmäisessä luvussa avaamme Keski-Karjalan vierailulla tehdyt havainnot ja ensivaikutelmamme seudusta. Käymme läpi haastattelut, jotka toteutettiin kuntien kulttuuritoimijoille ja seudun monipaikkaiselle kulttuuri-toimijalle. Esittelemme mobiilidatasta saadut tulokset ja vapaa-ajan asukkaille suunnatun kyselyn. Esittelemme case-tapauksena Kangasalan paikallisille ja monipaikkaisille toteutetun kyselyn. Lopuksi avaamme kulttuurialan ja monipaikkaisuuden asiantuntijoille järjestetyn työpajan 1 sekä monipaikkaisille kulttuuritoimijoille järjestetyn työpajan 2 ja näiden tulokset.

#### **6.1.1 Menetelmien tukipilari**

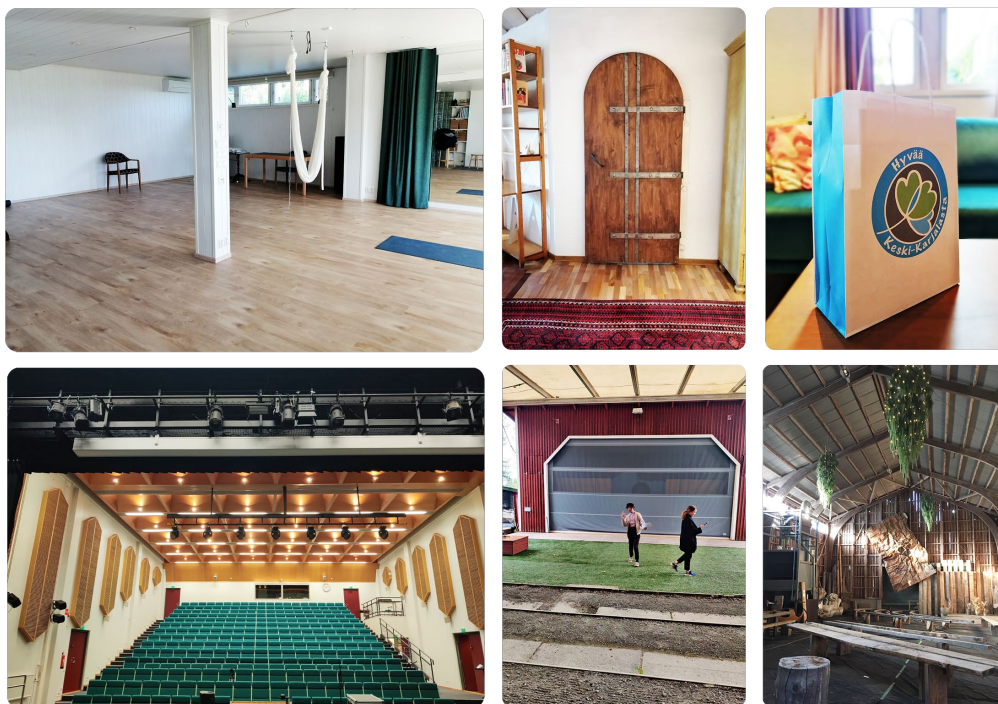
Saadaksemme monipuolisesti yhtenäistä aineistoa työmme lopputuloksena toteutettavaan ohjekirjaan toimi skenaariotyöskentely monin tavoin sen runkona ja hyödynsimme sitä tukena monien menetelmien yhteydessä. Siihen liittyvistä tuloksista olemme kirjoittaneet luvuissa 6.1.3 ja 6.1.5 haastatteluiden ja työpajojen yhteydessä.

### 6.1.2 Keski-Karjalan elinvoimaisuuden havainnointi

Millaisista elinvoimaa seudulla on? Tähän kysymykseen etsimme vastausta vierailulla, jolla tarkastelimme Keski-Karjalan elinvoimaa eri veto-, pito-, ja lumovoi-matekijöiden kautta.

Saimme saapuessamme lämpimän vastaanoton ja tervetuliaispaketit, jotka sisäl-sivät paikallisia tuotteita ja esitteitä Keski-Karjalan nähtävyyksistä ja uutisista. Majoituimme Kesälahden Havinoi-residenssissä, joka on osa Mäntyniemen kar-tanon historiaa huokuvaa sukutilaa Kiteen kaupungissa. Elimme kaksi perhettä yhdistävän omakotitalon alakerrassa, jossa oli oma keittiö, olohuone sekä suuri jooga- ja kokoustila. Söimme aamiaisen yhdessä perheen kanssa ja saunoimme residenssin yhteydessä olevassa savusaunassa.

Vierailun aikana Kiteen kulttuuriohjaaja Markus Pulkkinen esitteli meille kaupun-kia. Vierailimme Kiteen Sivistys- ja kulttuurikeskus Ilmarisen tiloissa, äänitysstu-dio Montussa ja A Nightwish Story -näyttelyssä. Vierailun toisena päivänä kä-vimme Tohmajärven Mustan Kissan Museopamauksessa, josta löytyi historiaan sidottua tietoa ja ihmeteltävää. Ennen paluumatkaamme kävimme kurkistamassa majoituspaikkamme kupeessa olevaan latoon, johon oli rakenteilla konserttilava. Alla näkyy kuvakollaasi vierailulta:



Kuva 6. Kuvakollaasi vierailulta Keski-Karjalaan. (Adelina Lovisa; Anna Kovács 2021)

Kirjasimme havaintoja intuitiivisista kokemuksista ja ensivaikutelmasta seudulta. Pyrimme havainnoimaan ympäristöä samalla tavalla kuin siellä ensi kertaa vieraileva ohikulkija. Mitä mielikuvia paikoista syntyy, millaisia olivat kohtaamiset? Mikä jäi mieleen ja mitä jäimme kaipaamaan? Tutkimme näitä kysymyksiä veto-, pito-, ja lumovoimatekijöiden kautta. Käymme läpi myös elinvoimaa jarruttavia tekijöitä, jotka vähensivät seudun kiinnostavuutta.

	Kitee	Tohmajärvi
<b>Millaista vetovoimaa havaittiin vierailulla?</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Mäntyniemen lato ja kartano</li> <li>• A Nightwish näytteen VR-konsertti</li> <li>• Luonto</li> <li>• Live Like a Local -elämys</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Tohmajärven nimi</li> <li>• Luontomaisemat</li> </ul>

<p><b>Millaista pitovoimaa havaittiin vierailulla?</b></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Lämmin ja vieraanvarainen vastaanotto</li> <li>• Monttu äänitysstudio</li> <li>• Paikallisuus ja lähituotanto</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Kulttuurikeskus</li> <li>• Mustan kissan museopamaus</li> <li>• Kaunis kesäteatteri</li> <li>• Nymanin talo</li> <li>• Katri Helenan syntymäkuunta</li> </ul>
<p><b>Millaista lumovoimaa havaittiin vierailulla?</b></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Kulttuuritoimen kotikutoisuus</li> <li>• Vieraanvaraisuus</li> <li>• Karjalaisuus</li> <li>• Havinoi-residenssi</li> <li>• Idearikas ja karismaattinen kulttuuriohjaaja</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Karjalaisuus</li> </ul>
<p><b>Millaisia elinvoimaa jarruttavia tekijöitä havaittiin vierailulla?</b></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Kaupunkikuva</li> <li>• Kulttuuri museokeskittynyttä</li> <li>• Lattea kaupunkikuva</li> <li>• Kiteen ja Kesälahden kuntaliitoksen seuraukset identiteetteihin</li> <li>• Ravintolapalveluiden puutteet (kasvisruoka, erityisruokavalio)</li> <li>• Palveluiden puute (baari)</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ei selkeää keskustaa</li> <li>• Kaupunkikuva</li> <li>• Ei lämpimiä kohteita</li> </ul>

Taulukko 6. Havainnointi elinvoimaisuustekijöistä Keski-Karjalassa.

### 6.1.3 Kulttuuritoimijoiden näkemyksiä monipaikkaisuudesta - Haastattelut

Tässä osiossa käsittelemme haastatteluista saamiamme tuloksia. Tavoitteenamme oli saada vastaus siihen, minkälaisia näkemyksiä kuntien kulttuuritoi-

milla on monipaikkaisuudesta, seudun kulttuurista ja miten monipaikkaisuus ilmenee Keski-Karjalassa. Seuraavassa taulukossa esittelemme haastattelukysymykset ja niiden vastaukset kunnittain:

	Kitee	Tohmajärvi	Rääkkylä
<b>Mitä monipaikkaisia ryhmiä seudulla on?</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Vierailevia taiteilijoita</li> <li>Venäläisiä vierailijoita ja venäläisiä opiskelijoita</li> <li>Kesä-asukkaita</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Kesä-asukkaita</li> <li>Vierailijoita</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Kesä-asukkaita</li> <li>Etätyöntekijöitä</li> </ul>
<b>Mikä on monipaikkaisten merkitys seudulle?</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Merkittävä - monipaikkainen tuo uutta ajattelua seudulle</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Merkittävä - ilman heitä, kulttuuripalveluita ei pystytäisi järjestämään alueella</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Tärkeä, elävöittävät ja virkeyttävät seutua</li> </ul>
<b>Mitä palveluita monipaikkaiset käyttävät eniten?</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Striimattuja konsertteja ja tapahtumia</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Museopalveluita</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Etätyötiloja</li> </ul>
<b>Mitä palveluita monipaikkaiset saattaisivat tarvita</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Toimivia kulttuuripalveluita</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Ei tietoa</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Materiaali- ja markkinointitukea</li> </ul>
<b>Mitä monipaikkaisuutta edistäviä toimia on tehty?</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Kuntien ylläpitämä Aljans Ry</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Ei toimenpiteitä</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Etätyötilojen lisäämisellä eri puolille kuntaa</li> <li>Laajakais-tayhteyksien</li> </ul>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>Laitteistoa ja tiloja on tarjottu harrastamiseen</li> </ul>		parantamisella.
<b>Miten monipaikkaiset on huomioitu seudulla?</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Ei erityisemmin</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Ei erityisemmin</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Käyttämällä ostopalveluita</li> </ul>
<b>Miten monipaikkaisia aktivoidaan?</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Ei erityisemmin. Ovet ovat auki ja monipaikkaiset voivat tulla ehdottamaan yhteistyöprojekteja</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Ei erityisemmin. Yhteydenotot tulevat usein monipaikkaisilta itseltään tai kollegoiden kautta</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Ei erityisemmin. Vaatisi resursseja ja yhteisiä projekteja ja aloitteita</li> </ul>
<b>Mitä tavoitteita on monipaikkaisten huomioimiseen tulevaisuudessa?</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Venäläisten opiskelijoiden osallistaminen</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Ei tavoitteita</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Residenssien tarjoamisen</li> <li>Enemmän resursseja esittävälle taiteelle</li> </ul>

Taulukko 7. Haastattelukysymykset ja vastaukset kunnittain. (Pulkkinen 2021; Kymäläinen 2021; Mäenpää 2021.)

Seudun suurin monipaikkainen ryhmä koostuu Pulkkisen, Kymäläisen ja Mäenpään mukaan vapaa-ajan asukkaista. Vapaa-ajan asukkaat toimivat myös kulttuuritoimijoina ja kulttuurin kuluttajina tuplataen kävijämäärät kulttuuritapahtumissa kesäisin. Heillä on ollut kesänäyttelyitä tai he ovat olleet esiintymässä musiikkitapahtumissa. Muita monipaikkaisia alueella ovat venäläiset matkailijat ja



opiskelijat sekä vierailevat taiteilijat. Seudulla asuu myös pieni venäläisyhteisö. (Pulkinen 2021; Kymäläinen 2021; Mäenpää 2021.)

Monipaikkaiset kulttuuritoimijat koetaan Keski-Karjalan seudulla merkittäväksi voimavaraksi alueen kulttuurisen elinvoimaisuuden lisääjänä. Mäenpää kokee, että ilman monipaikkaisia kulttuuritoimijoita kulttuuripalveluita ei pystyttäisi järjestämään paikkakunnalla. Kymäläinen pitää monipaikkaisia kulttuuritoimijoita kunnan arkea elävöittävänä ja virkeyttävänä tekijöinä. Kiteen kulttuuriohjaaja Markus Pulkinen on myös itse monipaikkainen. Hänellä on henkilökohtaista kokemusta monipaikkaisesti toimimisesta ja pitää vahvuutenaan sitä, että voi nähdä asioita objektiivisesti. Pulkinen kokee monipaikkaisuuden tuovan uudenlaista ajattelua seudulle, koska paikallisiin toimijoihin verrattuna monipaikkaiset toimijat eivät ole kaavioituneita omaan toimintaympäristöön. (Pulkinen 2021; Mäenpää 2021; Kymäläinen 2021.)

Kymäläisen mukaan monipaikkaiset käyttävät Rääkkylässä eniten paikkoja, joissa voi työskennellä. Näin ollen Kymäläinen tuumii, että monipaikkaiset voisivat tarvita eniten materiaali- ja markkinointitukea. Tohmajärvellä monipaikkaisten arvellaan käyttävän eniten kesäteattereita ja museopalveluita. Erityisiä tarpeita monipaikkaisuuden tukemiseksi ei Mäenpäällä tullut mieleen. Kulttuuriohjaaja Pulkinen on järjestänyt virtuaalitapahtumia etenkin marginaaliryhmille, kuten palvelutaloille. Kesällä 2020 järjestettiin Kiteen virtuaalinen kulttuuriviikko, joka oli saanut katselukertoja myös ulkomailta. Striimauksia tehdään säännöllisesti myös muille ryhmille. Toisinaan ilmaisissa konserteissa on ollut enemmän osallistujia virtuaalisesti kuin paikallisesti. (Mäenpää 2021; Kymäläinen 2021.)

Keski-Karjalan kunnat pyrkivät edistämään monipaikkaisuutta muun muassa ylläpitämällä maahanmuuttajayhdistys Aljans ry:tä. Yhdistys järjestää toimintaa kohdennetusti maahanmuuttajille ja venäläisille opiskelijoille. Kiteen kaupunki tukee monikulttuurisia ryhmiä tarjoamalla tiloja ja laitteistoa harrastamiseen. Pulkinen näkee toimivat kulttuuritapahtumat monipaikkaisuutta edistävänä tekijänä ja on keskittynyt eniten niihin. Kulttuuritapahtumat suunnataan pääsääntöisesti

paikallisille, mutta elinvoimaiset tapahtumat houkuttelevat Pulkkinen mukaan paikalle myös monipaikkaisia. Rääkkylässä on tuettu vapaa-ajan asukkaiden etätyömahdollisuuksia järjestämällä etätyötiloja eri puolille kuntaa ja laajakaistayhteyksiä parantamalla. (Pulkinen 2021; Kymäläinen 2021.)

Rääkkylän kunta huomioi monipaikkaiset kulttuuritoimijat kulttuuripalveluissa esimerkiksi käyttämällä ostopalveluita. Kymäläisen mukaan kunta ei kuitenkaan pyri tavoittelemaan monipaikkaisia riittävästi, vaan yhteydenotot tulevat monipaikkaisilta itseltään. Monipaikkaisten aktivoinnissa tarvittaisiin enemmän yhteisiä toimintoja ja projekteja. Tohmajärvellä monipaikkaisiin kulttuuritoimijoihin pidetään yhteyttä monipaikkaisten omasta aloitteesta sekä yhteistyökumppaneiden ja kollegojen kautta. Mäenpää kokee monipaikkaisten heikon aktivoinnin resurssiongelmana. Tohmajärven alueella ei ole myöskään riittävästi kaikkien kulttuurialan osa-alueiden taitajia tai he eivät pysty liikkumaan tai tuomaan toimintaansa omalta paikkakunnaltaan. (Pulkinen 2021; Mäenpää 2021; Kymäläinen 2021.)

Kun kulttuuripalveluita markkinoidaan, monipaikkaisia kulttuurin kuluttajia ei erityisesti huomioida yhtenä kohderyhmänä missään seutukunnassa. Tämä vaatisi Kymäläisen mukaan lisää resursseja suunnitteluun. Tohmajärvellä kesäisin lisääntyvä kävijämäärä tunnustetaan, mutta sille ei tehdä varsinaisesti kohdennettua markkinointia. (Pulkinen 2021; Mäenpää 2021; Kymäläinen 2021.)

Kysyttäessä mitä tavoitteita Keski-Karjalan kulttuuritoimilla on erilaisten monipaikkaisten osallistamiseksi tai aktivoimiseksi Kymäläinen vastasi tahtovansa tarjota enemmän residenssejä ja resursseja esimerkiksi esittävälle taiteelle. Pulkkinen on tavoitteena ottaa enemmän huomioon muun muassa monipaikkaisia venäläisiä opiskelijoita. Mäenpäällä ei ollut haastatteluhetkellä pidemmän aikavälin tavoitteita. (Pulkinen 2021; Mäenpää 2021; Kymäläinen 2021.)

Pulkinen toivoisi Kiteen kaupungille omaa kulttuuristrategiaa. Esimerkiksi kulttuuripalveluiden käyttöä seuraavia mittareita on käytössä vähän. Kitee seuraa yleisömääriä tapahtumissa, mutta aika ja tarpeellisuus koetaan haasteeksi parempien mittareiden kehittämisessä. Tällä hetkellä käytössä olleita mittareita ovat

olleet vuodessa solmittujen kumppanuussopimusten määrä, striimausten katselukerrat sekä toteutuneiden tapahtumien ja kävijöiden määrä. Kulttuuritapahtumien mittaustavoista puuttuu tietoa siitä kuka käy missäkin, kuka kuluttaa mitäkin ja mistä kävijät ovat kotoisin. Myös kesämökkiläisille lähetetyissä kyselyissä tulisi kasvattaa kulttuurin näkökulmaa. (Pulkinen 2021.)

Kiteellä kaivataan tiiviimpää yhteistyötä Keski-Karjalan kuntien Tohmajärven ja Rääkkylän kanssa. Yhteistyötä toivotaan lisää myös yhdistyksiltä. Erilaisten ryhmien kanssa työskentely koetaan rikkaudeksi. (Pulkinen 2021.)

Toiveita ja haasteita alueen lumovoimaisuuden lisäämiseksi riittää. Pulkkisen mielestä hassuttelevat ja poikkitaiteelliset tapahtumat viehättävät. Mäntyharjulla olisi Pulkkisen mielestä mukava järjestää ”Päin Mäntyä -festivaalit” jossa tapahtuu kummallisia asioita. Kaikki kokeileva kulttuuri kuten Outopia-festivaalit olisivat kiehtovia ideoita Keski-Karjalan lumovoimaisuuden ja omalaatuisuuden lisäämisessä. Kiteen kaupungilla on myös monia ikäihmisille suunnattuja tai vireillä olevia tapahtumia. Yksi kehitteillä oleva tilaisuus on Granny Rock -leiri, jossa tarkoitus on majoittua yhdessä leirille, jossa tuotetaan rock-biisejä. Resursseja on, mutta intohimoa ja aloitteita tekeviä toimijoita kaivataan lisää. (Pulkinen 2021.)

Kiteen kaupungin kulttuuritoimella pidemmän aikavälin tavoitteita kulttuurin luoman elinvoimaisuuden lisääjinä ovat mm. ympäristötaiteet ja kaupunkikuvaa edistävän kaupunkitaiteen lisääminen. Kiteelle rakennettua pesäpallokenttää toivotaan hyödynnettävän enemmän myös kulttuuritapahtumissa, kuten konserteissa. Valo koetaan hyväksi keinoksi rakentaa näyttävää kaupunkitaidetta. Kaupunki etsii yhä lumovoimaansa ja kulttuuriohjaaja Pulkinen toivoisikin Kiteelle jotain persoonallista ja omaa, josta se tunnettaisiin. Keski-Karjalasta puuttuu mieleltään suuremmat tunnetut tapahtumat, vaikka potentiaalia niihin olisi. (Pulkinen 2021.)

Haastattelimme kuntien edustajien lisäksi monipaikkaista kulttuuritoimijaa Anna-Liina Lindebergiä. Lindeberg asuu Etelä-Suomessa ja ylläpitää yritystään Keski-

Karjalassa. Lindebergin yritys keskittyy hyvinvointipalveluihin, residenssin ylläpitoon, konsertteihin ja matkailuun. (Lindeberg 2021.)

Anna-Liinan monipaikkaisuus on vahvasti identiteettipohjaista ja hänen sanoinensa ”positiivisella tavalla pakotettua”, sillä Lindeberg sisaruksineen on Mäntyniemen kartanon sukuperinnön jatkajia. Lindebergin omat sekä perheenjäsenten työt ajavat heitä monipaikkaisuuteen. Lindeberg ajattelee Keski-Karjalaa houkuttelevana asuinpaikkana, mutta kokee, että sieltä puuttuu tietynlaiset piirit, ravintolat ja kulttuurielämykset. Kaikkea ei myöskään jaksaa tuottaa itse. Keski-Karjalan vahvuuksia on kuitenkin kiireettömyys, yksinkertaisuus ja luonto. (Lindeberg 2021.)

Lindeberg kokee, että hänen asiakaskohderyhmänsä muodostuu monipaikkaisista ja erityisesti eteläsuomalaisista kävijöistä. Kohderyhmää on voitu selvittää mm. konserttilippujen ostamisen yhteydessä. Monipaikkaisten näkymistä voidaan mitata myös sillä, että sesonkiajan ulkopuolella järjestetyissä tapahtumissa ei ole niin paljon kävijöitä. (Lindeberg 2021.)

Lindeberg kokee yhtenä haasteena markkinoinnin eli oikean kohdeyleisön löytämisen. Markkinointi painottuu tällä hetkellä sosiaaliseen mediaan sekä paikalliseen julistemainontaan. Myös puskaradiosta on ollut hyötyä. Lindeberg ei kohdistakaan markkinointiaan erityisemmin esimerkiksi alueen venäläisille tai kesäasukkaille. Mainontaa on kuitenkin esimerkiksi Pohjois-Karjalan tapahtumakalenterissa ja eri lehtien ilmoitusosastoilla. (Lindeberg 2021.)

Vaikka tapahtumissa käy paljon monipaikkaisia, tahtoo Lindeberg järjestää ohjelmaa tasavertaisesti niin paikallisille kuin monipaikkaisille. (Lindeberg 2021.)

Lindeberg näkisi ihanteellisen tulevaisuuden monipaikkaisuuden kannalta sellaisena, että tapahtumia voisi järjestää ympärivuotisesti. Lindeberg kokee luonnon ja hyvinvoinnin olevan potentiaalisia tekijöitä, joita juuri Keski-Karjala voisi tarjota. Esimerkiksi musiikin ja luonnon yhdistäminen kiinnostaa. Nämä voisivat olla metsässä järjestetyn konsertin tai metsän antimista rakennettujen soitinten muodossa. (Lindeberg 2021.)

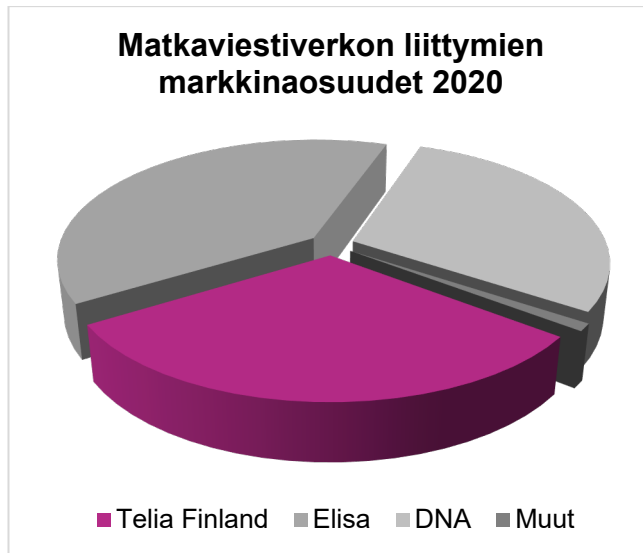
Seutu kaipaisi Lindebergin mielestä myös yleisesti päivitystä 2021-luvulle. Koko alueelta puuttuu esimerkiksi tasokas ravitsemusliike, jota suositella asiakkaille. Seutu kärsii työntekijäpulasta ja uudet toimijat tuskin näkevät tätä edullisena asiana uuden yrityksen perustamisessa. (Lindeberg 2021.)

Mitään kovin sitovaa toimintaa Lindeberg ei pysty monipaikkaisena tehdä. Hän kokee, että muun muassa verkostot voisivat auttaa eri tavoitteiden saavuttamisessa. Lindeberg toivoo, että Keski- ja Pohjois-Karjala kokoaisivat yhteen kaikki seudun kulttuuritoimijat. Jos jokin taho yhdistäisi kaikki alueen kulttuuritoimijat, voisi Lindeberg myös itse hyödyntää niitä esimerkiksi esiintyjien etsimiseen. Tekijöitä linkittävän portaalin tekemiseen on tehty vuosien aikana aloitteita, mutta niistä ei ole vielä nähty tuloksia. (Lindeberg 2021.)

Lindeberg kokee, että alueella on potentiaalia brändätä itseään omista vahvuuksista käsin. Muun muassa paikallisissa ruokatuotteissa on potentiaalia. Kun Puvvedestä nostaa saavillisen muikkuja suoraan pannulle, niin kyseessä aivan eri tuote kuin missään helsinkiläisessä ravintolassa oleva muikkuannos. Viereiseltä pellolta saadusta viljasta leivottu leipä olisi myös hienoa. Sellaiset konseptit, joissa ravintolatoimintaa harjoitetaan omassa kodissa, nähdään myös potentiaalisena. Elämystuote, jossa paikallista karjalanpaistia pääsisi nauttimaan paikallisen kodissa koetaan Lindebergin mukaan elämyksenä, jollaisten suosio on kasvussa. (Lindeberg 2021.)

#### 6.1.4 Liikkuvuus Keski-Karjalan alueella - Dokumenttianalyysi

Tällä hetkellä Suomen ainoat mobiilidataa eli ihmisten liikkuvuudesta kertovaa dataa tarjoavat televiestintäalan yhtiöt ovat Telia ja Elisa. Telian markkinaosuus matkapuhelimien liittymistä on 31 prosenttia (katso kaava 1). Se tekee siitä Suomen toiseksi suosituimman matkapuhelinliittymän ja näin ollen Telian mobiilidatasta saatua tietoa voidaan yleistää karkeasti koko väestöön. (Liikenne- ja viestintävirasto 2021.)



Kaava 1. Televiestintäalan markkinaosuudet. (Liikenne- ja viestintävirasto 2021.)

Kaikki Suomen mobiiliverkon liittymät jaetaan joko kotitalous- tai yritysliittymiksi. Kotitalousasiakkaiksi lasketaan kaikki liittymät, joiden maksaja on yksityishenkilö. Yritysassiakkaiksi lasketaan kaikki liittymät, joiden maksaja on yritys. Suomessa kaikista mobiili liittymistä valtaosa on kotitalousliittymiä. Näin ollen voidaan päätellä, että valtaosa mobiilidatasta saadusta tiedosta koskee kotitalouksia, eivätkä ne ole pelkästään yritysten tekemiä matkoja. (Traficom 2018.)

Mobiilidataa on kerätty Keski-Karjalan alueelta 1.1.2019 lähtien, poikkeuksena loppuvuoden 2019 käyttökato, jonka ajalta tietoa ei ole kerätty. Dokumentti-analyysissä esitetty data on ajalta 1.1.2019–17.10.2021. (Telia 2021.)

Kiteellä on rekisteröity 14 678 mobiiliaktiiviteettia päivässä. Tohmajärvellä vastaava luku on 6 604 ja Rääkkylässä 3 577 rekisteröityä mobiiliaktiiviteettia päivässä vuosina 2019–2021. (Telia 2021.) Kaikissa seutukunnissa näkyy korkeimmat piikit kesäsesonkeina ja juhannuksen aikaan. Seuraavissa kuvissa on esitelty päivittäiset mobiiliaktiiviteetit kunnittain.



Kuva 7. Päivittäiset mobiiliaktiviteetit (14 678) Kiteellä vuosina 2019–2021. (Telia 2021)



Kuva 8. Päivittäiset mobiiliaktiviteetit (6 604) Tohmajärvellä vuosina 2019–2021. (Telia 2021)



Kuva 9. Päivittäiset mobiiliaktiviteetit (3 577) Rääkkylässä vuosina 2019–2021. (Telia 2021)

Kiteellä mobiiliaktiviteetteja rekisteröitiin vuonna 2020 14 prosenttia enemmän kuin vuonna 2019. Vastaava luku Tohmajärvellä oli viisi prosenttia vähemmän. Koronapandemian tuoma poikkeusaika lisäsi väestön liikkuvuutta Kiteellä, mutta vähensi sitä Tohmajärvellä. Muutos Tohmajärvellä johtuu Niiralan rajanylityspaikasta, jossa mobiiliaktiviteetit laskivat Suomen ja Venäjän välisen rajasulkujen vuoksi 60 prosentilla vuoden 2020 aikana vuoteen 2019 verrattuna. Seuraavissa kuvissa näkyy covid-19-pandemian tuomat muutokset mobiiliaktiviteeteissa kunnittain vuosilta 2019–2020.

Activities in postal codes

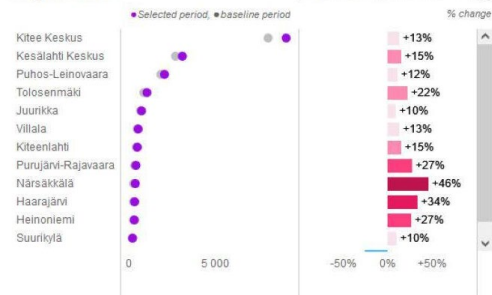
01 tammikuuta 2020 - 31 joulukuuta 2020 compared to 01 tammikuuta 2019 - 31 joulukuuta 2019

**+14%**

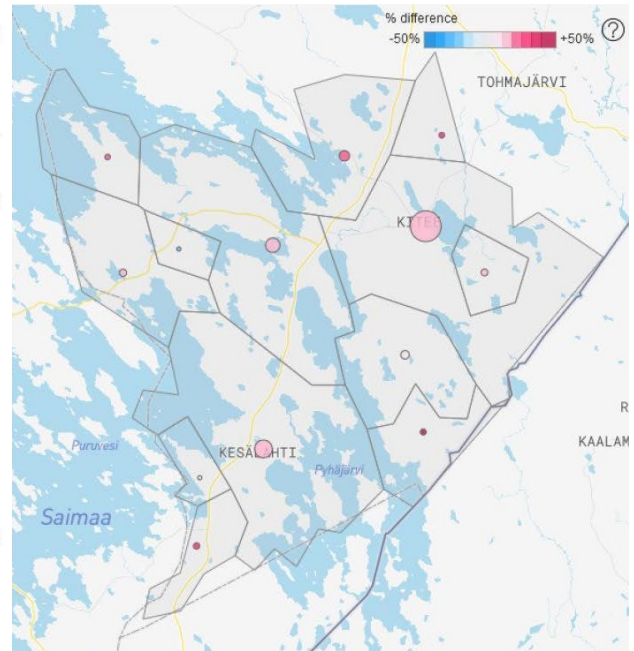
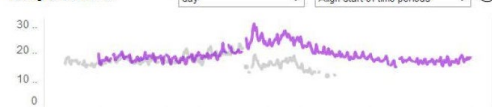
difference in average daily activities between the selected period and the baseline period



Daily activities



Daily activities



Activities in postal codes

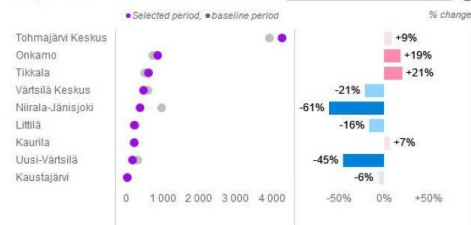
01 tammikuuta 2020 - 31 joulukuuta 2021 compared to 01 tammikuuta 2019 - 31 joulukuuta 2019

**-5%**

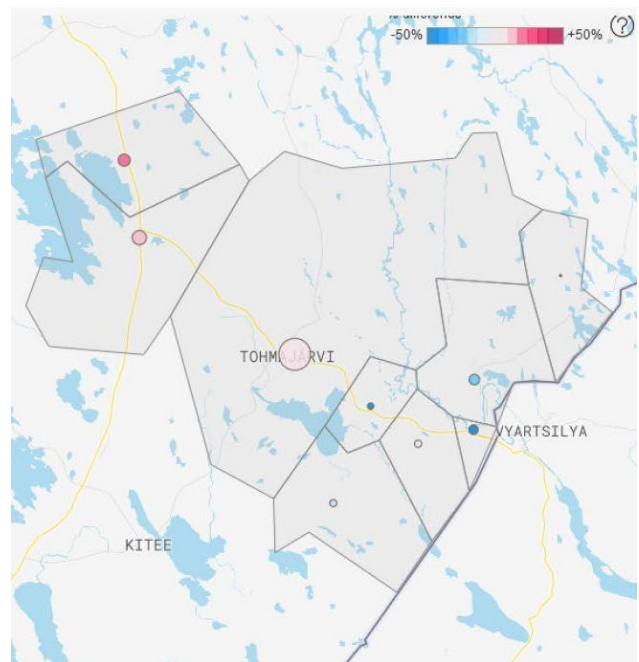
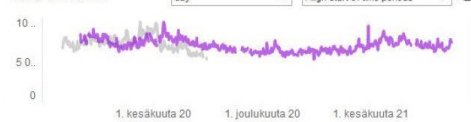
difference in average daily activities between the selected period and the baseline period



Daily activities



Daily activities



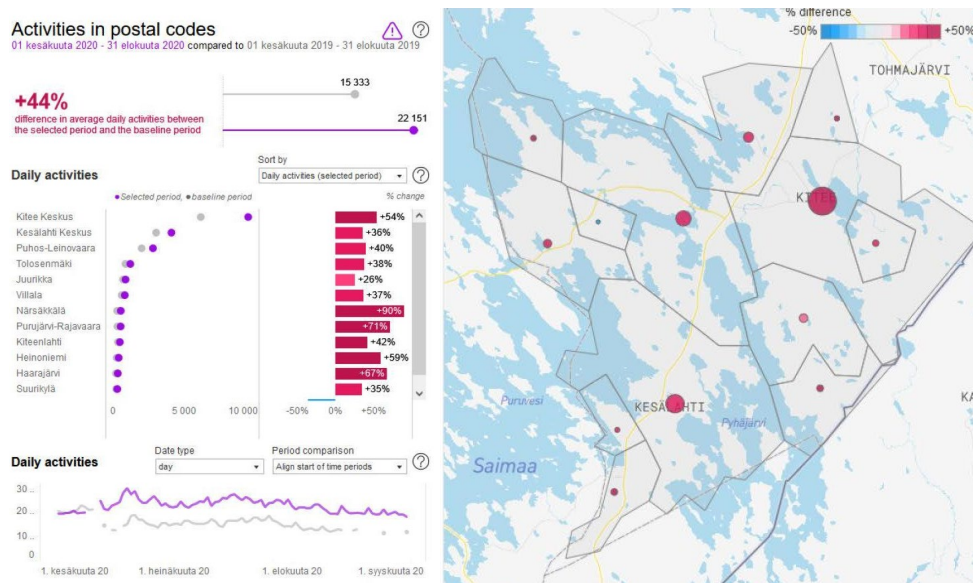
Kuva 11. Muutokset mobiiliaktiiviteeteissa Tohmajärvellä vuosina 2019–2020. (Telia 2021)



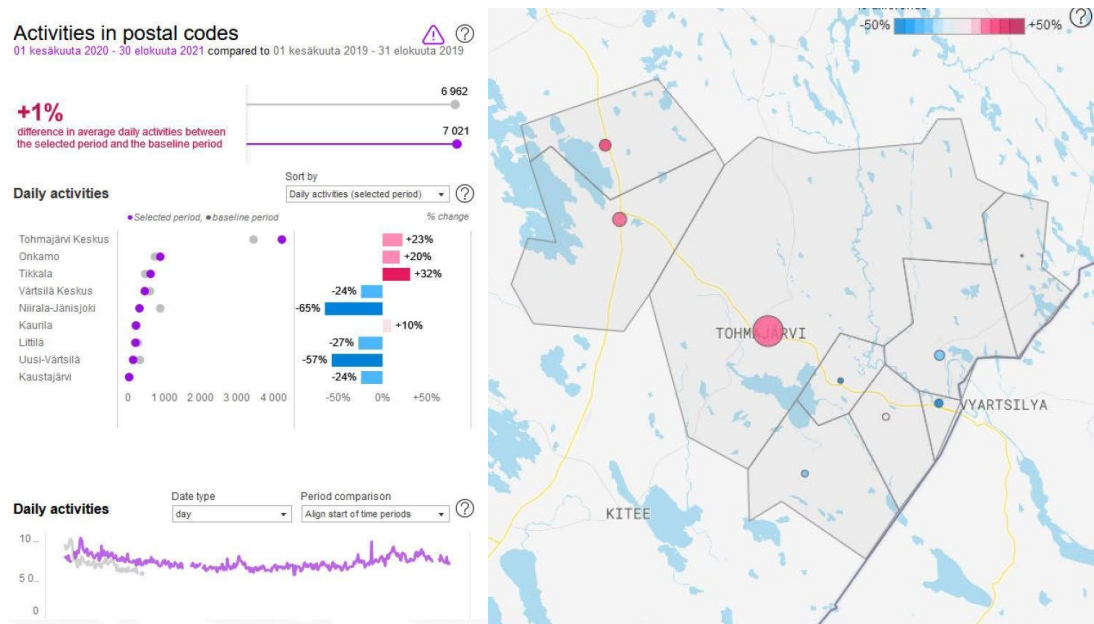


Kuva 12. Muutokset mobiiliaktiiviteeteissa Niiralan rajanylityspaikalla Tohmajärvellä vuosina 2019–2020. (Telia 2021)

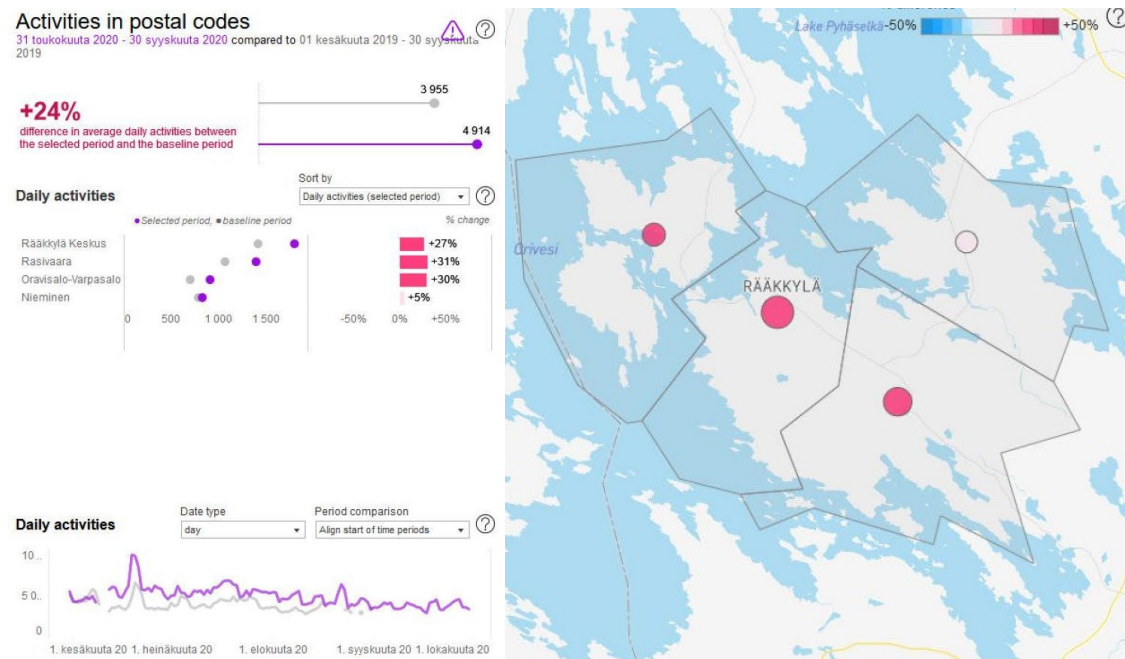
Seuraavissa kuvissa esitetään kuinka sesonkiajat vaikuttavat kuntien mobiiliaktiiviteetteihin. Kesällä 2020 Kiteellä oli 44 prosenttia suurempi määrä mobiiliaktiiviteetteja kuin vuoden 2019 kesänä. Vastaava luku Tohmajärvellä oli 1 prosenttia ja Rääkkylässä 24 prosenttia suurempi määrä edelliseen vuoteen verrattuna. (Telia 2021.)



Kuva 13. Mobiiliaktiiviteetit Kiteellä kesällä 2020 verrattuna kesään 2019. Kasvu 44 prosenttia. (Telia 2021)

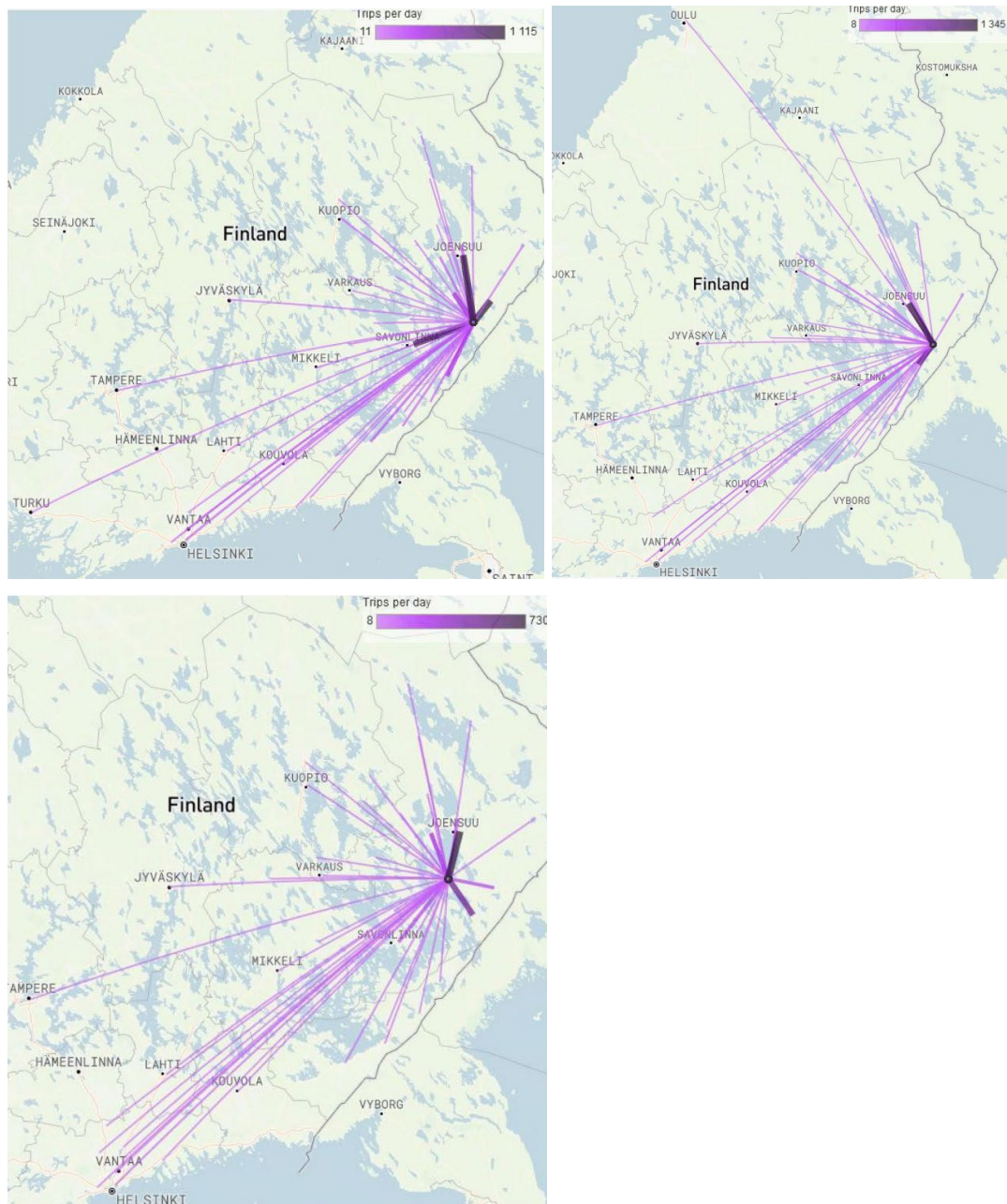


Kuva 14. Mobiiliaktiviteetit Tohmajärvellä kesällä 2020 verrattuna kesään 2019. Kasvu 1 prosenttia. (Telia 2021)



Kuva 15. Mobiiliaktiviteetit Rääkkylässä kesällä 2020 verrattuna kesään 2019. Kasvu 24 prosenttia. (Telia 2021)

Seuraavat kuvat havainnollistavat, minne seudulta lähdetään. Kuvat ovat järjestyksessä Kitee, Tohmajärvi ja Rääkkylä.

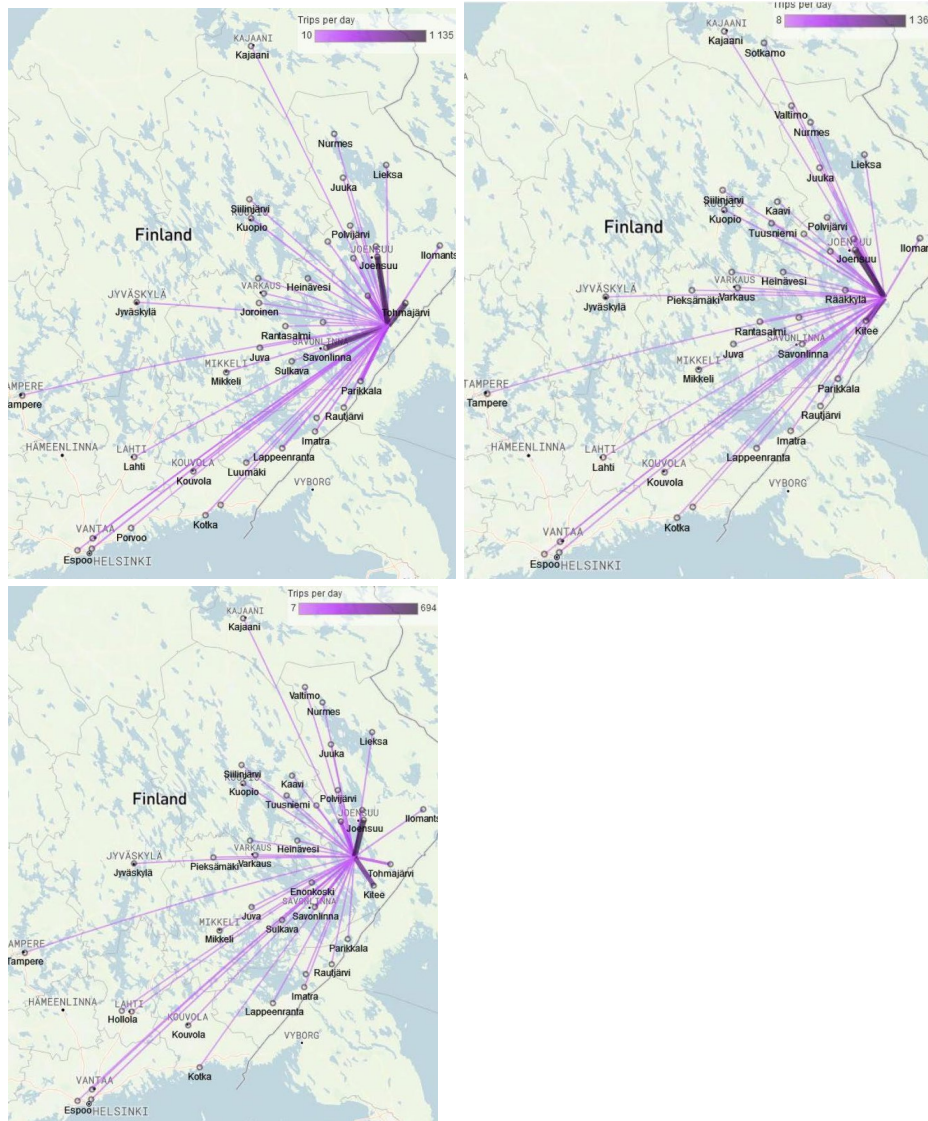


Kuva 16. Matkat pois seutukunnista päivittäin. (Telia 2021)

Kiteeltä tehdään 4 954 matkaa päivässä. Eniten matkoja tehdään Tohmajärvelle, Joensuuhun ja Savonlinnaan. Tohmajärvellä vastaava luku on 3 219 ja suunta on Joensuu, Kitee ja Kontiolahti. Rääkkylässä vastaava luku on 1 951 ja matkoja tehdään Joensuuhun, Kiteelle ja Liperiin.

Seuraavat kuvat havainnollistavat, mistä paikkakunnista seudulle tullaan. Kuvat ovat järjestyksessä Kitee, Tohmajärvi ja Rääkkylä.





Kuva 17. Matkat seutukunnille päivittäin. (Telia 2021)

Kiteelle tehdään 4 942 matkaa päivässä. Eniten matkoja Kiteelle tehdään Tohmajärveltä, Joensuusta ja Savonlinnasta. Tohmajärvellä vastaava luku on 3 221 ja kuntaan tullaan Joensuusta, Kiteeltä ja Kontiolahdelta. Rääkkylässä vastaava luku on 1 836 ja kuntaan tullaan Joensuusta, Kiteeltä ja Liperistä.

### 6.1.5 Lumovoimaisuuden case-tapaus

Lumovoimaisuuden aallonharjalla pyrkii kulkemaan 32 400 tuhannen asukkaan kaupunki Kangasala, jonka tavoitteena on nostaa lumovoimaisuuttaan kaupunkilaisia osallistavalla ympäristö- ja taideohjelmalla.

Kangasalan kaupunki on panostanut kaupunkilais- ja maalaisidentiteettien tukemiseen erottelematta näitä toisistaan. Ohjelman nimeksi on valittu ”Lumoava Kangasala”, ja sen tarkoituksena on edistää elinympäristön elämyksellisyyttä ja määrittää uudelleen pelisäännöt taiteen tuottamisesta julkisilla paikoilla osallistamalla ihmisiä suunnitteluun. (Kangasala 2019, 5.)

Ohjelma toteutettiin moniammatillisessa työryhmässä ja ideoita kartoitettiin järjestämällä kysely alueen asukkaille ja monipaikkaisille. Kysely toteutettiin kartta-pohjaisena, jossa kyselyyn vastaaja sai merkitä karttaan oman näkemyksensä siitä, mistä Kangasalan erityiset paikat löytyvät ja missä olisi mieluisin paikka uudelle kohtaamis-, virkistys-, leikki-, peli-, taideteos- ja tapahtumapaikalle sisältöineen. (Kangasala 2019, 3–20)

### 6.1.6 Keski-Karjalan monipaikkaisen kulttuurin edistäjät, jarruttajat ja tulevaisuus – Työpajat 1 ja 2

Miltä Keski-Karjalan seutu voi näyttää vuonna 2040? Mitkä ovat parhaita ja huonoimpia mahdollisia skenaarioita? Voivatko kunnat edesauttaa monipaikkaisten kulttuuritoimijoiden saamista omalle paikkakunnalleen?

Tässä alaluvussa avaamme kahdesta järjestämästämme työpajasta keräämämme tulokset. Luvussa pureudutaan Keski-Karjalan seudun tulevaisuuskuviin kulttuurin ja monipaikkaisuuden saralla sekä kulttuuritoimijoiden monipaikkaisesti elämisen ja työskentelyn mahdollistaviin ja estäviin tekijöihin. Selvittämällä paikallisten toimijoiden, aluekehittämisen ja monipaikkaisuuden asiantuntijoiden sekä kulttuuritoimijoiden näkemyksiä liittyen Keski-Karjalan alueeseen, Suomen kulttuurikentän mahdollisuuksiin ja monipaikkaisuuteen liittyen saamme mahdollisimman kattavan kuvan siitä, millaisia toimia alueella voisi tehdä elinvoimaisuuden lisäämiseksi.

Ensimmäisessä työpajassa keskityttiin Keski-Karjalan seudun tulevaisuuteen. Osallistujat pohtivat alueen potentiaalia ja kompastuskiviä monipuolisesti kulttuu-

rin ja taiteen tuomien mahdollisuuksien, rahoituksen ja olemassa olevien resursien kautta. Utopia- ja dystopiapolut herättivät paljon ajatuksia ja keskustelua osallistujien kesken. Seuraavaan taulukkoon on koottu työpajassa esiin nousseita ajatuksia:

Utopia	Dystopia
<ul style="list-style-type: none"> <li>● Valtionrahoitus kulttuurille on merkittävää</li> <li>● Rahoitusmallit ovat toimivia ja selkeitä</li> <li>● Kuntien valtionosuudet kulttuurille on korvamerkitty</li> <li>● Institutionaalinen ja epäinstitutionaalinen kulttuuri toimivat käsi kädessä</li> <li>● Pandemia on loppunut ja rajat avautuneet</li> <li>● Alueella on uusia asukkaita</li> <li>● Kulttuuripalveluja on syntynyt uusien toimijoiden kautta.</li> <li>● Kulttuurin vetovoimaa ammenetaan kalevalaisesta ja karjalaisesta perinnöstä</li> <li>● Moderni taide ja kulttuuri kukoistavat</li> <li>● Kulttuurin arvo hyvinvoinnin luomisessa tunnustetaan</li> <li>● Monipaikkainen toiminta Suomen ja Venäjän kulttuuritoimijoiden välillä</li> <li>● Kotimaiset ja ulkomaiset matkailijat löytävät alueen</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>● Maiden rajat sulkeutuvat tiukemmin pandemian nopeutumisen takia</li> <li>● Väestö vähenee ja alue ei pysty houkuttelemaan uusia asukkaita</li> <li>● Kulttuurille ei ole käyttäjiä eikä tekijöitä</li> <li>● Valtion varat kohdennetaan muihin asioihin</li> <li>● Kulttuurin rahoitus on hankkeistettu</li> <li>● Rahoitusten päätöksenteko on politisoitunutta</li> <li>● Kulttuurin tekemisen moraalii ja estetiikka määritellään ulkopuolelta</li> <li>● Kulttuuria ei arvosteta</li> <li>● Polarisoituminen kasvaa</li> <li>● Ääripäät nousevat</li> <li>● Yhteisöllisyys häviää</li> <li>● Kulttuuri yksipuolistuu digitalisaation kautta</li> <li>● Kulttuuriperintöä ei arvosteta</li> </ul>

Taulukko 8. Utopia- ja dystopiaskenaarioiden yhteenveto. (Työpaja 1)

Ensimmäinen ryhmä koki suurimmaksi uhaksi alueen autioitumisen, jolloin Keski-Karjalasta tulisi "mummoutunut" alue. Tällöin nuoret ihmiset eivät kokisi aluetta houkuttelevaksi, vaan asuisivat ennemmin Etelä-Suomessa. Keski-Karjalassa nähtiin kuitenkin myös potentiaalia elinvoimaisuuden ja asukkaiden lisääntymisen suhteen.

Kunnallisten palveluiden, koulujen, sivistys- ja kulttuuripalveluiden sekä harrastusyhdistysten toivottiin aloittavan parantamalla julkisen liikenteen yhteyksiä, hyödyntämällä striimauksia osana kulttuuritarjontaa ja kehittämällä kulttuuriharrastuksia lapsille ja nuorille koulupäivän yhteyteen sekä aikuisille illoiksi. Kyseiseltä pohjalta jatkettaisiin nuorten aktivoimisella yhteiskuntaan, erilaisten osallistumismahdollisuuksien luomisella ja kehittämällä kulttuuritarjontaa lapsille ja nuorille kulttuurikasvatussuunnitelmien lisäksi. Ryhmässä toivottiin myös kohtuullisia hintoja ja monipuolista tarjontaa harrastuksille. Tällaisilla toimilla voitaisiin edesauttaa Keski-Karjalan vetovoimaisuutta lapsiperheille.

Yleisesti Keski-Karjalan asukasluvun kasvattamisen avaintekijöiksi ensimmäinen ryhmä laittoi kunnat, kehittämissyhtiöt ja yritykset. Näiltä tahoilta toivottiin etätilojen parempaa hyödyntämistä, saatavuuden parantamista ja markkinointia. Alueelle ideoitiin lisää sisäänheittäjiä, jotka auttaisivat paikkakunnalle tulijoita kotiutumissa, etätyökokeiluja ja näiden johdosta yhteisöllisyyden kasvua.

Sydänkarjala-brändin, kehittämissyhtiöiden, matkailuyritysten ja kulttuurialan toimijoiden nähtiin vaikuttavan alueen vetovoimaisuuteen mielikuvien, markkinoinnin, matkailun ja kulttuurin saralla. Tärkeäksi ensitoimeksi mainittiin paikallisten kulttuurialan toimijoiden sekä matkailu- ja luontoyrittäjien verkostoituminen sekä yhteistyön vahvistaminen.

Keski-Karjalan aluemarkkinointia tulisi vahvistaa niin perinteisin kuin digimarkkinoinnin keinoin, jotta ihmiset tunnistaisivat alueen paremmin ja haluaisivat tulla siellä käymään. Taiteen ja kulttuurin saralla residenssit nähtiin elävöittävinä tekijöinä niiden tuodessa uusia kansallisia ja kansainvälisiä monipaikkaisia taiteilijoita, jotka voisivat tarjota uudenlaisia kulttuurivirikkeitä. Luontoon panostaminen koettiin myös tärkeäksi vetovoiman edistäjäksi. Parhaimmillaan alueesta saataisiin kulttuurialue, joka houkuttelisi paikalle uusia tekijöitä ja matkailijoita.

Toinen ryhmä lähestyi taulukkoa erityisesti rahoituksen ja yhteistöiden näkökulmasta. Suurimpina uhkina nähtiin rajojen tiukentuminen, rahoitusten politisoituminen ja hankkeistaminen sekä taiteen ja kulttuurin moraalien ja estetiikan rajoittaminen.

Monipaikkaisten ja paikallisten kulttuuritoimijoiden, kuntien ja kaupunkien sekä yhteisöjen välille toivottiin yhteistyötä. Tahot voisivat toteuttaa pienimuotoisia kokeiluja, joissa törmäytetään erilaisia toimijoita ja sitä kautta kartoitettaisiin toimivia toimintamalleja. Jo olemassa olevissa paikoissa nähtiin mahdollisuuksia. Keski-Karjalasta löytyvä luonto, kuten luonnonkurut, voisivat olla mahdollisia vetovoimaisia paikkoja toteuttaa kulttuuria isojen konserttisalien rakentamisen sijaan. Elävän kulttuurin juurruttaminen, kulttuurikasvatussuunnitelmat, lastenkulttuurin edistäminen ja elävän kulttuurin mahdollistaminen paikallisesti nähtiin toivottavina askelina kohti kulttuuririkasta Keski-Karjalaa.

Rahoitus ja aatteet koettiin tärkeänä lähtökohtana kulttuurielämän elinvoimaisuuteen. Utopistisessa tilanteessa kulttuuritoimijoiden rahoituskenttä olisi selkeä, toimiva ja monipuolinen. Julkisen sekä yksityis- ja joukkorahoituksen ollessa riittävää ja saatavilla olevaa, olisi kulttuurin ja taiteen tekijöillä mahdollisuus aktivoida Keski-Karjalan kulttuuria. Ryhmäläisten mielestä kulttuurin arvo hyvinvoinnin luomisessa tulisi tunnustaa, eivätkä taiteeseen ja kulttuuriin liittyvät päätökset saisi olla politisoituneita. Politisoituneessa päätöksenteossa huolenaiheeksi koettiin kulttuurin tekemisen moraalien ja estetiikan määrittäminen ulkopuolelta sekä sen näkeminen turhana ajanvietteenä. Digitalisoituminen nostettiin esiin mahdollisena uhkakuvana, mikäli se sivuuttaisi elävän kulttuurin arvostuksen supistaen kokemukset digitaalisesti koettaviksi.

Keski-Karjalasta toivottiin saavutettavaa seutukuntaa, jossa olisi aktiivista Suomen ja Venäjän rajanvälistä yhteistyötä, jossa vetovoimaa ammennettaisiin yhteisestä karjalaisesta perinnöstä. Perinteisen taiteen ja kulttuurin rinnalle toivottiin modernia taidetta ja kulttuuria.

Toisessa työpajassa keskityttiin kulttuuritoimijoiden näkemyksiin monipaikkaisesti toimimisesta ja tavoista sekä siihen liittyviin mahdollisuuksiin. Kulttuuritoimijat ja heidän näkemyksensä ovat avainasemassa kunnan kulttuurielämän kehittämiseen ja elävöittämiseen.



Päästäkseen tähän tavoitteeseen on hyvä ottaa huomioon minkälaiset asiat vaikuttavat monipaikkaisuudesta kiinnostuneen toimijan päätökseen siitä, mille paikkakunnalle päätyy toimimaan. Seuraavassa taulukossa on työpajaan osallistuneiden ajatuksia monipaikkaisuudesta:

<b>Miksi haluaisin toimia tulevaisuudessa monipaikkaisesti?</b>	<b>Miten haluaisin toimia tulevaisuudessa monipaikkaisesti?</b>	<b>Millä perusteella valitsisin seudut, joilla toimin monipaikkaisesti?</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>● Verkostoituminen</li> <li>● Uudet mahdollisuudet</li> <li>● Koti ja työ luovat erilaisia toiveita asuinkunnalle</li> <li>● Halu yhdistää maalaisuuden ja kaupunkilaisuuden ero</li> <li>● Tuotantojen ja taitteen vienti useisiin paikkoihin</li> <li>● Tasapuolisten kulttuurielämysten mahdollistaminen</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>● Olla residensseissä</li> <li>● Yhteisprojektit paikallisten toimijoiden kanssa</li> <li>● Pitää näyttelyitä</li> <li>● Asumalla maalla, käymällä kaupungissa töissä osa-aikaisesti ja osin etänä</li> <li>● Viedä työpajoja eri paikkakunnille</li> <li>● Mahdollistaen kulttuurin luomista pienemmissä kunnissa</li> <li>● Keikkailemalla ja pitämällä näyttelyitä eri paikkakunnilla</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>● Seudun olemassa olevan tarjonnan mukaan</li> <li>● Asumisen hinnan mukaan</li> <li>● Etukäteen tutut paikkakunnat</li> <li>● Sattumanvaraisesti</li> <li>● Taloudellisesta tilanteesta riippuen</li> <li>● Omien juurien perusteella</li> <li>● Missä on ystäviä ja tuttuja ennestään</li> </ul>

Taulukko 9. Tiivistelmä osallistujien vastauksista Toivelista-tehtävään. (Työpaja 2.)

Useampi osallistuja koki koronan vaikuttaneen heidän ajatuksiinsa monipaikkaisuudesta matkustusmahdollisuuksien kavetessa ja etätyömahdollisuuksien laajentuessa. Koronan myötä myös ajatukset tulevaisuuden suhteen olivat muuttuneet ja fyysisen läsnäolon arvostus kasvanut haluksi toimia ihmisten kanssa eri paikkakunnilla.

Ekologisella ajattelulla nähtiin olevan vaikutusta kansallisen monipaikkaisuuden kiinnostavuuteen. Osa osallistujista on toiminut ennen pandemia-aikaa monipaikkaisena pelkästään kansainvälisesti, ja pandemian alettua huomannut enemmän mahdollisuuksia myös Suomessa tapahtuvan monipaikkaisuuden suhteen.

Parhaimmillaan monipaikkaisesti toimiminen oli toimivaa – yksi osallistujista toimi useammalla paikkakunnalla päätoimeksiantajan toimiessa eri kaupungissa.

”Tuottajan työn tekeminen on muuttunut paljon, kun ei tarvitse olla paikan päällä läsnä saadakseen tehtäviä kyseiselle alueelle.”

Verkostojen luominen ympäri Suomen pohditutti osallistujia, ja osa heistä koki sen estävän omaa monipaikkaista toimimista. Hyödyllisiksi tavoiksi oman verkoston kasvattamiseen koettiin oman paikkakunnan taide- tai kulttuuritoimijoiden kautta saadut uudet kontaktit, Facebookin kulttuuri- ja taidealojen ryhmät sekä paikkakuntien kulttuuri- ja esiintymistilat sekä niiden kautta saatu apu ja tieto paikallisten toimijoiden suhteen.

Tärkeimmäksi asiaksi uuteen paikkakuntaan tutustuessa koettiin jonkin valmiin kontaktin olemassaolo. Tällaisen kontaktin kautta uusiin yhteistyökumppaneihin tutustuminen todettiin helpoksi ja luontevaksi. Osallistujilta nousi idea jonkinlaisesta alustasta, josta näkisi selkeästi eri paikkakuntien kulttuuri- ja taidealojen toimijat ja tilat, heidän toimikenttänsä ja yhteystietonsa.

Learning Café -tehtävän jälkeen työpajavieraat kokoontuivat purkamaan huoneiden sisältöä ja esille nousseita ajatuksia. Seuraavassa taulukossa on kooste vastauksista:

Mitkä asiat mahdollistavat monipaikkaisesti toimimisen tällä hetkellä?	Mitkä asiat estävät monipaikkaisuuden tällä hetkellä?
<ul style="list-style-type: none"> <li>● Teknologia</li> <li>● Matkustamisen edullisuus</li> <li>● EU-passi</li> <li>● Tieto apurahoista ja residenssihauista</li> <li>● Liikkumiseen suunnatut apurahat</li> <li>● Verkostot ja suhteet</li> <li>● Taiteilijajärjestöt</li> <li>● Kunnallinen tuki</li> <li>● Yleisöt, asiakkaat ja tilaajat</li> <li>● Maine</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>● Verkostojen puute</li> <li>● Suurkaupunkikeskeisyys</li> <li>● Koronatilanne</li> <li>● Apurahojen myöntämisen ajankohdat ja hylätyt päätökset</li> <li>● Riippuvuus ajokortista ja omasta autosta</li> <li>● Maaseutujen kausiluonteinen kulttuurielämä</li> <li>● Asuntojen, tilojen ja yhteisöjen vähäisyys</li> <li>● Arkuus liikkua tutun ympäristön ulkopuolelle</li> <li>● Tietämättömyys eri alueiden kulttuuritarpeista</li> <li>● Läpinäkymättömyys ja kasvottomuus hakemusmaailmassa</li> <li>● Ajankäytön priorisointi taiteellisen ja hallinnollisen sekä tuotannollisen työn välillä</li> <li>● Ei ole rahaa ja/tai aikaa</li> </ul>

Taulukko 10. Tiivistelmä osallistujien vastauksista Learning Café -tehtävään. (Työpaja 2)

Osallistujien mukaan monipaikkaisen toimimisen avainasemassa ovat talous ja työn muodot. Taloudella tarkoitettiin niin kunnallista ja yksityistä tukea ja sen tuomia mahdollisuuksia kuin tehtävän kulttuurin ja taiteen haluttavuutta. Mikäli työlle löytyy yleisöä, asiakkaita ja tilaajia, on mahdollisuus monipaikkaisuuteen huomattavasti parempi, kuin niiden puuttuessa.

”Jos on todella haluttu tekijä, voi monipaikkaisuus tapahtua helposti sen myötä.”

Monipaikkaisuus koettiin ilmiönä mahdolliseksi sellaisille ihmisille, joilla on jo siihen varaa. Työhuoneen, asunnon tai mökin pitäminen useammalla paikkakunnalla vaatii taloudellisia resursseja. Jos niitä ei ole valmiiksi, voi taidoista hakea sopivaa rahoitusta tai kunnallista tukea olla hyötyä.

Eryteisesti pienemmällä paikkakunnilla työskentelyn välttämättömyydeksi nostettiin oma auto. Pienempien paikkakuntien julkinen liikenne ja etäisyydet koettiin haastaviksi tekijöiksi, joihin tällä hetkellä ratkaisuna toimisi oma kulkuväline. Pienten paikkakuntien houkuttelevuuteen vaikutti osallistujien näkökulmasta myös kulttuurielämän sesonkiluonteisuus, jossa kulttuurielämä tuntui heidän mielestään vähäiseltä kesän ja loma-aikojen ulkopuolella.

Alueet voisivat olla osallistujien mukaan houkuttavampia, mikäli niissä olisi kulttuuritapahtumia ja -elämää ympäri vuoden. Kuntien byrokratia koettiin usein epäselkeäksi ja lannistavaksi kokemuksien perusteella, minkä lisäksi osallistujat huomauttivat siitä, miten eri kunnilla ja kaupungeilla resurssit kulttuurin tekemiseen eroavat paljonkin toisistaan. Selkeä ja saavutettava tieto jonkin paikkakunnan mahdollisuuksista tilojen ja yhteistyökumppaneiden suhteen koettiin mahdollistavana tekijänä ja toisaalta estävänä sen puuttuessa.

Suhteet ja verkostot koettiin tärkeäksi monipaikkaisuuden kannalta. Laajemmalla verkostolla nähtiin olevan suurempi todennäköisyys saada uusia toimintamahdollisuuksia eri paikkakunnilla. Eryteisesti tulevaisuuden työllistymismahdollisuuksien kannalta hyvien suhteiden ylläpitäminen oli tähdelliseksi havaittu asia, sillä Suomi ja sen alan piirit koettiin pieniksi. Niin sanottu siltojen polttaminen voisi johtaa negatiivisiin vaikutuksiin työllistymisen suhteen.

Oleelliseksi koettiin myös oma asenne monipaikkaisuuden mahdollistajana. Osallistujat kokivat jäävänsä helposti omille paikkakunnillensa ja tuttujen tekijöiden seuraan, vaikka toimiminen eri paikkakunnilla voisi tuoda paljon uusia mahdollisuuksia taloudellisella ja kansallisella tasolla. Asenteessa tärkeäksi koettiin erityisesti oma-aloitteisuus ja rohkeus kokeilla uutta sekä yhteydenotot itseä kiinnostaviin tahoihin. Seuraavassa taulukossa on kooste vastauksista:

Miten jonkin alueen elinvoimaisuutta voitaisiin lisätä?	Mitkä tekijät estävät alueen elinvoimaisuuden toteutumisen?
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Nuorille ja aikuisille suunnatuilla koulutusmahdollisuuksissa</li> <li>• Lisäämällä työpaikkoja ja kulttuuritarjontaa</li> <li>• Parantamalla palveluita ja julkista liikennettä</li> <li>• Tiedottamalla ammattimaisesti toiminnasta ja tapahtumista</li> <li>• Toimivat datayhteydet</li> <li>• Yrittäjyyden tukeminen ja mahdollisuus mentorointiin</li> <li>• Matalan kynnyksen kunnallisella tuella</li> <li>• Rahoittamalla kulttuuritiloja.</li> <li>• Kohtaamispaikoilla ja yhteistyömahdollisuuksilla</li> <li>• Terveystuotopalveluilla</li> <li>• Kulttuuriystävällisellä asenteella</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Alueen rahoituksen puute</li> <li>• Paikallisten yhteisöjen epäaktiivisuus</li> <li>• Huono julkinen liikenne</li> <li>• Kallis asuminen ja elinkustannukset</li> <li>• Verkostojen uupuminen</li> <li>• Huonot työmahdollisuudet</li> <li>• Kapeakatseisuus kulttuuria ja taidetta kohtaan</li> <li>• Kankea paikallinen byrokratia</li> <li>• Epävarmuus siitä, onko tervetullut paikkakunnalle</li> <li>• Kielitaito</li> </ul>

Taulukko 11. Tiivistelmä osallistujien vastauksista Learning Café -tehtävään. (Työpaja 2)

Kuten monipaikkaisuudessa, myös alueen elinvoimaisuuden lisäämisessä rahoitus koettiin tärkeäksi asiaksi. Osallistujat nostivat esiin sen, kuinka hyvällä rahoituspohjalla olevat kulttuuritilat ovat helpompia ja saavutettavampia useille taiteen ja kulttuurin tekijöille, koska tällaisessa tilanteessa tekijöiden ei tarvitse varata budjettiin ylimääräistä tuottaakseen sisältöä alueelle. Lisäksi tarvetta suurien lipputulojen tai teosmyyntiprosenttien saamiseksi ei ole samalla tavalla kuin heikommalla rahoituspohjalla olevissa tiloissa.

Emotionaaliselta puolelta epävarmuutta herätti tietämättömyys siitä, onko tekijänä tervetullut tai tarpeellinen jollekin alueelle. Tekijät eivät myöskään haluaisi

viedä omalla projektilla kunnan jo ennestään pienestä rahoituksesta osuutta itselleen sen sijaan, että paikallinen tekijä saisi tilaa tuotannolleen tai tuotokselleen.

Kuntien ja kaupunkien poliittisen agendan vaikutuksella oli osallistujien mukaan paljon merkitystä. Puheessa painotettiin erityisesti puoluepolitiikan merkitystä, jonka koettiin määrittävän ja näkyvän selkeästi eri paikkakunnilla ja niiden houkuttelevuudessa.

”Politiikka on ikään kuin synonyymi asenteille ja sille, miten erilaiseen kulttuuriin ja taiteeseen suhtaudutaan.”

Mikäli kunnalta hakee rahoitusta tai tukea toiminnalleen, koettiin siellä olevien virkaihmissen näkemysten ja vallitsevien poliittisten ilmapiirien vaikuttavan suuresti valintoihin. Osallistajat kokivat, etteivät välttämättä haluaisi tehdä yhteistyötä sellaisten tahojen kanssa, joiden poliittiset mielipiteet eroavat merkittävästi heidän omistaan. Myös yleisemmällä tasolla arvokysymykset voivat tulla vastaan, mikäli tuotettu taide tai tapahtumat ovat jollain tavalla poikkeavia. Esimerkiksi yhteiskuntakriittisen, voimakkaasti kantaaottavan tai eroottisen sisällön tuottajien nähtiin kohtaavan useammin vaikeuksia eri paikkakunnilta ja yhteistyötahoilta, koska tahot eivät kokeneet taiteen olevan kaikille soveliaista. Osallistajat toivoivat kunnan toimesta kuratoivien ja muiden päättävien tahojen, kuten taiteellisten johtajien säännöllistä vaihtamista monipuolisten näkökulmien esiintuomiseksi.

## 6.2 Analyysi

Tässä luvussa nostamme esiin eri menetelmillä selvittämiämme tuloksia, jotka peilautuvat tietopohjaamme. Analysoimme seudun elinvoimaisuutta saavutettavuuden, olemassa olevien resurssien ja monipaikkaisuuden mahdollisuuksien ja elinvoimaisuutta jarruttavien uhkien kautta.

### 6.2.1 Seudun elinvoimaisuus

Vaikka emme ehtineet tutustua henkilökohtaisesti kaikkiin Keski-Karjalan kulttuuripalveluihin, saimme tutkimuksen aikana käsityksen, että seudulla on mukavasti aktiviteetteja ja toimintaa. Tuloksista kuitenkin ilmenee, että alueelta puuttuu kuitenkin joitain peruspalveluja, jotka edistäisivät elinvoimaisuutta.

Seudulta puuttuu joitakin tavanomaisia elinvoimaisuutta lisääviä tekijöitä, kuten baari ja tasokas ravitsemusliike. Myös julkisista tiloista on koettu puutetta. Niiden vähäisyys koettiin työpajoissa elinvoimaisuutta estäväksi tekijäksi, ja myös vapaa-ajan asukkaille suunnatussa kyselyssä kaivattiin ilta-aikaan auki olevia tiloja.

Lumovoimaisuus syntyy erottuvuudesta ja ainutlaatuisuudesta (Lehtinen 2020.) Alueella koettu vieraanvaraisuus, välittömät kohtaamiset ja ketterä kulttuuritoimi erottivat seudun kasvottomista ja kiireisistä kasvukeskuksista. Erityisen lumovoimaisena koimme kulttuuritoimijoiden näkökulmasta vaikuttamismahdollisuudet, joita Kiteen kulttuuritoimi huokui. Kiireisten kasvukeskusten kulttuuritoimi toimii toisinaan raskaasti ja omia vaikuttamismahdollisuuksia alueen kehittämiseen on vaikea havaita. Siksi Kiteellä koetut keskustelut ja kokemukset synnyttivät houkutuksen alueella toimimiseen ja lisäsivät näin meidän havaintojemme perusteella veto-, pito- ja lumovoimaa. Kokemuksiemme perusteella myös Sydänkarjala matkailubrändin lupaus kiireettömästä ja välittömästä Keski-Karjalasta pitää paikkansa. (KETI 2021f.)

Sen sijaan kaupunkikuva ei jättänyt mitään muistijälkeä meille Kiteellä eikä Tohmajärvellä. Kaupunkikuva on tärkeä osa veto- ja lumovoimaa myös matkailijoiden näkökulmasta, joita myös Keski-Karjalassa paljon liikkuu. (KETI 2021c; Telia 2021.) Lattea kaupunkikuva tunnistetaan myös seudun monipaikkaisten silmin ja alueelle kaivattaisiin kaupunkikuvaa edistäviä toimia. (KETI 2021e)

Tällä hetkellä Keski-Karjalassa yhteistyö seudun kulttuuritoimijoiden kesken ei ole strategista, ja sitä kaivataan lisää. Yhteistyötä kaivataan enemmän myös yhdistysten ja kulttuuritoimen välillä. Yhteisten tavoitteiden asettaminen ja niitä kohti pyrkiminen vahvistaa pitovoimaisuutta. (Lehtinen 2020)

Tutkimustyön tuloksista ilmenee, että Keski-Karjala kaipaisi persoonallista tai omaleimaista tapahtumaa, josta seutu tunnettaisiin. Seudulla on kattavasti kulttuuripalveluita, mutta pitkäaikaista suunnittelua, johdonmukaisuutta ja toistuvuutta on syytä lisätä. Kaiken keskiössä on tietenkin rahoituksen lisääminen ja turvaaminen, koska ne mahdollistavat ja turvaavat pitkäjänteistä ja rikasta kulttuurielämää.

### 6.2.2 Monipaikkaisuus Keski-Karjalassa

Keräsimme tietoa Keski-Karjalan seudulla ilmenevien monipaikkaisuuden muotojen nykytilasta haastatteluin, havainnoinnilla sekä ilmiön laajuudesta alueella mobiilidatan dokumenttianalyysin kautta. Mobiilidata osoittaa, että monipaikkaisia on ympärivuotisesti suuri määrä seudulla. Kesällä väkimäärät tuplaantuvat jokaisessa seutukunnassa.

Suurimmat monipaikkaisten ryhmät tunnistetaan kuntatasolla kulttuuritoimissa sekä kunta- ja maakuntastrategioissa. Vapaa-ajan asukkaiden merkitys alueella tunnistetaan ja heidän arveltiin olevan merkittävä osa kesäkauden kulttuuriyleisöä.

Monipaikkaisia kulttuuritoimijoita arvostetaan yleisellä tasolla. Heitä pidetään olennaisina, jopa välttämättöminä kulttuuripalveluiden järjestämiselle. Monipaikkaisuuden hyödyntäminen on kuitenkin toistaiseksi ollut varsin niukkaa. Ilmiön esiintyvyyttä ei olla tutkittu ja tiedot monipaikkaisten ryhmien laajuudesta perustuvat tuntumaan, suurpiirteisiin arvioihin tai yksittäisiin ryhmiin liittyviin tilastoihin. Monipaikkaisuutta on seudulla, mutta sen potentiaalia ei vielä hyödynnetä tarpeeksi.



Monipaikkaisuutta edistäviä toimia on tehty vain jonkin verran, eikä seudun monipaikkaisia ole erityisemmin huomioitu tai aktivoitu. Pääasiallisena syynä näille pidetään resurssien riittämättömyyttä. Alueen kolmessa kunnassa on myös varsin eriävät näkemykset monipaikkaisuudesta, sen potentiaalista sekä monipaikkaisten toiminnasta ja tarpeista. Vaikka seutu tarvitsee yleisesti elinvoimaa lisääviä toimia, kannattaa monipaikkaisuuden potentiaali ottaa erityisesti huomioon seudun kehittämistyössä.

Paikalliset kulttuuritoimijat arvioivat, että monipaikkaiset ryhmät seudulla muodostuvat vapaa-ajan asukkaista, vierailevista taiteilijoista, vierailevista venäläisistä, venäläisistä opiskelijoista sekä etätyöskentelijöistä. Mobiilidatan perusteella vapaa-ajan asukkaat ja sesonkiaikoina vierailevat ovat suurin monipaikkainen ryhmä seudulla. Mobiilidata kuitenkin osoittaa, että väkimäärää riittää myös ympärivuotisesti. Jokaisessa seutukunnassa liikkuu päivittäin enemmän ihmisiä kuin rekisteröity asuinpaikka kertoo. Kiteellä rekisteröidyt mobiiliaktiviteetit ovat päivittäin 1,4 kertaisia kaupungin väkilukuun verrattuna. Tohmajärvellä 1,5 kertaisia ja Rääkkylässä 1,6 kertaisia. Suurimmat piikit ovat kesän ja juhannuksen aikaan, mikä kertoo vapaa-ajan asukkaiden määrän lisääntymisestä.

Vaikka väkimäärä on ollut tiedettyä suurempaa jo ennen covid-19-pandemiaa, on poikkeustila lisännyt kasvua huomattavasti jokaisessa seutukunnassa. Pandemian tuomat rajat näkyvät merkittävimmin Tohmajärven mobiilidatasta. Suljujen aikaan seudun mobiiliaktiviteetit vähentyivät 60 prosentilla. Koska pandemia ei näy merkittävästi vähentävän mobiilidataa Kiteellä ja Rääkkylässä, tulkitsemme etteivät mobiiliaktiviteetit liity pelkästään risteävään työmatkaliikenteeseen. Moni suomalainen siirtyi pandemian aikana etätöihin ja kontakteja tuli välttää. Kuitenkin, koska seudulla oli melkein yhtä paljon lähtevää kuin saapuvaa mobiiliaktiviteettia myös pandemian aikana, viittaa se jonkinlaiseen päivittäiseen kulkemiseen seutujen välillä. Ilmiön tarkempi ymmärtäminen vaatii tarkempaa analysointia ja lisää dataa.

Mobiilidata toimii hyvänä tiedonlähteenä, kun tahdotaan tietää kuinka paljon ja millä seudulla liikkuu väkeä. Mobiilidata ei kuitenkaan yksinään riitä, koska se ei

kerro ihmisten syvemmistä intresseistä tai matkojen luonteesta. Mobiilidata voi kuitenkin toimia muiden tiedonkeruumenetelmien tukena. Haastatteluista ilmenee, että myös paikalliset kulttuuritoimijat tarvitsisivat kattavampaa dataa esimerkiksi tapahtumien kävijöistä. Monipaikkaisuuden laajempi ymmärrys seudulla vaatisi mittareita siitä, mitä palveluita monipaikkaiset käyttävät.

Vapaa-ajan asukkaiden kysely tukee hyvin mobiilidataa, mutta jatkossa sen voisi toteuttaa tarkemmilla kysymyksillä. Kyselyssä ei ollut selkeää kulttuurin näkökulmaa ja kysymysten asettelun vuoksi vastauksista ei voi tehdä suoria päätelmiä. Esimerkiksi ”Missä kulttuuritapahtumassa olet vierailut tai tahtoisit vierailla” olisi hyvä olla kahtena erillisenä kysymyksenä, jotta johtopäätöksiä voidaan tehdä.

Pelkästään kulttuuriin keskittynyt osio kyselyssä olisi tärkeä, jotta alueen kulttuurielämästä saataisiin tarkempaa dataa. Myös vastausprosentit jäivät alhaisiksi. Kyselyä voisi jatkokehittää ja tarjota kannustimia siihen vastaamiseen. Parannusten jälkeen mobiilidata ja kyselyt tukisivat paremmin toisiaan ja muun muassa tapahtumien kiinnostavuutta monipaikkaisuuden keskuudessa voitaisiin mitata. Parempien mittareiden saaminen on paikallisille kulttuuritoimijoille suureksi hyödyksi.

Selvitimme miten seutukunnat ovat ottaneet monipaikkaisia huomioon ja miten se korreloittuu monipaikkaisten omiin kokemuksiin. Haastatteluissa arvioitiin, että monipaikkaiset käyttävät eniten museopalveluita, etätyöskentelypaikkoja sekä striimattuja tapahtumia. Vapaa-ajan asukkaiden kysely ja työpajojen vastaukset kuitenkin osoittavat, että monipaikkaisia kiinnostavat laajemmin eri kulttuuritapahtumat, palvelut ja ennen kaikkea yhteisöt.

Vapaa-ajan asukkaiden kyselyssä nousi useasti esiin toive osallistavasta toiminnasta ja yhteisestä tekemisestä paikallisten kanssa. Tulosten perusteella yhteisöllinen tekeminen kiinnostaa enemmän kuin tietyt tapahtumat, teokset tai taide. Yhteisöllinen tekeminen lisää myös kaikkia elinvoimaisuuden mittareita, jotka voivat johtaa lumovoimaisuuteen.

Haastatteluissa ilmeni, että Kiteen kulttuuritoimi on pyrkinyt järjestämään juuri sellaista ohjelmaa mitä paikalliset tahtovat. Ongelmana on kuitenkin toisinaan vähäinen osallistujamäärä, jonka vuoksi tapahtumia on jäänyt järjestämättä. Kaikkia ideoita ei voida toteuttaa, mutta kyselyt paikallisten, vapaa-ajan asukkaiden ja muiden monipaikkaisten ryhmien kiinnostuksen kohteista tulisi selvittää huolellisemmin.

Rääkkylän kunnassa on panostettu etätyöskentelypaikkoihin, mutta vapaa-ajan kyselyssä vain muutama ilmoittaa käyttävänsä niitä. Kyselyn vastausprosentti seudun vapaa-ajan asuntoihin nähden oli kuitenkin vain alle viisi prosenttia, joten se ei anna luotettavaa kuvaa siitä, käyttävätkö vapaa-ajan asukkaat todella etätyöskentelypaikkoja.

Työpajoihin osallistuneiden mukaan monipaikkaisten työskentelyä mahdollistaisivat erityisesti etätyömahdollisuuksien monipuolisuus ja erilaiset yhteistyöt sekä yhteisten visioiden luominen.

Vapaa-ajan asukkaille lähetettyyn kyselyyn vastanneista moni ilmoitti verkkoyhteyksien olevan huonot. Pohjois-Karjalan tulevaisuusstrategiassa on kirjattu, että laajakaistayhteyksiä parannetaan, mutta toistaiseksi yhteydet näyttävät edelleen toimivan joillain alueilla huonosti. Toimivat verkkoliikenneyhteydet ovat nykyään välttämättömyys. Näin ollen niiden puutteellisuus heikentää seudun saavutettavuutta ja siten myös elinvoimaisuutta.

Keski-Karjalaan toivotaan tekijä- ja venuerekisteriä, joka kattaisi mahdollisesti myös Pohjois-Karjalan. Työpajoissa ja haastatteluissa selvisi, että monipaikkaisien kohtaama haaste uudella seudulla on verkostojen puute. Alueelle on helpompaa tulla, jos tuntee oikeat henkilöt tai toimintatavat. Samat teemat todetaan Cuporen taiteen ja kulttuurin barometrissä, jossa valmiit verkostot koetaan kulttuurin liikkuvuutta helpottavana tekijänä. Venuerekisteri ei helpottaisi pelkästään monipaikkaisia, vaan siitä olisi myös hyötyä seudun kuntien kulttuuritoimijoille. Vastaavaa venuerekisteriä on haastattelujen mukaan pyritty rakentamaan aiemminkin seudulle, mutta hanke on jäänyt keskeneräiseksi.

Vapaa-ajan asukkaiden kyselyssä ilmeni, että moni kesäasukkaista toivoo portaalia, josta löytyisivät kaikki tarvittavat tiedot alueen palveluista. Tiedon saamisessa ja löytämisessä on puutteita, eli sen pitäisi olla saavutettavampaa, selkeämpää ja yhtenäisempää. Myös me kohtasimme haasteita tiedon löytämisessä, koska tietoa on ripoteltuna niin moneen eri paikkaan. Keski-Karjalassa tulisi panostaa siihen, että tieto löytyy mahdollisimman kattavasti yhdestä paikasta.

Monipaikkaiset kulttuuritoimijat kokivat toimimisen haja-asutuilla seuduilla haastavaksi liikkumisen ja julkisen liikenteen puutteellisuuden vuoksi. Monessa paikassa oma auto on välttämättömyys, jota kaupunkilaisilla ei välttämättä ole. Siksi haja-asutuilla seuduilla toimiminen koettiin monipaikkaisuutta estäväksi tekijäksi. Kuntatasolla toivotaan enemmän resursseja monipaikkaisten kulttuuritoimijoiden liikuttamiseen alueiden välillä.

Tarpeet ja palvelut monipaikkaisen tukemiseksi eivät välttämättä kohtaa toisiaan vielä Keski-Karjalassa ja palvelujen tarpeellisuus kannattaa selvittää. Tällä hetkellä näyttää siltä, että Keski-Karjalassa panostetaan osittain väärin asioihin, jotka eivät tue monipaikkaisuutta. Vapaa-ajan asukkaiden kyselyssä ei ollut selkeää kulttuurin näkökulmaa ja kysymysten asettelun vuoksi vastauksista ei voinut tehdä suoria päätelmiä. Esimerkiksi ”Missä kulttuuritapahtumassa olet vierailut tai tahtoisit vierailla” ei voida tehdä tarkkaa johtopäätöstä onko vastaaja jo vierailut vai tahtooko hän vierailla kyseisessä tapahtumassa.

### 6.2.3 Alueen elinvoimaisuutta uhkaavat tekijät

Suurimpina uhkina Keski-Karjalan elinvoimaisuuden vähentäjinä ovat rahoituksen politisoituminen ja väestörakenteen muutokset. Kulttuurin arvo hyvinvoinnin luomisessa tulisi tunnistaa. Taiteeseen ja kulttuuriin liittyvät päätökset eivät saisi politisoitua ja tämä uhka tulisi ennaltaehkäistä päättävien elinten vaihtuvuudella. Pinttyneet toimintamallit ja samojen päätöksentekijöiden ohjailu uhkaavat yhteisöjen hyvinvointia ja siten seudun elinvoimaisuutta. Politisoitunut seutukunta, joka rahoittaa vain oman intressin palveluita, ei houkuttele seudulle monipaikkai-

sia. Tällöin uhkana on, että olemassa olevia asukkaita muuttaa pois. Sitran mukaan elinvoimaisuus syntyy, kun luovutaan hierarkkisista ja jäykistä pitkän aikavälin suunnitelmista. Kyky uudistua rakentuu ihmisten välisestä avoimesta, raikkaasta ja moninaisuutta tukevasta vuorovaikutuksesta, jossa kaikkia kuullaan aidosti. (Baldauf 2010, 24–25.) Esimerkkiä voi ottaa Lumoava Kangasala kyselystä, jossa elinvoimaisuutta etsitään paikallisten ja monipaikkaisten kanssa yhdessä, heitä toisistaan erottamatta.

Rahoituksen politisoituminen voi johtaa positiiviseen tai negatiiviseen säätelyyn siitä, minkälaista taidetta ja kulttuuria seudulla rahoitetaan. Negatiivista säätelyä käsiteltiin muun muassa työpajoissa ja se koettiin esteenä monipaikkaisesti toimimiselle. Elinvoimainen seutu kuuntelee monimuotoisesti eri tahojen ääniä ja selvittää minkälaista taidetta tahdotaan sen sijaan, että päätetään kaikesta itse.

Keski-Karjalassa pesäpallo on tärkeä osa kulttuuria ja näkyy myös rahoituksessa. Vapaa-ajan asukkaiden kyselyssä on kuitenkin mainittu, että monipaikkaiset kaisivat muutakin. Lisäksi seudun kulttuuritoimijoilla oli ideoita muun muassa katetun pesäpallokentän hyödyntämisestä myös muissa tapahtumissa. Olemassa olevien resurssien hyödyntäminen ja jatkokehittäminen on suotavaa ja se voi lisätä veto- ja pitovoimaisuutta.

Myös väestörakenteen muutokset voivat pakottaa Keski-Karjalaa tulevaisuudessa raskaisiin muutoksiin. Kuntien syntyvyysennusteet ja Keski-Karjalan viime vuosikymmenien väestömuutokset heijastavat Sitran esille nostamaa tulevaisuuskuvaa, jossa väestö alkaa keskittymään vain muutamille alueille. Kaupungistumisen jatkuessa pienempien paikkakuntien väestö vähenee ja ikääntyneiden asukkaiden määrä kasvaa. (Dufva 2020, 22.) Pitkällä tähtäimellä haja-asuttujen alueiden asutus saattaa koostua lähinnä ikääntyneistä ihmisistä ja tämä nähtiin uhkana alueelle myös työpajoissa.

Vaikka seudulle pyritäänkin houkuttelemaan uusia työikäisiä asukkaita, pitää nykyinen paikallinen väestö ottaa myös huomioon. Tulevaisuuden Keski-Karjalan

väestöstä valtaosa tulee olemaan eläkeikäisiä, ja heille suunnatut kulttuuripalvelut ovat keskiössä seudun pitovoimaisuuden lisäämisessä. Ikäihmisten lisäksi heistä huolehtivat monipaikkaiset omaishoitajat kuuluvat monipaikkaiseen kohderyhmään, joka saattaa kasvaa tulevaisuudessa myös Keski-Karjalassa.

Kaupungistuminen ja väestörakenteen muutokset pakottavat asukaskatoiset seudut innovoimaan pito- ja vetovoimaa enemmän kuin koskaan ennen. Globaalit muuttoliikenteet, kotimaan matkailu, maahanmuutto ja monipaikkaisuus vaikuttavat myös väestörakenteen tulevaisuuskuvaan.

Negatiivisen tulevaisuuskuvan välttämiseksi kuntien elinvoimaisuuden lisäämisen tulisi olla vahvasti osana erilaisia strategioita ja tavoitteita. Ratkaisuja on löydettävä nykyisistä resursseista, globaaleista, paikallisista trendeistä ja ennen kaikkea kysymällä paikallisilta ja monipaikkaisilta itseltään.

Kulttuuripalveluita suunniteltaessa pitää ottaa huomioon muutokset jo varhaisessa vaiheessa sekä varautua mahdollisiin haasteisiin. Uskomme, että väestörakennetta koskevat muutokset tulevat olemaan jokaisen Suomen kunnan haasteita tulevaisuudessa. Ongelmat voidaan nähdä kuitenkin mahdollisuutena innovatiivisten ideoiden syntyyn.

Sekä työpajoissa että haastatteluissa, niin kulttuurin kuin kuntien ja monipaikkaisuuden tekijöiden näkökulmasta rahoitus nousi keskeiseksi aiheeksi alueiden kokonaisvaltaisen elinvoimaisuuden kannalta. Taloudellisten resurssien välttämättömyys koettiin tärkeäksi useammalta kantilta.

Ensimmäisen työpajan osallistujien mukaan elinvoimaisessa utopiassa valtionrahoitus kulttuurille olisi merkittävää, ja kuntien valtionosuudet kulttuurille olisivat korvamerkittyjä mahdollistaen lumovoimaisen taide- ja kulttuuriympäristön. Myös yksityinen- ja joukkorahoitus olisivat luontevia osia kulttuurin tukimuodoissa, ja institutionaalinen ja epäinstitutionaalinen kulttuuri toimisivat käsi kädessä toistensa kanssa.

Toiseen työpajaan osallistuneiden kulttuurintekijöiden keskeinen estävä tekijä monipaikkaiseen toimimiseen on talous henkilökohtaisella ja kunnallisella sekä valtakunnallisella taholla. Mikäli tekijöiden oma taloudellinen tilanne ei ole otollinen, ei monipaikkaisuutta koettu mahdolliseksi sen vaatiessa asuntojärjestelyjä useammalla paikkakunnalla. Sen lisäksi kunnallisen byrokratian vaikeaselkaisuus sekä työläys löytää tietoa mahdollisista yhteistyötahoista todettiin potentiaalisiksi estäviksi tekijöiksi. Läpinäkyvyyden puute rahoituksessa niin kunnallisella kuin yksityisellä sektorilla aiheuttivat turhautumisen ja lannistumisen tunteita tekijöiden keskuudessa. Kulttuurin hankkeistaminen ja kulttuurin arvostuksen laskeminen nähtiin myös toisessa työpajassa dystopiana seudun tulevaisuudelle.

#### 6.2.4 Olemassa olevat resurssit

Ensimmäisessä työpajassa tuli ilmi, että parhaimmillaan Keski-Karjala nähdään saavutettavana seutukuntana, jossa olisi aktiivista yhteistyötä Venäjän kanssa. Vetovoimaa voitaisiin ammentaa karjalaisesta kulttuuriperinnöstä. Tutkimustyössä ilmenee, että Keski-Karjalalla on etulyöntiasema karjalaisen identiteetin vuoksi. Karjalaisuus luo tunnesiteen seudulle ihmisten sydämissä ja identiteetissä. Tunnesidettä seudulle ei tarvitse keksiä tyhjästä, vaan siellä on jo alusta, jolle rakentaa lisää. Myös Sydänkarjala-matkailubrändin omana tavoitteena on kasvaa laajemmaksi eikä pelkästään matkailuun keskittyväksi.

Keski-Karjalasta löytyy monia toimijoita ja seudulla on enemmän monipaikkaisia kuin nyt tiedetään. Vapaa-ajan asukkaiden kyselystä selviää, että ihmisillä on halu osallistua seudun toimintaan, myydä palveluitaan ja osallistua muun muassa kaupunkikuvan kohentamiseen. Myös paikallisilla kulttuuritoimijoilla on potentiaalisia ideoita seudun kehittämisestä. Yhteistyö ja osallistaminen lisää pitovoimaa ja täten kasvattaa elinvoimaa. Potentiaali kannattaa hyödyntää, ja hankkeita, jotka edistävät yhteisöllisyyttä ja monipaikkaisuutta, kannattaa tukea.

Seudulla on luontopotentiaali, jota voidaan vahvistaa entisestään. Luonnon ja alueella valmiiksi olevien resurssien hyödyntäminen on toivotumpaa kuin uusien konserttisalien rakentaminen. Luonto voitaisiin valjastaa ympärivuotiseksi voimavaraksi, mitä myös paikalliset toimijat haastatteluissa kertovat tahtovansa.

Vapaa-ajan asukkaiden kyselyssä selviää, että alueelle kaivataan yhteisiä luontoelämyksiä, kuten luontoretkiä, luontopolkukävelyjä, luonnonsuojelutoimintaa ja ohjattua vaellusta ympärivuotisesti. Myös paikallisilla oli ideoita luontopotentialin käyttöön ottamisesta, mikä tukee vapaa-ajan asukkaiden kyselystä selvinneistä tuloksia.

Piilossa oleva lumovoima löytyy karjalaisesta identiteetistä, huumorista ja raik-kaista ideoista. Luonto on kaunista, ihmiset ovat innokkaita tekemään ja Venäjän rajasuhteen täyden potentiaal- in hyödyntäminen odottaa.

## **7 Kehittämiss ehdotukset**

Tutkimusta tehdessämme olemme pohtineet sekä seudun elinvoimaisuutta että monipaikkaisuuden mahdollisuuksia niin kulttuuritoimijoiden kuin kulttuurin kuluttajien näkökulmasta. Olemme peilanneet elinvoimaisuuden ja monipaikkaisuuden tietopohjaa sekä työpajoilla ja haastatteluilla kerättyjä monipaikkaisuuteen liittyviä tulevaisuuskuvia Keski-Karjalan seudun nykytilaan. Tässä luvussa esittämämme kehittämisehdotukset olemme kuitenkin laatineet tilaajamme toiveen mukaisesti julkisen sektorin ja seututason sekä välillisesti kunta- ja maakuntatason näkökulmista.

Näiden kehittämisehdotusten pohjalta laadimme ohjekirjan paikallisen kulttuuritoimen kehittämiseen monipaikkaisuutta hyödyntämällä, mikä on Keski-Karjalan ohella sovellettavissa laajemmin käyttöön minkä tahansa haja-asutun seudun kohdalla. Haluamme painottaa yhtenä avainhavainnoistamme, että monipaikkaisuutta edistävät toimet eivät suinkaan edistä pelkästään monipaikkaisuutta, vaan parantavat yleisesti alueen elinvoimaisuutta myös ei-monipaikkaiselle väestölle.

Nämä kaksi agendaa, monipaikkaisuuden hyödyntäminen ja elinvoimaisuuden kasvattaminen kulkevat käsi kädessä. Monipaikkaisten kulttuuritoimijoiden houkuttelemisen seudulle lisää sen elinvoimaisuutta ja elinvoimainen kulttuuriala seudulla toimii vetovoimatekijänä houkutellessa niin monipaikkaisia kulttuuritoimi-



joita kuin kulttuurin kuluttajia. Lisäksi yksi avaintekijä on seudulta jo löytyvien monipaikkaisten ryhmien tarkempi ja kattavampi tunnistaminen ja aktivoiminen, sillä niistä yhteisöistä saattaa hyvin löytyä paljonkin lisää sekä kulttuurin kuluttajia että kulttuuritoimijoita.

Eryteisesti järjestämässämme työpajoissa nousseita yleisiä lähtökohtia elinvoimaisuuden lisäämiselle ovat kulttuurin arvon tunnistaminen hyvinvoinnin luomisessa, riittävä ja saavutettava rahoitus kulttuurille, suunnitelmallinen kulttuurin kasvattaminen ja juurruttaminen sekä lastenkulttuurin ja elävän kulttuurin edistäminen ja mahdollistaminen paikallisesti.

## 7.1 Seudun lumovoiman kartoitus ja ideointi

Niin kuin monesta muusta Suomen haja-asutusta seudusta, myös Keski-Karjalasta puuttuu tavanomaisia elinvoimaa parantavia tekijöitä kuten liikkeitä ja ravintoloita. Alueella on puutteita vetovoimaisista eli tunnetuista tapahtumista. Muutotappiollisuus kertoo heikosta pitovoimasta. Olennaisimpana kehittämisskenaariona koemme seudun elinvoimaisuustekijöiden tunnistamisen ja johdonmukaisen kehittämisen. Koemme, että Keski-Karjalan tulisi lähestyä elinvoimaisuuden kohentamista lumovoimaisuuden kautta. Monien elinvoimaisuustekijöiden parantaminen vaatii resursseja, joita seudulla ei tällä hetkellä pystytä toteuttamaan. Keski-Karjalalla on potentiaalia ammentaa lumovoimaa olemassa olevista resursseista. Kannustamme persoonallisten alueellisten piirteiden esiintuomista, korostamista ja kasvattamista. Seudun lumovoiman kehittämiseen voisi ottaa mallia esimerkiksi Lumoava Kangasala -ympäristö- ja taideohjelmasta.

Suosittellemme, että Keski-Karjalan kulttuuritoimet panostaisivat kuntien väliseen yhteistyöhön entistä strategisemmin ja määrittelisivät yhteiset tavoitteet suuntaan, johon alueen kulttuuria halutaan kehittää. Suunnittelutyöhön kannattaa ottaa mukaan myös alueen seuroja ja yhdistyksiä.

Mistä Keski-Karjalan lumovoima koostuu? Kuinka selkeästi se näyttäytyy ja kelle? Mitä muita lumovoimatekijöitä voisi kehittää? Näihin kysymyksiin ehdotamme kartoitusta sekä paikallisten asukkaiden ja toimijoiden että asiantuntijoiden näkökulmista.

Teimme tulosten pohjalta kulttuuritoimijoille suunnatun ohjekirjan. Ohjekirjaa voi hyödyntää haja-asuttujen alueiden monipaikkaisuuden ja elinvoimaisuuden kehittämässä. Lisäksi ohjekirjasta löytyy kehittämistyön pohjalta luodut monipaikkaisten identiteettiprofiilit, joita voi hyödyntää esimerkiksi markkinoinnin suunnittelussa.

### 7.1.1 Lumovoimatyöpaja

Suosittellemme, että Keski-Karjalan kulttuuritoimet toteuttavat lumovoimatyöpajan yhdessä kuntien kulttuuritoimien, MDI:n asiantuntijoiden ja KETI:n kanssa. Työpajan tavoitteena on niin tunnistaa selkeitä ja etsiä piileviä kuin ideoida uusia lumovoimatekijöitä.

Olennaista lumovoiman havainnoinnissa ja suunnittelussa on omien vahvuuksien ja poikkeuksellisuuksien läsnäolo sekä lumovoimaa välittävät kiinnostuskohdat kuten tunnetut tapahtumat tai vahva seutubrändi. Muita löytämiämme lähtökohtia lumovoimatekijöiden ideointiin ovat paikallisten ja monipaikkaisten osallistaminen ideointiin sekä luonnon korostaminen.

Työpajan järjestämiseen voisi ottaa mallia esimerkiksi järjestämässämme tulevaisuustyöpajoissa käytetyistä tai vastaavista yhteisöllisistä ideointimenetelmistä.

### 7.1.2 Kyselytutkimus

Työpajalla tai työpajoilla kerättyjen asiantuntijanäkemyksien tueksi kehittämiseen kaivataan myös paikallisen väestön kulttuuritoimintaan liittyviä toiveita. Yksityishenkilöitä voidaan hyödyntää lumovoiman etsimisessä kysymällä heiltä mitkä asiat he kokevat Keski-Karjalassa lumovoimaisena. Yhdessä luotu ”ääni” lisää yhteisöllisyyttä, positiivisia kokemuksia ja pitovoimaisuutta. Lumoava Kangasala

-ohjelman puitteissa toteutettu kyselytutkimus toimii sille erinomaisena mallina. Siinä ihmiset saivat itse kertoa ja näyttää, mitkä paikat ovat heistä kivoja ja mihin he haluaisivat minkäkinlaista kulttuurielämää. Vastaavanlaisessa kyselyssä voitaisiin kartoittaa vastaajien suhdetta seutuun ja heidän toiveiden pohjalta parantaa seudun elinvoimaisuutta. Karttapohjainen kysely voisi toimia myös Keski-Karjalassa. Uusien kehittämiskohteiden lisäksi on hyvä selvittää jo alueelta löytyvien palvelujen tarpeellisuus, sillä etenkin tarpeet ja palvelut monipaikkaisten tukemiseksi eivät välttämättä kohtaa toisiaan. Mikäli mahdollista, olisikin kyselyä hyvä kohdentaa paikallisten asukkaiden ja toimijoiden lisäksi myös seudulla vieraileville monipaikkaisille.

Myös monipaikkaisuuden ilmenemistä olisi syytä tutkia samaisella alustalla. LUMOAVA Kangasala -kyselyssä huomioitiin monipaikkaisten eri ryhmät paikallisten ohella. Analysoidessamme seudun nykytilaa kohtasimme usein ongelman tarvittavan tiedon uupumisesta. Mobiilidataa tutkittuamme on selkeää, että liikkumiseen perustuvan monipaikkaisuuden laajuus on seudulla huomattavaa. Ilmeisimpien monipaikkaisuuden muotojen, mökkiläisten ja venäläisyhteisön, lisäksi ei kuitenkaan ole tarkkaa tietoa monipaikkaisuuden eri muotojen esiintymisestä eikä niiden laajuudesta. Kun seudulta löytyvien monipaikkaisuuden muotojen laajuudet olisivat selvillä esimerkiksi asumis- ja liikkumistapojen tai identiteettitaustojen suhteen, olisi kulttuuritoimia huomattavasti helpompi suunnitella monipaikkaisille kohdennetusti. Monipaikkaisuuden esiintymisen kartoituksen tulisi kattaa koko seudun väestö sekä heidän syitä oleskeluun alueella, liikkumista töihin ja harrastuksiin sekä liikkumisen etäisyyksiä ja ajallista tiheyttä. Liikkuvan monipaikkaisuuden ohella myös identiteettiin perustuvaa monipaikkaisuutta voisi hyödyntää kulttuuritoimessa laajemmin. Sen esiintymisen selvittämiseksi taas tulisi tutkia väestön taustoja sekä koettuja identiteettejä.

Vapaa-ajan asukkaille suunnattu kysely tarjoaa arvokasta dataa etenkin pidemmän aikavälin muutoksien suhteen. Kyselyn toteutusta voisi kehittää. Kuten totesimme analyysissa, on joidenkin kysymysten asetteluiden tarkentaminen tarpeen. Kyselyyn voisi sisällyttää laajemmin kulttuurin kuluttamiseen liittyviä kysymyksiä ja kenties myös monipaikkaisuuden syihin ja taustoihin. Vaihtoehtoisesti

tätä kyselyä voitaisiin laajentaa myös muille monipaikkaisten ryhmille tai sulauttaa aiemmin ehdottamaamme kyselytutkimukseen.

Nimenomaan monipaikkaisuuden ja kulttuurin risteymäkohtiin räätälöity kyselytutkimus tai tutkimukset tarjoaisivat tarkempaa dataa ja peilaamalla sitä mobiilidataan mahdollistaisivat parempia mittareita kehittämistoimien analysointiin. Myös kannustimia voisi kehittää vastaajamäärien kasvattamiseksi. Osallistumista tutkimukseen tai tutkimuksiin voisi kulttuuritoimeen vaikuttamisen lisäksi rohkaista esimerkiksi lahjakortein Kihaukseen tai muuhun paikalliseen tapahtumaan markkinoiden samalla seudun kulttuuritoimintaa.

### 7.1.3 Luonto voimavarana

Sydänkarjala-brändi tunnistaa rauhallisen elämänrytmin ja luonnon seudun veto-voimaisuuden keskiössä. Pohjois-Karjalan maakuntastrategia listaa niinikään hitauden, hiljaisuuden ja luonnossa liikkumisen avaintekijöiksi osana tavoittelemaansa elämisyhteiskuntaa. Strategiassa elämyksiin rinnastuvat muun muassa yhteisöllisyys, tapahtumat ja kulttuuriympäristöt. Näitä kaikkia olisi mahdollista tehokkaammin yhdistää esimerkiksi luontoympäristöihin toteutettavilla kulttuuritapahtumilla. Uusien konserttisalien tai stadioneiden rakentamisen sijasta esimerkiksi musiikkiesityksiä voisi järjestää ainutlaatuisesti luontokuruissa seudulle lumovoimaa luoden.

## 7.2 Monipaikkaisille toimijoille saavutettava alusta

Koska olemme työllämme osoittaneet monipaikkaisten osallistamisella ja sitouttamisella olevan paljon potentiaalista merkitystä alueen elinvoimaisuudelle, hyödyttäisi kulttuuritoimen kehittämisen kohdentaminen heille myös seudun muuta väestöä. Monipaikkaisten osallistamisessa olennaista on huomioida sen eri ryhmät mahdollisimman laajasti. Kohdennetun osallistamisen voisi aloittaa esimerkiksi ensimmäisessä työpajassa ideoidusti kuntien, kehittämissyhtiöiden ja yritysten tarjoamina etätyökokeiluina ja apuna paikkakunnalle tulijoiden kotiuttamisessa. Yksi mahdollisuus monipaikkaisten houkuttelemiseen seudulle voisi olla

erilaisten residenssien lisääminen ja niiden näkyvyyteen panostaminen. Tässä alaluvussa keskitymme nimenomaan monipaikkaisiin kulttuuritoimijoihin ja tarjoamme ratkaisuja niin uusien toimijoiden houkutteluun seudulle kuin seudulta jo löytyvien monipaikkaisten aktivoimiseen.

### 7.2.1 Monialainen verkostoituminen

Merkittävimpiä sekä haastatteluissa että työpajoissa esiin nousseita seikkoja olivat toiveet lähestyttävämmästä verkostosta sekä toimivammasta viestinnästä sidosryhmien välillä. Jopa suoria ja hämmästyttävän samantapaisia ehdotuksia esitettiin eri konteksteissa.

Kuntien välisen yhteistyön lisäämisen lisäksi ehdotamme etsimään keinoja helpottaa paikallisten ja monipaikkaisten kulttuuritoimijoiden verkostoitumista. Kulttuurialan sisäinen yhteistyö ei kuitenkaan riitä, vaan verkostoja on syytä kasvat-  
taa mahdollisimman monialaisesti. Kulttuuriala voisi etsiä synergiaa niin matkailu- ja ravintola-aloilta kuin luontoyrittäjistä.

Keski-Karjalan maantieteellinen sijainti tuo myös poikkeuksellista potentiaalia verkostojen laajentamiseen rajan yli itänaapuriin. Seudun vetovoimaisuutta voitaisiin kasvattaa mahdollistamalla kulttuuritoimijoiden työskentelyä rajan molemmin puolin esimerkiksi kunta- ja järjestöyhteistöillä ja lisäämällä mahdollisuuksia venäjän kielen opiskeluun.

### 7.2.2 Sisäänheittäjät

Selvittäessämme monipaikkaisuutta tukevia toimia kulttuuritoimijoille suunnatussa työpajassa esiin nousi vaikeus löytää oikeat yhteyshenkilöt. Eri kunnissa kulttuurista vastaavat henkilöt toimivat usein eri työnimikkeillä ja vastualueilla. Monipaikkaiset kulttuuritoimijat kokivat tämän integroitumista hankaloittavana tekijänä. Tätä estettä hälventämään ehdotamme jo olemassa olevaa muuttokummi-toiminnan laajentamista.

Aktiivisemmassa roolissa ja kuntien kulttuuritoimien mandaatilla kummit voisivat toimia seudulle houkuteltavien monipaikkaisten sisäänheittäjinä ja jatkaa heidän integroimistaan tutortoiminnan tavoin. Vaihtoehtoisesti voitaisiin käyttää nimikkeenä kulttuurilähettilästä tai monipaikkaisuuskummiä. Joka tapauksessa nämä virat toimisivat yhteyshenkilöinä kuntien, paikallisen kulttuurialan verkoston ja seudulla monipaikkaisesti toimivien kulttuuriammattilaisten välillä.

### 7.2.3 Saavutettava rahoitus ja infrastruktuuri

Monipaikkaiset kulttuuritoimijat toivoivat työpajassa saavutettavuutta myös rahoitukseen ja kulttuuritoimintaan liittyvään infrastruktuuriin. Kulttuurille löytyy paljon alueellisesti spesifioituja avustuksia. Nämä ovat usein paikallisille hyvinkin tuttuja, mutta muualta tuleville vaikeasti löydettävissä. Erilaisten paikallisten avustusten tai tuettujen ohjelmien kokoaminen yhteiseen helposti löydettävään tietopakettiin madaltaisi muualta tulevien monipaikkaisten kynnystä toimia seudulla.

Rahoituksen lisäksi kynnystä madaltaisi helposti löytyvä keskitetty tieto kulttuuritoimintaan liittyvästä infrastruktuurista kuten esimerkiksi festivaalisähköstä, -jätehuollosta ja lupa-asioista.

### 7.2.4 Portaali tai vastaava toiminta-alusta

Yhdeksi konkreettiseksi kehittämistoimeksi ehdotamme alueen kulttuuritoimijat yhteen keräävää työkalua, joka toimisi lähestyttävänä väylänä monipaikkaisille toimijoille integroitua alueelle. Tämä voitaisiin toteuttaa esimerkiksi verkon kautta saavutettavan moderoidun portaalin muodossa, jonka avulla alueesta kiinnostunut toimija saisi vaivatta kokonaiskuvan toimintaympäristöstä. Se olisi hyvä suunnata ja kohdentaa potentiaalisesti uusille monipaikkaisille alueella, mutta hyödyttäisi alkuvaiheessa jo seudulla työskenteleviä toimijoita, olivat he monipaikkaisia tai ei. Kattavan tiedon löytäminen yhdestä alustasta parantaa alueen saavutettavuutta ja auttaa aiemmin ehkä piilossa olleiden potentiaalisten lumovoimaisten tapahtumien mahdollisuuksia päästä täyteen loistonsa. Rikas kulttuuritarjonta houkuttelee seudulle myös enemmän kulttuurin kuluttajia.

Toimiakseen tulisi työkalun kattaa mahdollisimman laajasti alueella sijaitsevat kulttuurivenuet, paikalliset toimijat ja mahdolliset yhteistyökumppanit, rahoituslähteet sekä kulttuurialaan liittyvän infran sähköstä jätehuoltoon ja väliaikaisiin anniskelulupiin. Myös paikallisten matkailu- ja luontoyritysten kanssa verkostoitumisen voisi sisällyttää tähän muutoin kulttuurikeskeiseen portaaliin. Parhaassa tapauksessa se toimisi monessa tasossa ja herättäisi sekä merkittäviä lumovoi-  
matekijöitä että harrastelija- ja puoliammattilaistason toimintaa mahdollistaen myös uusien kulttuuriammattilaisten versomisen. Näin se kulminoisi niin uusien monipaikkaisten integroimisen, monialaisen verkostoitumisen kuin lumovoiman moottorina toimimisen. Toimijoita voitaisiin aluksi törmäyttää erilaisten pienimuotoisempien kokeilujen kautta kartoittaen toimivia toimintamalleja.

### 7.3 Sydänkarjala-brändin jatkokehittäminen

Vielä yhtenä konkreettisenä kehittämistoimenpiteenä ehdotamme jo olemassa olevan Sydänkarjala-brändin jatkokehittämistä. Toistaiseksi brändiä käytetään ai-noastaan matkailusektorilla. Tunnistamme kuitenkin brändin potentiaalin laajem-pana työkaluna ja jopa yhtenä seudun lumovoi-  
matekijänä. Kehittäisimme brändiä kulttuurikeskeisempään suuntaan, ja kohdentaisimme sen markkinointia eri ta-  
pahtumien ja kulttuurin eri osa-alueiden mukaan spesifioidusti matkailijoiden li-  
säksi myös paikallisille, mukaan lukien monipaikkaisten eri ryhmät. Kulttuurisisäl-  
töjen ohella painottaisimme brändin markkinoinnissa luontokohteita ja luonnossa oleilua. Olemassa olevan brändin kasvattaminen olisi myös uuden brändin kehit-  
tämistä tehokkaampaa resursseja säästäen. Brändillä on jo visuaalinen ilme, viestintäkanavat ja sen parissa työskentelevä henkilöstö.

Sydänkarjala-brändi olisi myös oivallinen katto kulttuuritoimijoita yhdistävän por-  
taalin tai vastaavan luonnille. Brändin peittoa ja viestintäkanavia voisi hyödyntää  
niin alustan markkinoinnissa potentiaalisille monipaikkaisille toimijoille kuin sen  
avulla syntyneiden kulttuurisisältöjen markkinoinnissa yleisöille. Näiden kahden  
markkinointi vierä vieräen loisi kuvaa hohdokkaasta Keski-Karjalasta, jossa asumi-  
nen, vieraileminen ja työskenteleminen nivoutuisivat yhteen tavoiteltavaan elä-  
mäntapaan.

Onnistuessaan kokonaisvaltainen Keski-Karjalassa elämistä ja toimimista edustava ja sen ainutlaatuisuutta välittävä brändi toimisi seudun sielun peilinä ja yhtenä sen lumovoimatekijöistä.

## 8 Pohdinta ja arviointi

Halusimme löytää vastauksia juuri monipaikkaisuutta edistävästä keinoista ja tekijöistä. Työn edetessä saimme kuitenkin kohdata sen realiteetin, ettei pelkästään monipaikkaisia hyödyttäviä toimia ole välttämättä niin paljoa. Tällä realiteetilla on kuitenkin positiivinen kääntöpuolesta; mikäli jo paikallisten asukkaiden ja tekijöiden mielestä alue on elinvoimainen ja miellyttävä, se luultavasti edistää myös monipaikkaisten kiinnostusta aluetta kohtaan.

Siinä missä monipaikkaisuus lisää elinvoimaisuutta, toimii elinvoimaisuus edistävänä tekijänä monipaikkaisuudelle. Prosessin myötä lumovoimaisuus nousi avaintekijäksi alueen houkuttelevuuden lisäämiseksi. Alueen erityiset ominaisuudet voivat auttaa sitä erottumaan muista ja kiinnittämään niin kulttuuritoimijoiden kuin kulttuurin kuluttajien huomion itseensä.

Jo Keski-Karjalassa vierailun aikana totesimme, ettei työmme puitteissa ollut mahdollista toteuttaa mittavaa tutkimusta. Aihealueesta löytyy ehdottomasti paljon näkökulmia ja aiheita, joita tutkia lisää.

Emme saaneet havainnoinnissa kattavaa kuvaa koko Keski-Karjalan alueesta, sillä kahden yön mittainen vierailumme keskittyi erityisesti Kiteen kaupunkiin. Vierailu alueelle tapahtui myös todella aikaisessa vaiheessa opinnäytetyöprosessia. Jälkiviisaana olisimme ajoittaneet vierailun myöhäisempään vaiheeseen projektia ja olleet pidempään vierailulla voidaksemme havainnoida seutukuntaa kokonaisvaltaisesti. Lyhytkestoisien vierailun takia Tohmajärven ja Rääkkylän havainnoinnit ovat huomattavasti Kiteetä vähäisempiä.



Työpajoihin olimme pääosin tyytyväisiä, mutta jälkikäteen totesimme, että niihin olisi pitänyt varata enemmän aikaa aihealueiden herättäessä paljon mielenkiintoista ja rikasta keskustelua. Lisäksi sisältöä ja tehtävänantoja olisi voinut tiivistää paljonkin. Vastaavanlaisten kohtaamisten ja työpajojen järjestämiselle olisi selkeästi tarvetta, koska keskustelu herätti suuresti innostusta ja kiinnostusta.

Monipaikkaisuuden määrittelemine on ollut uutta ja kiinnostavaa. Siitä ei löydy vakiintunutta määritelmää, joten meidän on täytynyt määrittää se itse löytämämme tiedon perusteella.

Haja-asuttu Suomi, sen tuomat mahdollisuudet ja tulevaisuudenkuvat koskettavat monien kuntien, kaupunkien ja kulttuuritoimijoiden tilannetta. Monipaikkaisuus ja muut työssä käsitellyt aiheet ovat huomionarvoisia kulttuurituottajille.

Työskentely kolmen hengen ryhmässä toi mukanaan niin helpotusta kuin haasteita. Yhdessä työskennellessä olemme voineet keskustella ja jakaa tietoa aktiivisesti saaden jatkuvasti uusia näkökulmia ja ajatuksia työhön. Tämä on myös syventänyt oppimista, sillä olemme haastaneet toistemme ajattelua aina uusien kysymysten äärellä. Kolmen henkilön työstössä on ollut hyötynsä myös siltä kannalta, että joku on aina ollut vastaamassa kysymyksiin ja olemme pystyneet hyödyntämään toistemme vahvuuksia jakamalla tehtäviä niiden mukaan. Toisaalta jatkuvat keskustelut ja yhteisten päätösten tekeminen on vienyt aikaa, kun kaikesta ei voi päättää itse. Työllämme ei ole ollut yhtä johtajaa, joten olemme odottaneet ja keskustelleet kaikki ratkaisevat kysymykset läpi yhdessä.

Työn yhdessä tekeminen on haastanut meitä tiedon perässä pysymisessä ja yhtenäisyyden löytämisessä. Olemme jakaneet tehtäviä eri kappaleisiin ja osa-alueisiin, mikä tarkoittaa käytännössä sitä, että jokaisella on syvin osaaminen niissä osa-alueissa, joista on itse kirjoittanut ja niiden materiaaleihin perehtynyt.

Kuten työn aihealue, myös tietopohja on suhteessa laaja ja teoreettinen verrattuna perinteisiin kulttuurituotannon opinnäytetöihin. Sen laajuudesta huolimatta aihe imaisi meidät mukaansa ja ottaen huomioon tutkittavan aiheen, riittäisi käsi-

teltävää vielä kymmenien sivujen verran. Prosessin aikana totesimme työn aiheen sivuavan aluekehittämistä. Toisin kuin yleisimmin kulttuurituotannon opin-  
näytetöiden aiheet, ei aluekehittäminen ole ollut osana tutkintomme opintosisäl-  
töä, vaan olemme perehtyneet siihen itsenäisesti meitä kaikkia kiinnostavana ai-  
heena.

On mahdollista, että olemme laajentaneet tutkimuksellamme kulttuurituotannon  
osaamisaluetta. Vaikka aihealuetta ei ole käsitelty osana tutkintoamme, koemme  
sen olevan olennainen osa kulttuurialaa. Rohkaisemmekin tulevaisuuden kulttuu-  
rituottajia määrittelemään ammattia rohkeasti omien kiinnostuksenkohteiden mu-  
kaan.

Kaiken kaikkiaan kehittämistyön tekeminen on ollut meille todella palkitsevaa.  
Jäämme odottamaan mielenkiinnolla, millaisiin suuntiin Keski-Karjalan seutu ja  
monipaikkaisuus kehittyvät tulevina vuosina.

## Lähteet

Baldauf, Sari 2010 Elinvoima uudistamisen edellytyksenä. Nurmio, Aarne & Turkki, Teppo (toim.): Elinvoimainen Suomi. Helsinki: Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra.

Dufva, Mikko 2020. Megatrendit 2020. Sitran selvityksiä 162. Helsinki: Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra. <<https://www.sitra.fi/julkaisut/megatrendit-2020/>>

Dufva, Mikko 2018. Ennakoinnin peruskäsitteet haltuun ja kolme vinkkiä ennakoitaviidakkoon – Trendi. Helsinki: Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra. <<https://www.sitra.fi/blogit/ennakoinnin-peruskasitteet-haltuun-ja-kolme-vinkkia-ennakoitaviidakkoon/>>

Heinonen, Sirkka & Ruotsalainen, Juho 2011. Kestävä monipaikkaisuus – Sitran Tulevaisuusklinikan 10.12.2010 tulokset. Turku: Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun yliopisto. <[https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/147558/eTutu\\_2011\\_2-1.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/147558/eTutu_2011_2-1.pdf?sequence=1&isAllowed=y)>

Hirvi-Ijäs, Maria; Sokka, Sakarias; Rensujeff, Kaija & Kurlin, Ari 2019. Taiteen ja kulttuurin barometri 2018 – Taiteilijoiden ja taiteen liikkuvuus. Cuporen verkkojulkaisuja 51. Helsinki: Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore ja Taiteen edistämiskeskus. <[https://www.cupore.fi/images/tiedostot/2019/taiteilijoiden\\_ja\\_tai-teen\\_liikkuvuus\\_tai-teen\\_ja\\_kulttuurin\\_barometri\\_2018\\_v\\_09.pdf](https://www.cupore.fi/images/tiedostot/2019/taiteilijoiden_ja_tai-teen_liikkuvuus_tai-teen_ja_kulttuurin_barometri_2018_v_09.pdf)>

Kalliomäki, Anne 2014. Tarinallistaminen: palvelukokemuksen punainen lanka. Helsinki: Talentum.

Kangasala 2019. Kangasalan ympäristö- ja taideohjelma – Kyselyn ja työpajan tulokset. <<https://www.kangasala.fi/wp-content/uploads/2019/09/Ymparisto-ja-taideohjelman-raportti-kyselyista-ja-tyopajoista.pdf>>

KETI 2021a. KETI Oy – Yrittäjiä varten. <<https://www.keti.fi/en/keti-oy>>

KETI 2021b. Keskikarjalaan. Info: Keski-Karjala. Kirkkaita vesiä ja välittömiä ihmisiä. <<https://www.keskikarjalaan.fi/info-keski-karjala>>

KETI 2021c. Keskikarjalaan. Vapaa-aika. <<https://www.keskikarjalaan.fi/vapaa-aika>>

KETI 2021d. Sydänkarjala matkailubrändiksi. Keti-Uutiset 2021/1. Kitee: Keski-Karjalan kehittämissyhtiö KETI Oy.

KETI 2021e. Kesäasukaskysely 2021 – Keski-Karjala. Kitee: Keski-Karjalan kehittämissyhtiö KETI Oy.

KETI 2021f. Sydänkarjala Matkailuinfo 2021 -esite. Kitee: Keski-Karjalan kehittämissyhtiö KETI Oy.

KETI 2021g. Sydänkarjalan tarina. <<https://sydankarjala.fi/sydankarjalan-tarina/>>

Kihaus 2021. Kihaus Folk – Kesän leppoisin festivaali. <<https://www.kihaus.fi/festivaali-info/>>

Kitee 2021. Kulttuuri. <<https://www.kitee.fi/kulttuuri>>

Kitee 2020. Talousarvioesitys 2021 ja taloussuunnitelma 2021–2024. <<https://www.kitee.fi/documents/1486274/0/Kiteen+kaupungin+vuo- den+2021+talousarvioinfo++%281%29.pdf/d1242cf9-5cea-e8ae-88ce-676295e5521d>> (13.11.2021)

Kitee-festival 2021. Kitee International Music and Art Festival. <<https://www.kitee-festival.com/kimaf/>>

Koskela, Katja; Harvio, Susanna; Rantala, Tuuli; Isola, Riina; Vujicic, Sanja & Santasalo, Tuomas 2021. Selvitys ulkomaisten matkailijoiden rahankäyttöä ja matkustuskäyttäytymistä tarkastelevasta tutkimusasetelmasta. Työ- ja elinkeino- ministeriön julkaisuja 2021/5. Helsinki: TEM.

Kuntaliitto 2020. Korona ja tulevaisuuden kunnat - käännekohtia ja käännteenteki- jöitä. Helsinki: Kuntaliitto. <<https://www.kuntaliitto.fi/sites/default/files/me- dia/file/Korona%20ja%20tulevaisuuden%20kun- nat%20%E2%80%93%20k%C3%A4%C3%A4nneko- h- tia%20ja%20k%C3%A4%C3%A4nteentekij%C3%B6it%C3%A4.pdf>> (13.11.2021)

Kämppe, Marja-Liisa 2021. Keski-Karjalan talous ei ole toipunut Kiteen sahan lo- pettamisesta. Helsinki: YLE. <<https://yle.fi/uutiset/3-12161368>>

Laamanen, Elina & Kultanen, Helena 2019. Seutukaupunkien vetovoimatutkimus 2019. Helsinki: Innolink. <[https://www.kuntaliitto.fi/sites/default/files/me- dia/file/Seutukaup\\_vetovtutk2019\\_raporttiLAAJA\\_14042019.pdf](https://www.kuntaliitto.fi/sites/default/files/me- dia/file/Seutukaup_vetovtutk2019_raporttiLAAJA_14042019.pdf)>

Laakso, Anne 2016. Tulevaisuutta tekemään – tulevaisuustyöpajatyöskentelyn metodiopas. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu HAMK. <<https://www.hamk.fi/wp-content/uploads/2018/07/N%C3%84KY-k%C3%A4sit- teit%C3%A4-ja-metodeja.pdf>>

Lehtinen, Laura (5.11.2020). Kulttuurin merkitys kuntien elinvoimaisuuden osate- kijänä. Tutkimus- ja kehitystoiminnan blogi. Kaakkois-Suomen ammattikorkea- koulu XAMK. <<https://www.xamk.fi/tutkimus-ja-kehitystoiminnan-blogi/kulttuurin- merkitys-kuntien-elinvoimaisuuden-osatekijana/>>

Liikenne- ja viestintävirasto 2021. Televiestintäalan markkinaosuuksia. Matka- viestinverkon liittymät. <<https://www.ficom.fi/ict-ala/tietopankki/ict-toimialan-tun- nuslukuja/televiestintaalan-markkinaosuuksia/televiestintaalan-markkinaosuuk- sia/>>

Ojasalo, Katri; Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2020. Kehittämistyön mene- telmät – Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Pitkänen, Strandell, Rehunen, Sirén & Nurmio 2020a. Monipaikkaisuuskortit: Mitä monipaikkaisuus tarkoittaa? Helsinki: Suomen ympäristökeskus SYKE.

Pitkänen, Strandell, Rehunen, Sirén & Nurmio 2020b. Monipaikkaisuuskortit: Vapaa-ajan asuminen. Helsinki: Suomen ympäristökeskus SYKE.

Pitkänen, Strandell, Rehunen, Sirén & Nurmio 2020c. Monipaikkaisuuskortit: Opiskeluun liittyvä monipaikkaisuus. Helsinki: Suomen ympäristökeskus SYKE.

Pitkänen, Strandell, Rehunen, Sirén & Nurmio 2020d. Monipaikkaisuuskortit: Perhesiihin liittyvä monipaikkaisuus. Helsinki: Suomen ympäristökeskus SYKE.

Pitkänen, Strandell, Rehunen, Sirén & Nurmio 2020e. Monipaikkaisuuskortit: Pakotettu monipaikkaisuus. Helsinki: Suomen ympäristökeskus SYKE.

Pitkänen, Strandell, Rehunen, Sirén & Nurmio 2020f. Monipaikkaisuuskortit: Matkailu. Helsinki: Suomen ympäristökeskus SYKE.

Pitkänen, Strandell, Rehunen, Sirén & Nurmio 2020g. Monipaikkaisuuskortit: Pitkistä työmatkoista johtuva monipaikkaisuus. Helsinki: Suomen ympäristökeskus SYKE.

Pitkänen, Strandell, Rehunen, Sirén & Nurmio 2020h. Monipaikkaisuuskortit: Kausityö. Helsinki: Suomen ympäristökeskus SYKE.

Pitkänen, Strandell, Rehunen, Sirén & Nurmio 2020i. Monipaikkaisuuskortit: Etätyö. Helsinki: Suomen ympäristökeskus SYKE.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto. Väestö. <<https://www.pohjois-karjala.fi/vaestorakenne>> (13.11.2021)

Rubin, Anita a. Topi – tulevaisuudentutkimuksen oppimateriaali: Käsitteitä A-H. Turku: Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun kauppakorkeakoulu, Turun yliopisto. <<https://tulevaisuus.fi/kasitteet/kasitteita-a-h/>> (27.11.2021)

Rubin, Anita b. Topi – tulevaisuudentutkimuksen oppimateriaali: Käsitteitä S-Ö. Turku: Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun kauppakorkeakoulu, Turun yliopisto. <<https://tulevaisuus.fi/kasitteet/kasitteita-s-o/>> (7.12.2021)

Rubin, Anita c. Topi – tulevaisuudentutkimuksen oppimateriaali: Skenaarioajatelu tulevaisuudentutkimuksessa. Turku: Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun kauppakorkeakoulu, Turun yliopisto. <<https://tulevaisuus.fi/menetelmat/skenarioajatelu-tulevaisuudentutkimuksessa/>> (11.12.2021)

Sitra 2011. Monipaikkaisuus – ilmiö ja tulevaisuus. Haukkala, Teresa (toim.): Sitran selvityksiä 54. Helsinki: Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra. <<https://media.sitra.fi/2017/02/27172901/SelvityksiC3A454-2.pdf>>

Taegen, Jonna; Verma, Ira & Arpiainen, Laura 2020. Taajamien kehittäminen väestöltään vähenevissä kunnissa – Elinvoimainen taajama -hanke. Helsinki: Ympäristöministeriö. <[https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162402/YM\\_2020\\_21.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162402/YM_2020_21.pdf?sequence=1&isAllowed=y)>

Telia 2021. Telia Crowd Insights -Liikkumisen tilannekuva. KETI sisäinen kanta 2021.

Tilastokeskus 2020. Kuntien avainluvut. Kitee; Tohmajärvi; Rääkkylä. <<https://www.stat.fi/tup/alue/kuntienavainluvut.html#?year=2021&active1=260>>

<<https://www.stat.fi/tup/alue/kuntienavainluvut.html#?year=2021&active1=848>>

<<https://www.stat.fi/tup/alue/kuntienavainluvut.html#?year=2021&active1=707>>

Traficom 2018. Matkaviestinverkon liittymät. Matkaviestiverkon liittymien kokonaismäärät. <<https://www.traficom.fi/fi/tilastot/matkaviestinverkon-liittymat>>

Turunen, Jarno 2020. Pohjois-Karjalan strategia 2040. Pohjois-Karjalan maakuntaliiton julkaisu 197. Joensuu: Pohjois-Karjalan maakuntaliitto. <<https://www.pohjois-karjala.fi/documents/33565/9020841/197+Pohjois-Karjalan+strategia+2040.pdf/ef0a0b6b-8abf-3863-391f-879d6d7c5141>>

Värttinä 2020. Värttinä. <<https://www.varttina.fi/>>

## Haastattelut

Kymäläinen, Jyrki 2021. Rääkkylän kunnan vapaa-aikasihteeri. Rääkkylän kunta. Haastattelu: 5.10.2021

Lindeberg, Anna-Liina 2021. Haastattelu: 22.6.2021

Mäenpää, Liisa 2021. Tohmajärven kunnan kirjasto- ja kulttuuritoimenjohtaja. Tohmajärven kunta. Haastattelu: 5.10.2021

Pulkkinen, Markus 2021. Kiteen kaupungin kulttuuriohjaaja. Kiteen kunta. Haastattelu: 16.6.2021

Spoof, Suvi 2021. Seutumarkkinoija. Keski-Karjalan Kehitysyhtiö KETI oy. Haastattelu: 16.6.2021

## Kuvat

KETI 2021. Info: Keskellä kauneinta Järvi-Suomea. <<https://www.keskikarjalaan.fi/info-keski-karjala>>

Kitee 2019. Rantakentän tulevaisuus puntarissa – vastaa ja vaikuta! Kitee.fi – Uutiset 30.9.2019. <[https://www.kitee.fi/-/rantakentan-tulevaisuus-puntarissa-vastaa-ja-vaikuta->](https://www.kitee.fi/-/rantakentan-tulevaisuus-puntarissa-vastaa-ja-vaikuta-)

Sitra 2011. Monipaikkaisuus – ilmiö ja tulevaisuus. Haukkala, Teresa (toim.): Sitran selvityksiä 54. Helsinki: Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra. <<https://media.sitra.fi/2017/02/27172901/SelvityksiC3A454-2.pdf>>

Suomen ympäristökeskus 2020. Elinvoimainen ja kestävä monipaikkainen Suomi (VN TEAS Monipaikkaisuus). <[https://www.syke.fi/fi-FI/Tutkimus\\_kehittaminen/Tutkimus\\_ja\\_kehittamishankkeet/Hankkeet/Elinvoimainen\\_ja\\_kestava\\_monipaikkainen\\_Suomi\\_VN\\_TEAS\\_Monipaikkaisuus](https://www.syke.fi/fi-FI/Tutkimus_kehittaminen/Tutkimus_ja_kehittamishankkeet/Hankkeet/Elinvoimainen_ja_kestava_monipaikkainen_Suomi_VN_TEAS_Monipaikkaisuus)>

Telia 2021. Telia Crowd Insights -Liikkumisen tilannekuva. KETI sisäinen kanta 2021.

Tilastokeskus 2020. Kuntien avainluvut. Kitee; Tohmajärvi; Rääkkylä. <<https://www.stat.fi/tup/alue/kuntienavainluvut.html#?year=2021&active1=260>>

<<https://www.stat.fi/tup/alue/kuntienavainluvut.html#?year=2021&active1=848>>

<<https://www.stat.fi/tup/alue/kuntienavainluvut.html#?year=2021&active1=707>>

Traficom 2018. Matkaviestinverkon liittymät. Matkaviestiverkon liittymien kokonaisuudet. <<https://www.traficom.fi/fi/tilastot/matkaviestinverkon-liittymat>>

## Liitteet

### Liite 1: Ohjekirja





## Ohjekirja

Tämä ohjekirja perustuu Justus Mätön, Anna Kovácsin ja Adelina Lovisan opinnäytetyöhön "Monipaikkaisuuden hyödyntäminen Keski-Karjalan kulttuuritoimen kehittämisessä ja elinvoimaisuuden moottorina." Opinnäytetyö on laadittu Keski-Karjalan kehitysytio Cyn toteuttaman Mellie maalle -hankkeen toimeksiannosta. Hanketta rahoittavat Euroopan maaseuturahasto (leader) sekä Keski-Karjalan kunnat.

Ohjeistuksen tavoitteena on tukea Keski-Karjalan kulttuurin parissa toimivia henkilöitä antamalla konkreettisia neuvoja ensiaskelien seudun kulttuuritoiminnan kehittämiseksi. Keski-Karjalan seudulta löytyy paljon piilotettua potentiaalia ja mahdollisuuksia entistä monipuolisempaan ja rikkaampaan kulttuurielämään, joka parantaa kokonaisuudessaan seudun elinvoimaisuutta.

Ohjekirjaan on koostettu opinnäytetyön keskeiset tulokset ja kehittämis ehdotukset askel askeleelta.

**Lukuloa!**

## Johdanto

Keski-Karjala on monipuolinen seutukunta, jossa on paljon erilaista nähtävää ja koettavaa. Alueella on laajasti kulttuuripalveluita ja toimintaa, mutta jotain puuttuu? Puuttuva palanen on omaperäinen ääni, josta se tunnettaisiin. Tavoitteenamme on löytää tämä ääni, ja luoda sitä kautta Keski-Karjalalle tunnistettavat kasvot.

Keski-Karjalassa on kytee potentiaalia pillossa olevassa lumovoimassa ja alueella kulkevilla monipaikkaisissa. Kannustamme alueen kulttuuritoimijoita turtumaan erityisesti lumovoimaisuuden löytämiseen ja monipaikkaisten hyödyntämiseen tavoitteiden saavuttamisessa. Panostamalla elinvoimaisuuteen niillä resursseilla, joita alueelta jo löytyy, voidaan varautua tehokkaasti muuttuvaan tulevaisuuteen.

Elinvoimaisuuden saavuttamisessa kaikista tärkein on yhteistyö. Yhteiset tavoitteet, yksi Keski-Karjala.



## Lumovoimainen

- Keski-Karjala -

Lumovoimaisuus on yksi elinvoimaisuuden pehmeistä käsitteistä, johon voidaan vaikuttaa kulttuurin avulla. Elinvoimaiset alueet ovat veto-, pito- ja lumovoimaisia ja siksi usein myös muuttovoittoisia. Mitä enemmän alueella on ihmisiä, sitä enemmän on myös mahdollisuuksia vastata erilaisiin tarpeisiin ja toiveisiin. Keski-Karjalan elinvoimaisuutta voidaan lähteä kehittämään lumovoimaisuuden kautta. Lumovoimaisuutta on:

- ✓ **Persoonallisuus**
- ✓ **Ainutlaatuisuus**
- ✓ **WOW-efektit**

Ei jotain sellaista, jota vain Keski-Karjalassa voi nähdä ja kokea! Lumovoimaa voidaan lähteä rakentamaan olemassa olevien resurssien tunnistamisella ja uusien keksimisellä. Se ei vaadi raskaita investointeja vaan rakkaita, rehellisiä ja rohkeita avauksia.

Keski-Karjalassa on idearikkaita ihmisiä ja halu toteuttaa erilaisia hankkeita. Löytyy huumoria, karjalaisuutta, luontoa ja innostusta. Lumovoimaa tulee rakentaa strategisesti, mutta kaikkia kuunnellen. Lumovoimainen Keski-Karjala on ihmisten näköinen.

Seuraavana luetellaan askeleet joita pitkin pääsemme tavoitteeseen.

## Askeleet kohti lumovoimaa

### 1 Yhteinen Keski-Karjala

Yhtenäistetään kulttuurikentää tiiviimmällä yhteistyöllä Tohmajärven, Kiteen ja Rääkkylän kesken. Luodaan yhteiset tavoitteet kulttuurille sekä jaetaan aineettomia ja aineellisia resursseja.

### Lumovoima workshop

Toteutetaan lumovoima-workshop, jossa etsitään ja tuoteistetaan yhdessä alueen lumovoima. Aloitetään tunnistamalla olemassa olevat resurssit, kuten huumorintaju, vieraanvaraisuus, karjalaisuus ja luonto. Workshopin vetäjänä toimivat kuntien kulttuuritoimijat. Kehittämissyhmä koostetaan MD:n asiantuntijoista ja KETI Oystä.

### 2 Osallistetaan

Aktivoidaan seurat ja yhdistykset mahdollisuuksien mukaan suunnitteluun. Käytetään seuraavalla sivulla esitettyjen toimenpiteiden tuloksia suunnittelun tukena.

**Vinkki:** Keski-Karjalasta puuttuu maineitaan suuremmat tapahtumat, josta se olisi tunnettu. Seudun vetovoimaa voidaan rakentaa vetonaulaisen tapahtuman myötä. Persoonallilla tapahtumilla voidaan rakentaa lumovoimaa.

## Lumovoimaa jota Keski-Karjalassa jo on:



### Monipaikkainen - Keski-Karjala -

Monipaikkaisuus on ihmisten liikkumista erilaisten merkityksellisten paikkojen välillä. Ajallisesti se voi olla päivittäistä, viikkotaista, vuosittaista tai kausittaista. Monipaikkaiset eivät välttämättä ole paikallisia, vaan jokin tekijä sitouttaa heidät alueelle. Monipaikkaisissa piilee potentiaalia, jota voidaan hyödyntää, jos heidät nähdään osana paikallista väestöä. Kulttuuripalveluita voidaan suunnitella kohdennetusti myös erilaisille monipaikkaisille ryhmille.

Keski-Karjalassa on paljon monipaikkaisia. Alueen monipaikkaiset koostuvat vapaa-ajan asukkaista, venäläisistä ja kesävieraista. Lisäksi alueella kulkee päivittäin joukko liikkuvia monipaikkaisia, jotka on löydetty mobiilidatan avulla.

	Kitee	Tohmajärvi	Rääkkylä
Asukasluku	9 933	4 307	2 066
Ympärivuotinen liikkuvuus alueella päivittäin	14 678	6 604	3 577
Liikkuvuus alueella kesäisin	22 151	7 021	4 914

### Askeleet kohti monipaikkaisia

1

#### Millaisia kulttuuri- ja vapaa-ajan palveluita Keski-Karjalan väki haluaa?

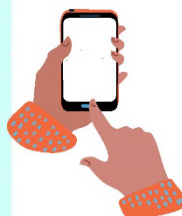
Vuotuisen mökkikyselyn rinnalle toteutetaan seudun kulttuuri- ja vapaa-ajanpalveluihin keskittynyt kysely. Aluksi kysely toimii tukena lumovoimaisuuden kehittämiseksi. Myöhemmin siitä tehdään jatkuva mittari tapahtumien kiinnostavuuden sekä palveluiden ja tarpeiden kohtaamisen varmistamiseksi.

Osallistetaan paikallisten lisäksi myös monipaikkaisia. Kartoitetaan kyselyyn vastaajat, sidosryhmien kontakteista ja mobiilidatan avulla. Keski-Karjalaan tullaan mobiilidatan mukaan päivittäin eniten näistä paikoista:

Joensuu Savonlinna  
Kontiolahti Liperi

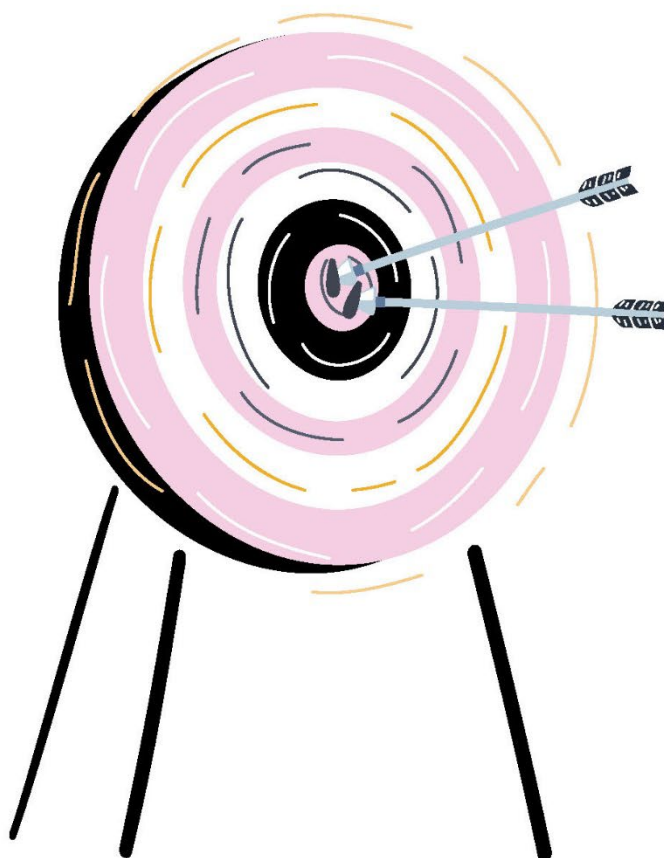
Toimitetaan kysely kuntien kulttuuri- ja viestintäosastoille. Paikallisesti kysely lähetetään esim. kouluihin, työpaikoille ja harrastusseuroihin. Kyselyyn vastaamista voidaan innostaa tarjoamalla kannustimia, kuten arpomalla jaettavia palkintoja (lippuja kulttuuritapahtumiin, lahjakortteja paikallisiin liikkeisiin) vastanneille.

**Vinkki:** Keski-Karjalassa voitaisiin toteuttaa vastaavanlainen kysely mitä Kangasalan kaupunki toteutti! Klikkaa kuvaa ja pääset oikotietä kyselyyn.





# Maalissa!



Liite 2: Työpaja 1



# TERVETULOA!

Kulttuurin luomat **mahdollisuudet** monipaikkaisuudessa  
Case: Keski-Karjala  
Tulevaisuustyöpaja 9.11.2021



## MONIPAIKKAISUUS KULTTUURISSA



### MONIPAIKKAINEN KULTTUURITOIMIJA

- Verkostot ja kulttuurinen pääoma kattaa kahden tai useamman paikan
- Osaamista on mahdollisuus käyttää ja hankkia kansallisesti ja kansainvälisesti



### MONIPAIKKAINEN KULTTUURIN KULUTTAJA

- Monipaikkaisuuden muoto voi olla mitä vaan, keskiössä kulttuuri veto- ja pitovoimatekijänä
- Kulttuuriyleisön laajentaminen (tehokkaammin) monipaikkaisiin



Case: Keski-Karjala

# VÄESTÖN LIIKKUVUUS

Rekisteröity  
väkiluku

**16 306 t**

Rajanylityspaikka  
Venäjälle

**1,2 milj**

Vapaa-ajan  
asunnot

**5 200 t**

Rekisteröity mobiilidata  
päivittäin (monipaikkaiset)

**24 859 t**

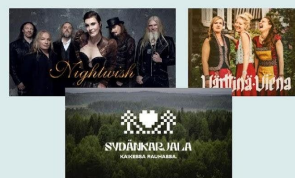
Rekisteröity mobiilidata  
kesäisin (monipaikkaiset)

**36 000 t**

## ELINVOIMAISSUUS



## VETOVOIMAISSUUS

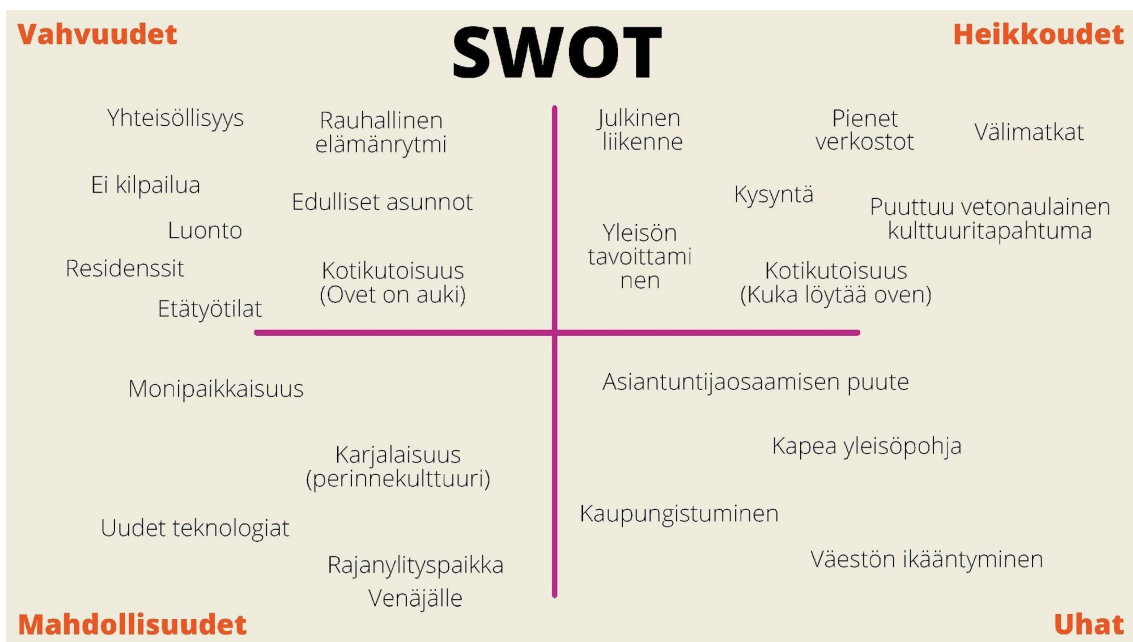


## PITOVOIMAISSUUS



## LUMOVOIMAISSUUS





## JOHDATUS TYÖPAJAAN

Skenaariotyöskentely / backcasting

### Tulevaisuustaulukko

Utopia ja dystopia  
Mitkä tekijät edistävät näiden toteutumista?



### Tarinapolku

Miltä vuosi 2040 näyttää tulevaisuustaulukon skenaarion pohjalta?

**Palataan klo 14.05**

# KIITOS!

## Työpajassa käytetyt lähteet:

Björkqvist, Leena 2015. Dream and do! Elinvoimainen metropolialue 2030. Kit-Akatemian tulevaisuusverstaas.

Lehtinen, Laura 2020. Kulttuurin merkitys kuntien elinvoimaisuuden osatekijänä. Lehtinen Laura. Blogikirjoitus 05.11.2020. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu XAMK. <<https://www.xamk.fi/tutkimus-ja-kehitystoiminnan-blogi/kulttuurin-merkitys-kuntien-elinvoimaisuuden-osatekijana/>>

Sitra 2011. Monipaikkaisuus – ilmiö ja tulevaisuus. Haukkala, Teresa (toim.); Sitran selvityksiä 54. Helsinki: Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra.

Tilastokeskus 2020. Kuntien avainluvut. Kitee; Tohmajärvi; Rääkkylä. <<https://www.stat.fi/tup/alue/kundenavainluvut.html#?active1=260&year=2021>>

### Haastattelut

Kymäläinen Jyrki 2021. Rääkkylän kunnan vapaa-aikasihteeri. Rääkkylän kunta. Haastattelu. 5.10.2021

Mäenpää Liisa 2021. Tohmajärven kunnan kirjasto- ja kulttuuritoimenjohtaja. Tohmajärven kunta. Haastattelu. 5.10.2021

Pulkkinen, Markus 2021. Kiteen kaupungin Kulttuurihoaja. Haastattelu 15.6.2021. Kitee.

Spoof, Susi 2021. Seutumarkkinoija. Keski-Karjalan Kehitysyhtiö KETI Oy. Haastattelu 16.6.2021. Kitee.

### Mobilidata

Telia Finland. Telia Crowd Insights - Liikkumisen tilannekuva. Keti Oy 2021. Sisälhen kanta.

### Kuvat

Butchler Clyde 2021. Campfire. <[https://clydebutcher.com/?attachment\\_id=6091](https://clydebutcher.com/?attachment_id=6091)>

Karjalan liitto Ry 2021. <<https://www.karjalanliitto.fi/karjalaisuus/karjalainen-kulttuuri.html>>

Maetka 2021. <<https://www.maetka.fi/uncategorized/varttina-julkaisee-uuden-levyn-viena/>>

Nightwish 2021. <<https://www.nightwish.com/>>

Paimion eläkkeensaajat 2021. <<https://paimio.elakkeensaajat.fi/toiminta/okeimmurin-kerho/>>

Pro Kesälehti 2021. Mäntyniemen Havinoi, latokonsertti.

Pro Kesälehti 2021. City-Mahaton -liikuntaviestitapahtuma.

Sydänkarjala 2021. Sydänkarjala matkailubrändi <<https://sydankarjala.fi/>>



Liite 3: Työpaja 2



## MONIPAIKKAISUUS KULTTUURISSA



### MONIPAIKKAINEN KULTTUURITOIMIIJA

- Verkostot ja kulttuurinen pääoma kattaa kahden tai useamman paikan
- Osaamista on mahdollisuus käyttää ja hankkia kansallisesti ja kansainvälisesti



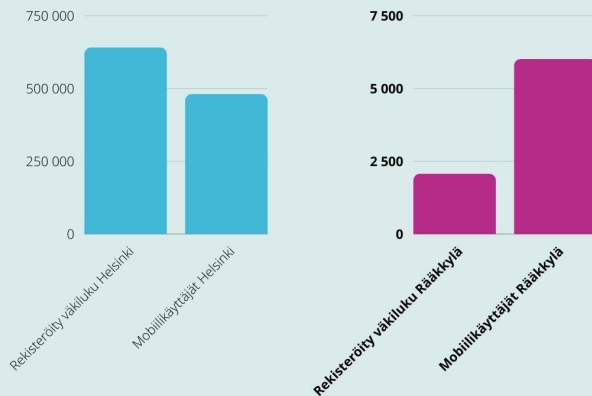
### MONIPAIKKAINEN KULTTUURIN KULUTTAJA

- Monipaikkaisuuden muoto voi olla mitä vaan, keskiössä kulttuuri veto- ja pitovoimatekijänä
- Kulttuuriyleisön laajentaminen (tehokkaammin) monipaikkaisiin

# VÄESTÖN LIIKKUVUUS

Kaupunki vs. maaseutu

2020-2021



Telia Finland 2021  
Maaseutuverkosto 2021

ELINVOIMAISSUUS



VETOVOIMAISSUUS



PITVOVOIMAISSUUS



LUMOVOIMAISSUUS



# JOHDATUS TYÖPAJAAN

## Toivelista 2040

Miksi haluaisin toimia tulevaisuudessa monipaikkaisesti?

Miten haluaisin toimia tulevaisuudessa monipaikkaisesti?

Millä perusteilla valitsisin seudut, joilla toimis in monipaikkaisesti?



## Learning café

Slide 1: Mitkä asiat mahdollistavat monipaikkaisuuden tällä hetkellä?

Slide 2: Mitkä asiat estävät monipaikkaisuuden tällä hetkellä?

Slide 3: Miten jonkin alueen elinvoimaisuutta voitaisiin lisätä? Mitkä tekijät estävät sitä?

**Tauko klo 12:50-13:00**

## KULTTUURI JA MONIPAIKKAISUUS -työpaja 23.11.2021

ELINVOIMAISUUS =

**VETOVOIMAISUUS =**  
Seudun maine / tunnettavuus.  
Edistävät tekijät:  
Vetovoimaiset kulttuuri- ja vapaa-ajan -palvelut.

**PITOVOIMAISUUS =**  
Oma tai jaettu identiteetti.  
Edistävät tekijät:  
Osallistuvuus & yhteisöllisyys. Kyky vaikuttaa omaan elinympäristöön.

**LUMOVOIMAISUUS =**  
Erottuvuus / ainutlaatuisuus.  
Wow-efektit.  
Edistävä tekijä:  
Jotain mitä ei ole muualla!

**Monipaikkaisuus =**  
useassa paikassa toimimista ja vaikuttamista työhön, asumiseen, opiskeluun, harrastuksiin tai identiteettiin liittyen

**Monipaikkainen kulttuuritoimija =** eri verkostot, yleisöt ja toiminnan puitteet usealla paikkakunnalla

**TOIVELISTA 2040**

**Miksi haluaisin toimia tulevaisuudessa monipaikkaisesti?**

**Miten haluaisin toimia tulevaisuudessa monipaikkaisesti?**

**Millä perusteella valitsisin seudut, joilla toimin monipaikkaisesti?**

Koska kaikilla ihmisillä tulisi olla mahdollisuus kultaan ja talteen asuinpaikasta huolimatta	<b>koska silloin saan eri paikkojen parhaat puolet.</b>	Esim. mailla enemmän fyysisiä tsa toimia, ei ole itse häiritseviä, vaan helppoita kuin kaupungissa. Kaupungissa taas kontaktit ja asiakkaat, siis molempi parempi!	Olla residentsissä, pitää näyttelyitä, tehdä seinämaalauksia, tehdä yhteisiä projekteja paikallisten taidelijoiden/yhdistysten kanssa.	asumalla mailla, käymällä kaupungissa töissä osa-aikaisesti ja lehdien omin etänä, toimimalla taitelijana siten että oma työhuone on kokonaan mailla ja liikkumalla eri taidetapahtumissa ympäri Suomea ja ulkomailta.	Haluaisin olla mahdollistamassa kulttuurin luomista myös pienemmissä kunnissa, joista varsinkin nuoret muuttavat usein pois sen puutteen vuoksi.	Asuntojen hinnan, peruspalveluiden + "erityisten hoidot" mukaan, esim. kulttuuri, luonnonpuisto jne!	<b>Seudun olemassa olevan tarjonnan ja tarpeiden mukaan.</b>	Etukäteen tutut seudut, mikäli olen tai kavereiden kotipaikkojen tai jo tutujen konserttipaikkojen myötä tulevat etänä mieleen.	uomassa näyksi en kulttuurissa. Ei ole-asteaan kukaan missä en haluaisi olla. Taitteen lisäksi iso in intohimoni edessä on maailman näkeminen/matkusta minen. Näin kaupungissa kuin pienissä kylissä enkä muokkaan koe-etta
Tee melko marginaalista maillia, monipaikkaisuus mahdollistaa laajemman yleisön, ja mahdollistaa myös esim. pienemmillä paikkakunnilla asuville pääsyn musiikin äärelle	Koska on kiva asua mailla, mutta mailla ei ole niin paljon taidetta kulttuurista, mitä laajempi verkosto sen parempi?	Koska samoja tuotantoja on järkevä viedä useampiin paikkoihin ja samalla voi tutkia paikkojen uusia suhteita tuotantoihin.	Tuottaa tapahtumia, koordinoita, painotetaan kuvataiteeseen ja miksei ohella musiikkiin. Monitaitaisuus rikastaa myös eri taitteen tekemistä.	varainlisen oman taitteellisen työn ja sen esittämisen lisäksi mahdollistamalla työpajoja ja omaa tekemistä paikallisilla	<b>Mahdollistaen eritaustaisille ihmisille itsemääräyksen.</b>	Myös kieli vaikuttaa paikkakunnasta.	massa asun: kunnat paikan elinolosuhteiden ovat, liikkumisen helppous ja hinta, luonnonläheinen paikka, missä työskenteleminen, työmahdollisuudet, kontaktit ja verkostot, ystävät, naarit	Omin juuret perusteella, myös missä on ystäviä ja tulla ennestään, sekä missä on käynyt ja oleksit alkaisemmin ja todennäköisimmin itselle sopivaksi.	<b>Sen perusteella missä se voisi toimia? En tiedä. Jokapaikkaan</b>
Koska työ ja koti luovat erilaisia tunteita asuinpaikalla	Haluan nähdä uusia paikkoja ja toimia etenkin ulkomailta, myös suomi kiinnostaa. Verkostoitua Suomessa ja maailmalla.			Asun "mailla" ja työskentele. Toisaalta korona on muuttanut paljon, eli kotaa työskentely on helpompaa		paikkavaihtoja. Esim. juri nyt Barcelonassa onatomi taidereissussa maalaamassa talven. Paikka vaihtuu satunnaisesti kukaan kukaan minne ota helppoa lentoa mennä herkeksi ja sit en saikin käynnin.	hyvien, ekologisten, liikenne/hyönteisten perusteella, (tai toisaalta pidempinä peritöiden vaikeammin saavutettavissa lokatoissa)	Lähtökohdista haluisin luoda kulttuuria muille tärkeitä seuduille, mutta tärkeintä on "kulttuurivaikuttajien" löytäminen ympäri Suomea	uusi sattumankauppa. Viimeksi käydessäni Fikarissa, Bilinissä ja Tammissaareissa, ne kiinnostavat omaperäisyydellään. Työssäni työskennellä yhteisön puolesta, ota ehkä kokonaisvoima tai ota ota
koska asuminen mailla on edullisempaa kuin kaupungissa, voin tarvittaessa käydä eri kaupungeissa töiden mukaan kotoo käsiin.	puoliksi itäisistä ja sitoutumaton omaa työhuoneella kotona mailla, toisaalta kaipaamaan kaupunkiin työksensä ja haluan tavata ihmisiä ja mennä eri kulttuuritapahtumiin ja ravintoloihin	Verkostoituminen, uusia mahdollisuuksia					<b>Paikkakunnan palvelut ja verkostot ovat tärkeitä.</b>	Okkeestaan missä vaan Suomessa tai maailmalla. Nähdä eri paikkoja ympäri maailmaa. Tutustua kulttuuriin, Haluan nähdä niin pieniä kyliä kuin isoja kaupunkia. Koen että en tarvitse esimerkiksi yhteistä kieltä.	

SLIDE 1: Mitkä asiat mahdollistavat monipaikkaisesti toimimisen tällä hetkellä?

Sosiaalinen media / teknologia yleisesti mahdollistaa työskentelyn etänä tai joi kuntajojen (yleisesti ns. globaali toiminta).	Käytännön asia: matkustaminen/liikkuminen niin Suomessa että maailmalla on suht. helppaa ja läten mahdollista monelle (joi ei suoraan kaikille)	<b>EU passi / liikkumisen ja työskentelyn helppous EU:n sisällä</b>
Teknologia mahdollistaa myös tiedon esim. apuraha/residenssiha uistajoin liikkumisen sekä suomen sisällä että kansainvälisesti	Eriaiset nimenomaan liikkumiseen suunnatut apurahat (esim. Taitteen liikkuvuusapuraha, Music Finlandin vientituki)	<b>Verkostot ja suhteet</b>
asuminen mailla, opiskelu etänä ja kaupungissa	etäyhteydet	Toiminta eri paikkakuntien taitelijajärjestöjen kautta (> näyttelyt, tapahtumat...), Residentsit.
Kunnallinen tuki	<b>Yleiset / asiakkaat / tilaajat</b>	Tekijöiden maine / haluttavuus

SLIDE 2: Mitkä asiat estävät monipaikkaisuuden tällä hetkellä?



SLIDE 3: Miten jonkin alueen elinvoimaisuutta voidaan lisätä? Mitkä tekijät estävät sitä?



